

Júnové číslo *Film.sk* kladie dôraz na dokumentárnu tvorbu. Prvý dôvod je úplne bežný a vyplýva z aktuálnej situácie v kinodistribúcii. V júni sa zo slovenskej produkcie dostáva do kín dokument Mareka Mackoviča *Okhwan na ceste za slobodou*, takže mu venujeme rubriku Novinky. Od mája sa zase premieta *Para nad riekou* Roberta Kirchoffa a Filipa Remundu, takže tú recenzujeme. (Z dokumentov sa okrem nej nachádza v rubrike Recenzia aj česká *Zkáza krásou*.)

Impulzom na vznik Témy čísla bol film, ktorý sa akosi nevie dostať k divákovi, hoci sa už ohlasoval. To dokumentarista Miro Remo má problémy s *Nespoznatým*, ale aj (a predovšetkým) s *Cooltúrou*. No a vychádzajúc z jeho situácie sme si položili otázku, ktorá sa zákonite rozvetvuje: Aký je vzťah medzi protagonistami dokumentárneho filmu a jeho režisérom?

Autorský dokumentárny film na Slovensku po roku 1989, to je názov novej publikácie Martina Palúcha a ďalší motív v dokuskladáčke júnového *Film.sk*.

Dokumentárnu tvorbu reflektujú i dve časopisové prílohy, jedna o slovenskej kinematografii v roku 2015 a druhá o českej.

No a ústredným motívom čísla súvisí aj rozhovor s Barbarou Harumovou Hessoovou, ktorá produkovala nielen road movie *Stanko*, ale aj niekoľko dokumentov. Alebo inak – produkovala aj dva z trojice titulov, ktoré boli tento rok nominované na Slnko v sieti za najlepší dokument: Remov *Comeback* a víťazný Vojtekov film *Tak ďaleko, tak blízko*.

Keď už sme pri oceneniach, Slovenská filmová a televízna akadémia oznámila kom majú našich národných nominantov na Európsku filmovú cenu. Z dokumentov vybrala *Farby piesku*. A druhým kandidátom je *Eva Nová*, ďalší hraný debut dokumentaristu.

P. S.: Otázka mesiaca s dokumentárnou tvorbou nesúvisí. Znie: Ako dopadnú dve festivalové záhady – MFF Art Film Fest Košice a MFF Trenčianske Teplice?

► Daniel Bernáth

• FOTO: Braňo Konečný

MAJE OBČUŠENÉ SLOVENSKE FILMY

▲ Lukáš Brutovský, režisér a umelecký šéf Slovenského komorného divadla v Martine

Priznávam sa, že som kinematograficky nedouk. Čas, ktorý nespájam s divadlom, venujem skôr hudbe, asi si potrebujem oddýchnuť od slova a obrazu. Ak si už pozriem film, uprednostňujem taký, ktorý o sebe vie, že je filmom, otvorene to priznáva a vie sa sám so sebou zahrať. Mám rád filmy, ktoré tvorivo a zmysluplne pracujú s výdobytkami filmovej réžie, s prostriedkami vlastnými len filmu – so strihom, s kamerou, s kompozíciou záberu atď. Nerád sa dívam „len“ na príbehy, pokusy o simuláciu skutočnosti, a už vôbec ma nezaujímajú pokusy o vytváranie realisticky pôsobiacich fiktívnych svetov. V tom prípade uprednostním dokumentárny žáner – a pri tejto príležitosti mi napadol film Otakara Krivánka *Deň náš každodenný*, hoci je to pseudodokument, ktorý stojí na pomedzí inscenovania a zaznamenávania improvizácií nehercov (vychádzajúcich z podnetov réžie). Pracuje so všednými situáciami tak, že niektoré nadobúdajú až tragikomický rozmer. Stále akoby balansoval medzi komediálnosťou a diagnostikou, banalitou a poéziou, trápnosťou a krásou. Detailom z „rodinného života“ dokáže nenásilne vtisnúť všeobecný rozmer. Navyše som pri jeho sledovaní nadobudol zvláštny pocit: tento film je nevtieravá štúdia, na ktorú by som sa vydržal dívať ľubovoľne dlho – ako na nejaký meditatívny, nikdy sa nekončiaci seriál. Nie je tento dojem skôr výčitkou, znakom toho, že *Deň náš každodenný* nemá jasnú a uzatvorenú konštrukciu? Možno, ale v tomto prípade mi to skutočne nevadí. ▲

18

14

26

CESTA
FILMU.SK
MYSLÍM SI

Eva Filová,
filmová teoretička

Na vec grantovej podpory sa nájdu rôzne názory aj motivácie. Pre školské pracovisko môže byť záchranným balíčkom na výskum a potrebné vybavenie, pre jednotlivca impulzom ku kvalitnému, koncentrovanému výkonu. V zásade (no nie absolútne) však platí, že granty získavajú tí najlepší a najlepšie pripravenými projektmi. V poslednom čase som sa opakovane stretla s názorom, že v rámci okresanej dotácie treba „priniesť obeť na oltár vlasti“ a podávať výkony hoc zadarmo. Tie názory vyslovili zhodou okolností ženy. Prekvapujúce? Áno aj nie. Na jednej strane hľadáme chýbajúce ženské vzory (vydarený cyklus *Prvá*, dokumenty *Rabínka*, *Návrat do horiaceho domu*, *Vtedy v Bratislave*), na druhej strane sme ochotné pracovať aj zadarmo. Podľa štatistík zarobia ženy na Slovensku o pätinu menej než muži (na rovnakej pozícii o 8 percent menej), ženy sú zamestnané najmä vo verejnom sektore a v neziskových organizáciách, v ktorých sa zarába horšie než v (prevažne mužskom) súkromnom sektore. So zvyšujúcim sa vekom ubúda pracovných príležitostí. Platí to pre robotníčky aj herečky. Ženám skôr hrozí nezamestnanosť než mužom a v dôsledku rodovej priepasti v odmeňovaní aj nižší dôchodok. Tento fenomén má vlastné pomenovanie: „feminizácia chudoby“.

Podľa svetových prieskumov získavajú ženy slabšie finančné dotácie, na vyššie pozície postupujú ťažšie a pomalšie, ich znalosti sú podceňované a za rovnaké výsledky sú hodnotené horšie ako muži. Medzi článkami z tohtoročného festivalu v Cannes ma zaujala informácia, že ženy nakrúcajú menej aj preto, že na svoje filmy dostávajú menej peňazí. Platí to pre áčkové aj nezávislé festivaly – na Sundance sa s celovečerným filmom hlási ročne len 17 percent žien (denník *Sme*). Prečo oceňovanej Mire Fornay opakovane zamietli podporu na jej nový film o domácom násilí? Je zrozumiteľnosť, linearita a nepatologickosť námetu zárukou jeho financovania?

Pozrime sa na vec z druhej strany: ktorý muž by dnes „priniesol obeť na oltár vlasti“ a vzdal sa spravodlivej odmeny? Či je to „živiteľ rodiny“ (žena nie je?), alebo mladý ambiciózný vedec, za svoj výkon bude pýtať svoje, ba čo – viac! Rozdiel medzi ženami a mužmi je totiž aj ten, že ženy o svojom plati málokedy vyjednávajú. Veď aj domáca práca je neplatená. Prečo máme na Slovensku toľko animátoriek? Náš študent počas Týždňa slovenského filmu zistil, že je to preto, lebo majú zarábajúcich manželov. (www.kas.vsmu.sk)

Pracovať ani grantovať zadarmo nie je riešenie. Ani živiť stereotypné predstavy, že matematika či veda nie je pre dievčatá alebo že by sme sa občas mohli uskromniť a „priniesť obeť na oltár vlasti“.

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí na Slovensku (17. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: filmsk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Alexandra Strelková
riaditeľka NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Andrea Biskupičová
vedúca predajne Klapka.sk
Štefan Vraštiak
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzavierka čísla 6/2016:
27. 5. 2016
Snímka na titulnej strane:
Okhwan na ceste za slobodou
– Filmpark production
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286
Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.
Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 MYSLÍM SI
- 04–06 KALENDÁRIUM
- 07–09 KALENDÁRIUM: 9. Fest Anča /
24. Art Film Fest / 24. MFF Trenčianske Teplice
- 10–13 PREMIÉRY v kinách
- 13 Správy Z FILMOVÉHO DIANIA
- 14–15 NOVINKY: Okhwan na ceste za slobodou podľa Mareka Mackoviča
- 16 AKTUÁLNE: Obnovená premiéra filmu Všetko čo mám rád
- 17 AKTUÁLNE: Letná rekonštrukcia Kina Lumière
- 18–21 ROZHOVOR: Barbara Harumová Hessová
- 22–24 TÉMA: Právne a etické otázky v pozadí vzniku dokumentárnych filmov
- 25 Správy Z FILMOVÉHO DIANIA
- 26–27 RECENZIA: Para nad riekou podľa Roberta Kirchhoffa a Filipa Remundu
- 28–29 RECENZIA: Poklad podľa Cornelia Porumboia
- 30–31 RECENZIA: Mikrób a Gasoil podľa Michela Gondryho
- 32–33 RECENZIA: Zkáza krásou podľa Heleny Třeštíkovej a Jakuba Hejnu
- 34 FILMOVÉ PUBLIKÁCIE: Autorský dokumentárny film
na Slovensku po roku 1989
- 35 FILMOVÉ PUBLIKÁCIE
- 36–37 DVD NOSIČE / ČO ROBIA
- 38–39 AKO VZNIKÁ FILM
- 40 OHLASY: 69. MFF Cannes
- 41 PROFIL: Soňa Valentová
- 42–43 IN MEMORIAM: Karol Machata
- 44 VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA
- 45 SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMU: Týždeň vo filme
- 46 STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière
- 47–52 PRÍLOHA: Slovenská kinematografia v roku 2015

► FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

■ BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE

► www.aic.sk/kinolumiere, www.navstevnik.sk

16 / MÁJ – 15 / JÚN
Európske filmy za €uro

Ja, Olga Hepnarová (r. T. Weinreb, P. Kazda), *Mallory* (r. H. Třeštík), *Takovej barevnej vocas letící komety* (r. V. Kučera), *Boj* (r. T. Lindholm), *Barani* (r. G. Hákonarson), *Fúsi* (r. D. Kári), *Ejzenštejn v Guanajuate* (r. P. Greenaway), *Tri spomienky* (r. A. Desplechin), *O poschodie nižšie* (r. R. Muntean), *Marguerite* (r. X. Giannoli), *Amy* (r. A. Kapadia), *Dior a ja* (r. F. Tcheng), *Ma ma* (r. J. Medem), *Mladost* (r. P. Sorrentino), *Zbrusu Nový zákon* (r. J. Van Dormael), *Hirošima, moja láska* (r. A. Resnais)

1 – 15 / JÚN
Škandinávsky jún

Blok tridsiatich filmov z kinematografií Švédska, Fínska, Dánska a Nórska

■ BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

► www.a4.sk

5 / JÚN ▶ 18.30, 20.00
Český únik 2

Amerika (r. J. Foukal), *Road Movie* (r. M. Jelínek)

7 / JÚN ▶ 20.00
My Street Films

Autori projektu My Street Films vyzývajú ľudí, aby nakrútili krátky film o svojej ulici. Pred oficiálnym štartom ďalšieho ročníka súťaže uvedie kino najlepšie filmy zo Slovenska aj zo zahraničia z minulých rokov.

8 / JÚN ▶ 20.00**Oberhausen: Medzinárodná súťaž 2015**

Výber piatich originálnych filmov z Medzinárodného festivalu krátkeho filmu Oberhausen

12 / JÚN ▶ 20.00**Kino inak: Poklad (r. C. Porumboiu)****13 / JÚN ▶ 20.00****Oberhausen: Artist Film 2015**

Výber z programu Artist Film z Medzinárodného festivalu krátkeho filmu Oberhausen

22 / JÚN ▶ 20.00**▲: Makino Takaši & Rei Hajame / Keiko Ueniši (o.blaat)**

Večer japonských audiovizuálnych a zvukových performancií

■ BRATISLAVA – KC DUNAJ

► www.kcdunaj.sk

8 / JÚN ▶ 20.00**Večer najsilnejších hororových filmov**

■ BRATISLAVA – INCHEBA EXPO ARÉNA

► www.xl.sk

20 / JÚN**Pán prsteňov: Spoločenstvo Prsteňa**

Unikátne filmové predstavenie v sprievode 100-členého symfonického orchestra, 150-členného zboru a zahraničných sólistov

■ KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK

► www.tabacka.sk

7 / JÚN ▶ 19.00**My Street Films**

Autori projektu My Street Films vyzývajú ľudí, aby nakrútili krátky film o svojej ulici. Pred oficiálnym štartom ďalšieho ročníka súťaže uvedie kino najlepšie filmy zo Slovenska aj zo zahraničia z minulých rokov.

12 / JÚN ▶ 19.00**Très court: Medzinárodný festival veľmi krátkych filmov 2016**

Projekcie filmov z festivalu, ktorý uvádza krátke, maximálne trojminútové filmy z dielne ostrieľaných tvorcov aj talentovaných nováčikov.

19 / JÚN ▶ 19.00**Divácka volenka**

KineDok: Domino efekt (r. E. Niewiera, P. Rosołowski)

21 / JÚN ▶ 19.00**Filmový kvíz Petra Konečného**

■ PREHLIADKY, FESTIVALY

A INÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

2 – 4 / JÚN
Festival detí

(TRENČÍN)

Multižánrový festival pre deti uvedie rozprávku *Johankino tajomstvo* (r. J. Nvota).

► www.festivaldeti.sk

3 – 4 / JÚN
24. Cineama

(NITRA – MLYNY CINEMAS)

Celoštátne kolo súťaže amatérskej filmovej tvorby, do ktorého postúpilo 129 príspevkov od 172 autorov. Do hlavnej súťaže vybrala porota 87 filmov. Z víťazných snímok sa vytvorí kolekcia, ktorá bude reprezentovať Slovensko v medzinárodnej súťaži na 78. svetovom kongrese a festivale UNICA v Suceave v Rumunsku (19. – 26. 8.).

► www.nocka.sk, www.kosnr.sk

6 – 8 / JÚN**Dni maďarského filmu**

(BRATISLAVA – KINO MLADOST)

Swing (r. Cs. Fazekas), *Ranná horúčka* (r. P. Gárdos), *Stredajšie dieťa* (r. L. Horváth), *Ďakujem, dobre* (r. M. Prikler), *Labka* (r. R.-A. Pejo), *Víkend* (r. Á. Mátyássy)

► www.kinomladost.sk

10 – 12 / JÚN**Jarný programovací seminár ASFK**

(KRPÁČOVO)

Edukatívne prednášky pre dramaturgov filmových klubov a projekcie slovenských i zahraničných filmových novinek s lektorskými úvodmi a aj za účasti slovenských tvorcov

17 – 25 / JÚN**24. Art Film Fest**

(KOŠICE)

► O festivale čítajte na strane 8.

► www.artfilmfest.sk

20 – 23 / JÚN**Cinevitaj – prehliadka talianskych filmov**

(BRATISLAVA – KINO MLADOST)

Song'e Napule (r. M. a A. Manettiovi), *Bola si už v raji?* (r. P. Genovese), *Indebito* (r. A. Segre)

► www.dolcevitaj.eu

23 – 26 / JÚN**24. Medzinárodný filmový festival Trenčianske Teplice**

(TRENČIANSKE TEPLICE, TRENČÍN)

► O festivale čítajte na strane 9.

► www.festivalteplice.sk

29 / JÚN – 3 / JÚL**9. Medzinárodný festival animácie Fest Anča**

(ŽILINA)

► O festivale čítajte na strane 7.

► www.festanca.sk

► PODUJATIA SLOVENSKÉHO FILMU V ZAHRANIČÍ

19 / FEBRUÁR – JÚN**Buntownicy Kamery – prehliadka filmov československej novej vlny, Varšava, Vroclav (POLSKO)**

322 (r. D. Hanák), *Deň náš každodenný* (r. O. Krivánek), *Kristove roky* (r. J. Jakubisko), *Kým sa skončí táto noc* (r. P. Solan), *Obrazy starého sveta* (r. D. Hanák), *Panna zázračnica* (r. Š. Uher), *Slávnosť v botanickej záhrade* (r. E. Havetta), *Slnko v sieti* (r. Š. Uher), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Prišiel k nám Old Shatterhand* (r. D. Hanák)

► www.kinonh.pl

4 / MÁJ – 30 / JÚN**Týždeň európskeho filmu, Aracaju, Belém, Belo Horizonte, Brazília, Curitiba, Floripa, Goiânia, Manaus, Vitória (BRAZÍLIA)**

Čistič (r. P. Bebjak)

27 / MÁJ – 3 / JÚN**56. Filmfest Zlín (ČESKO)**

Hviezdny taxík (r. J. Krumpolec), *Ja, Olga Hepnarová* (r. T. Weinreb, P. Kazda), *Rodinný film* (r. O. Omerzu), *Ani ve snu!* (r. P. Oukropec), *Vidieť nevidené* (r. M. Kočíš), *a SÁM!* (r. R. Rausová), *Mila Fog* (r. M. Prokopová), *Braček Jelenček* (r. Z. Žiaková), *Omlouvám se* (r. T. Kuhn), *Všade dobre, doma najlepšie* (r. P. Višňovský), *Spadla z oblakov* (r. R. Cvrček)

► www.zlinfest.cz

1 – 5 / JÚN

Medzinárodný televízny ekologický festival To Save and Preserve, Chanty-Mansijsk (RUSKO)
Suri (r. P. Barabáš)
► www.ecofest-ugra.ru

1 – 6 / JÚN

Environmentálny filmový festival Cinemambiente, Turín (TALIANSKO)
Suri (r. P. Barabáš)
► www.cinemambiente.it

6 – 11 / JÚN

Animafest Zagreb, Záhreb (CHORVÁTSKO)
Mila Fog (r. M. Prokopová)
► www.animafest.hr

9 – 12 / JÚN

Festival du Film Subversif de Metz, Metz (FRANCÚZSKO)
Ja, Olga Hepnarová (r. T. Weinreb, P. Kazda)
► www.festival-subversif.com

10 – 12 / JÚN

41. medzinárodný ekologický festival Týká se to také tebe, Uherské Hradiště (ČESKO)
Suri (r. P. Barabáš)
► <http://tsttt.cz>

13 – 18 / JÚN

Medzinárodný festival animácie Annecy (FRANCÚZSKO)
Kovbojsko (r. D. Štumpf)
► www.annecy.org

14 – 19 / JÚN

Zrkadlo – MFF Andreja Tarkovského, Ivanovo (RUSKO)
Ja, Olga Hepnarová (r. T. Weinreb, P. Kazda)
► www.tarkovskyfest.com

15 – 19 / JÚN

Medzinárodný filmový festival Within The Family, Petrohrad (RUSKO)
Eva Nová (r. M. Škop)
► www.zeroplusff.ru, www.vkrugu71.ru

17 – 24 / JÚN

31. MFF Cinema Jove, Valencia (ŠPANIELSKO)
Čistič (r. P. Bebjak)
► www.cinemajove.com

21 – 25 / JÚN

Pyrenejský festival horských filmov Picurt, Ajuntament D'Alas (ŠPANIELSKO)
Žiť pre vášeň (r. P. Barabáš)
► www.picurt.org

25 / JÚN – 2 / JÚL

Medzinárodný filmový festival Cinema City, Nový Sad (SRBSKO)
Eva Nová (r. M. Škop)
► www.cinamacity.org

26 / JÚN – 3 / JÚL

45. Lubušské filmové leto, Lagow (POLSKO)
Projekcia filmu *Eva Nová* (r. M. Škop). Program podujatia nebol v čase uzávierky *Film.sk* dokončený.
► www.lf.pl

JÚN – JÚL

Filmový festival V4 (TAIWAN)
Nebo, peklo... zem (r. L. Siváková)

POZNÁMKA:

Kino Lumière v Bratislave bude premiatť len do 15. júna, v ďalších dňoch mesiaca bude pre verejnosť zatvorené. Dôvodom sú práce spojené s renováciou kina, o ktorej sa dočítate v rubrike Aktuálne na strane 17.

(REDAKCIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► Zuzana Sotáková

Na hranici snov s Fest Ančou

► Zuzana Sotáková

Ich filmy sa pohybujú medzi snami a bdením, ich originálne a do detailov navrhnuté svety vás očaria prvkami surrealizmu, tmných rozprávok, ale aj grotesknosti. Keď ich animované diela uvidíte, už nezabudnete. Bratia Stephen a Timothy Quayovci budú hosťami 9. ročníka Medzinárodného festivalu animácie Fest Anča, ktorý sa bude konať od 29. júna do 3. júla v Žiline.

Jeden z desiatich najlepších animovaných filmov všetkých čias – takto vyznamenal Terry Gilliam snímku bratov Quayovcov *Street of Crocodiles* (1986). Aj tú uvidia diváci na Fest Anči v rámci profilovej sekcie, ktorá bude venovaná týmto dvojčkám prekypujúcim predstavivosťou. V Žiline porozprávajú aj o začiatkoch svojej tvorby a z vlastnej produkcie uvedú tituly ako *The Cabinet of Jan Švankmajer*, *Maska* či *In Absentia*. Okrem nich festival detailnejšie priblíži tvorbu kanadského priekopníka bezkamerového filmu Stevena Woloshena a kráľa bizarnej internej animácie Cyriaka z Veľkej Británie.

„Veľmi sa teším aj na projekciu spojenú s prednáškou srbského riaditeľa festivalu Animanima Jazz v animovanom filme alebo na sekcie *Cartoon d'Or* a *Visegrad Animation Forum: New Talents*, ktoré obe prezentujú tie najväčšie talenty súčasnej európskej animácie. V rámci rozsiahleho národného fokusu tento rok predstavíme na vyše desiatich projekciách súčasnú a archívnu animáciu z balkánskeho regiónu,“ vyberá pre *Film.sk* z tohtoročnej ponuky programový riaditeľ festivalu Maroš Brojo. Celkovo Fest Anča uvedie niekoľko stoviek titulov v štyroch medzinárodných súťažiach – hlavnej súťaži a súťažiach študentských filmov, videoklipov a filmov pre deti – a v nesúťažných sekciách Svetová panoráma, Svetová panoráma filmov pre deti, Súčasná abstraktná animácia, Anička v krajine zázrakov, Anča v Mordore a Extrémne krátka sekcia extrémne krátkych filmov.

Ani tento rok v programe nebude chýbať slovenská súťaž, v ktorej zabojujú o ocenenie Anča Slovak Award a takisto o distribučnú cenu Anča D Award tituly *Balónové dievča* (r. M. Frajšťáková), *Braček Je-*

lenček (r. Z. Žiaková), *Duch mesta* – Jana Kirschner (r. A. Kolenčík, V. Kocourková), *Hviezdny taxík* (r. J. Krumpolec), *Mila Fog* (r. M. Prokopová), *Okupácia* (r. M. Mikušová), *Pravidlá hry* (r. O. Rudavský), *Prázdniny* – Monikino Kino (r. kolektív autorov pod lektorským vedením J. Šicka a V. Obertovej). Niektoré slovenské tituly sa ocitli aj v ďalších súťažiach. „Výber slovenských filmov do medzinárodných súťaží vychádza z nášho presvedčenia, že slovenský animovaný film je aj svetový. Za týmito titulmi si zároveň stojíme bez ohľadu na krajinu ich pôvodu. Myslím, že kvalitatívne do výberov dokonale zapadajú,“ o-zrejmjuje Brojo.

V 9. ročníku pokračuje aj úspešné paralelné festivalové podujatie Game Days. „Snažíme sa to každý rok posunúť ďalej. Ide o jedinú gamedeveloperskú konferenciu svojho druhu na Slovensku, ktorá je otvorená aj pre širokú verejnosť. Tento rok sa môžu návštevníci tešiť napríklad na prednášky veľkého poľského štúdia Platige Image, známeho tvorbou cinematikov pre sériu *Witcher* alebo *Halo*,“ pokračuje Maroš Brojo.

Súčasťou festivalu bude aj industry program, ktorý animátorom prinesie masterclass Rity Street či prednášku českej iniciatívy SCAID na tému koncepcie rozvoja animačného priemyslu. Domácich tvorcov bude čakať aj pitchingové fórum s odbornou porotou a na festivale sa bude prezentovať i televízny kanál slovenského pôvodu Duck TV. Návštevníci si okrem toho budú môcť vybrať z veľkého množstva workshopov, bohatý program je pripravený pre deti a ani tento rok nebudú chýbať sprievodné podujatia, ako sú Animation Karaoke Battle, Pecha Kucha Ancha či hudobné vystúpenia. ▲

□ Rozšírenú verziu článku čítajte na www.filmsk.sk.

Art Film Fest s novou adresou

► Zuzana Sotáková

„Jednou z najväčších radostí mojej práce je, že môžem stráviť jej veľkú časť skúmaním rôznych oblastí literatúry,“ povedal uznávaný britský režisér a scenárista Stephen Daldry. Ako jeden z hlavných hostí 24. Art Film Festu bude aj on písať novú kapitolu festivalu. Ten sa uskutoční od 17. do 25. júna už na novej adrese – v Košiciach.

„Všetko to, čo bolo na programe doterajších ročníkov Art Film Festu dobré a zaujímavé a na čo si diváci zvykli, ostáva zachované,“ povedal na tlačovej konferencii umelecký riaditeľ festivalu Peter Nágel. Návštevníci tak nájdu v programe väčšinu známych sekcií, ako sú Európske zákutia (najpozoruhodnejšie snímky starého kontinentu), Láska a anarchia (nezávislé snímky a objavné prúdy kinematografie), Slovenská sezóna (domáce diela), Okolo sveta (najnovšie filmy z mimoeurópskeho priestoru), Prísľuby z východu (filmy z ázijského kontinentu) a Nočná prehliadka. Pokračovať bude divácky úspešná sekcia American Indies II, zameraná na snímky americkej ultranezávislej scény, ktorá predstaví napríklad víťazný film minuloročného Sundance *Ja, Earl a dievča na umretie* (r. A. Gomez-Rejon). Hlavnými sekciami naďalej ostávajú dve medzinárodné súťaže – hraných a krátkych filmov (v oboch prípadoch ide o filmy s copyrightom 2015 alebo 2016). O ceny Modrý anjel bol tento rok rekordný záujem, do oboch súťaží sa prihlásilo viac ako 1 500 snímok. V súťaži hraných filmov uvidia diváci napríklad kolumbijský titul *Medzi morom a zemou* (r. M. Cruz, C. del Castillo), ocenený na festivale Sundance, alebo nemecký film *24 týždňov* (r. A. Zohra Berrached), ktorý na nedávnom Berlíne vyvolal kontroverznú diskusiu.

Tento rok festival uvedie aj nové sekcie. Be2Can starter ponúka to najlepšie z Benátok, Berlína a Cannes, ako je napríklad Zlatou palmou ocenený titul *Ja, Daniel Blake* (r. K. Loach), venezuelský film ovenčený Zlatým levom *Zďaleka* (r. L. Vigas), *Frankofónia* (r. A. Sokurov) či *Psie srdce* (r. L. Anderson). Do zostavy sekcií pribudli aj Detské filmy a Variety Critics' Select, o ktorej hovorí Peter Nágel: „Je to sekcia, ktorú pripravujeme v spolupráci s redaktor-

mi a kritikmi prestížneho svetového filmového periodika Variety, ktorí vytvoria sedemčlennú zostavu filmov. Jedinou podmienkou je, aby to boli filmy celovečerné.“

Kolekciu sekcií dopĺňajú ocenenia Hercova misia a Zlatá kamera. Tento rok si ocenenie pre významných filmových tvorcov preberie spomínaný Stephen Daldry, ktorý si svetové uznanie získal snímkami *Billy Elliot* (2000), *Hodiny* (2002) či *Predčítač* (2008). Posledný menovaný s Kate Winslet v hlavnej úlohe uvedie režisér osobne v košickom amfiteátri. Poctu pre majstrov hereckého umenia tentoraz udeľia Karlovi Rodenovi. Mená ďalších laureátov neboli v čase uzávierky *Film.sk* zverejnené.

Pod holým nebom uvidia návštevníci festivalu aj obnovenú premiéru filmu *Všetko čo mám rád* za účasti režiséra Martina Šulíka, spoluscenáristu Ondreja Šulaja, kameramana Martina Štrbu a hercov Giny Bellman, Zdeny Studenkovovej a Juraja Nvotu. „Vnímame to ako veľkú pridanú hodnotu v programe Art Film Festu Košice. Ide nielen o prvý nezávislý film, ale aj o jeden z najlepších slovenských filmov, takže jeho pozícia v histórii našej kinematografie je neodškriepiteľná. Pôvodná snímka bola uvedená v roku 1992 a my sa tešíme, že prinesieme jej obnovenú digitálnu verziu,“ objasnil Nágel.

Program Art Film Festu bude prebiehať v Kulturparku, Kunsthalle, v kinách Úsmev a Slovan a v amfiteátri. Organizátori sľubujú aj bohaté sprievodné akcie relaxačného charakteru, ktoré sa budú konať v Kulturparku, Tabačke a na Hlavnej ulici. Novinkou 24. ročníka by malo byť aj osobné uvádzanie filmov mladými slovenskými hercami a herečkami. ▲

Návrat k festivalovým začiatkom

► Zuzana Sotáková

„Neviem si predstaviť, že by sa filmový festival v Trenčianskych Tepliciach nekonal. Myslím si, že tam patrí,“ povedal režisér Peter Hledík, ktorý v Tepliciach zakladal a formoval najstarší slovenský filmový festival Art Film Fest. Ten sa tento rok presúva do Košíc, ale kúpeľné mesto bude v dlhoročnej festivalovej tradícii pokračovať. Od 23. do 26. júna sa v ňom uskutoční Medzinárodný filmový festival Trenčianske Teplice.

„Nebudeme premietat stovky filmov, uvedieme okolo 40 či 50 titulov. Chceme sa vrátiť k dobrým tradíciám, ktoré festival začal ešte pred mnohými rokmi, ako je napríklad spolupráca s mladými autormi,“ načrtnol festivalovú víziu Hledík, ktorý bude s režisérom Jiřím Menzlom a herečkami Kamilou Magálovou a Zuzanou Kronerovou tvoriť prezídium festivalu.

Úlohy umeleckej riaditeľky sa zhostila Ľudmila Cviková, ktorá má skúsenosti aj z festivalov v Rotterdame, Karlových Varoch, Locarne či Sarajeve. Podľa nej by si mal festival udržať myšlienku oslavy filmu. Organizátori sa zároveň chcú vrátiť k začiatkom festivalu, keď boli Teplice miestom, na ktorom sa intenzívne stretávali filmári a študenti. „Pamätám si tie 90. roky, keď som na festival chodila ako hosť, a spomínam si na ten bohatý kultúrny život. Chceli by sme tie stretnutia slovenských filmárov vrátiť späť. Boli by sme radi, keby sa mladí študenti stretávali so staršími, renomovanými kolegami, ale zároveň chceme poskytnúť kultúru a filmy obyvateľom mesta a tohto regiónu, rovnako i kúpeľným pacientom. Snažíme sa uspokojiť všetky možné vrstvy obyvateľstva, ktoré do Trenčianskych Teplíc chodia alebo v nich žijú,“ uviedla Cviková.

Zámer festivalu podčiarkujú aj samotné programové sekcie. Na ceste je medzinárodná súťažná prehliadka študentských filmov. Tento rok sa v súťaži hraných filmov do 30 minút predstavia poslucháči bratislavskej VŠMU a filmových škôl z Prahy, Písku a Zlína. Ich kvalitu posúdi trojčlenná porota, v ktorej sa zídu Jaro Vojtek, Gamila Ylstra z amsterdamského festivalu Binger Filmlab a Anna Vilgelmi, ktorá produkovala kazašský film Emira Bajgazina *Ranený anjel*, uvedený v Berlíne. Víťaz súťaže si odnesie ocene-

nie Zlatá žaba a finančnú odmenu vo výške 1 000 eur.

Počtom titulov najväčšou sekciou bude Náš svet. „Tu premietneme súčasné filmy z celého sveta. Malo by to byť okno do sveta. Som toho názoru, že filmové festivaly by mali kultivovať vkus diváka, teda prinášať filmy, ktoré v bežnej distribúcii nie sú,“ približuje Ľudmila Cviková. Ďalšia sekcia Lýrové návraty pri príležitosti 50. výročia založenia hudobného festivalu Bratislavská lýra uvedie v predpremiére dokument o tomto fenoméne i ďalšie filmy venované muzikantom. Súčasťou programu bude aj Pocta hereckej legende, retrospektívny výber filmov sa zameria na francúzsku herečku Catherine Deneuve, ktorá si v roku 2000 na Art Filme prebrala cenu Hercova misia. Z filmov tejto legendy uvidia návštevníci tepleckého festivalu napríklad muzikál *Dáždniky zo Cherbougu* (r. J. Demy, 1964), ovenčený Zlatou palmou. Festival si pripomenie aj talianskeho filmára Etto-reho Scolu, ktorý tento rok zomrel.

Na Most slávy pribudnú aj tento rok dve tabuľky s menami ocenených hercov, no ocenenie má pozmenený názov – Umelecká misia. Jedno z nich si príde prevziať herečka Chiara Mastroianni. „Vzhľadom na to, že sa skutočne chceme venovať domácej tvorbe a podporovať ju, bude prvým držiteľom ocenenia Zlatá kamera Marek Leščák,“ prezradil ďalej Peter Hledík. Ostatné mená laureátov neboli v čase uzávierky *Film.sk* zverejnené.

Projekcie filmov sa uskutočnia v digitalizovanom kine Prameň, v Kursalone, na kúpalisku Zelená žaba, v hoteli Pax a pod holým nebom, časť z nich uvedie i trenčianske kino Metro. Súčasťou programu budú aj viaceré sprievodné akcie, medzi nimi napríklad masterclass s režisérkou Mirou Fornay. ▲

PREMIÉRA: 16. 6. 2016

Centrálna inteligencia

(**Central Intelligence**, USA, 2016) DCP 2D, 114 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA

RÉŽIA: Rawson Marshall Thurber

HRAJÚ: Dwayne Johnson, Kevin Hart, Brett Azar, Aaron Paul, Amy Ryan

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Po tom, čo sa obyčajný a mierny úctovník stretne prostredníctvom sociálnej siete so svojím kamarátom z dávnych čias, ocitá sa odrazu vo svete medzinárodnej špionáže.

PREMIÉRA: 16. 6. 2016

Maguerite a Julien

(**Marguerite et Julien**, Francúzsko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 110 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Valérie Donzelli

HRAJÚ: Anaïs Demoustier, Jérémie Elkaim, Frédéric Pierrot, Aurélie Petit, Catherine Mouchet, Bastien Bouillon

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Julien a Marguerite de Ravalet, syn a dcéra lorda z Tourlaville, sa nežne milujú už od detstva. Ale ako rastú a dospievajú, ich náklonnosť sa otáča smerom k nenásytnej vášni. Spoločnosť je pobúrená ich aférou a donúti dvojicu, neschopnú ovládať svoje city, k úteku.

PREMIÉRA: 23. 6. 2016

Deň nezávislosti: Nový útok

(**Independence Day: Resurgence**, USA, 2016) DCP 2D + DCP 3D + IMAX, 133 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY (2D), ČESKÝ DABING (2D A 3D, IMAX), AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/SCI-FI

RÉŽIA: Roland Emmerich

HRAJÚ: Liam Hemsworth, Jeff Goldblum, Bill Pullman, Charlotte Gainsbourg, Joey King, Maika Monroe, Angela Baby, William Fichtner

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Za pomoci mimozemskej technológie spolupracujú pozemské národy na obrannom programe, ktorý by ochránil planétu. Na vyspelú silu mimozemšťanov sa však nedá pripraviť. Zachrániť pozemšťanov môže len vynachádzavosť niekoľkých stotočných ľudí.

PREMIÉRA: 9. 6. 2016

Mikrób a Gasoil

(**Microbe et Gasoil**, Francúzsko, 2015) DCP 2D + blu-ray + DVD, 88 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA/ROADMOVIE

RÉŽIA: Michel Gondry **HRAJÚ:** Ange Dargent, Théophile Baquet, Diane Besnier

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Utiatnutý Mikrób a vynachádzavý Gasoil sú tak trochu outsideri. Predstava, že budú musieť stráviť dva mesiace prázdnin so svojimi rodinami, ich vôbec neláka. A tak vezmú motor z kosačky, niekoľko drevných súčiastok a postavia si nezvyčajné vozidlo – niečo medzi karavanom a záhradným domčekom –, v ktorom vyrazia na cestu po Francúzsku. ► Recenziu filmu čítajte na stranách 30 – 31.

PREMIÉRA: 16. 6. 2016

Hľadá sa Dory

(**Finding Dory**, USA, 2016) DCP 2D, 98 min. + 6 min., MP 7, SLOVENSKÝ DABING, RODINNÝ, ANIMOVANÝ, KOMÉDIA

RÉŽIA: Andrew Stanton

HRAJÚ: Helena Krajčiová, Ján Gallovič, František Výrostko, Dagmar Sanitrová, Zuzana Kronerová

DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Na plátna sa vracajú morské ryby Dory, Nemo a Marlin. Trojica si spokojne žije v korálovom útese, keď si Dory spomenie, že kedysi stratila rodičov. Spolu sa vydávajú na dobrodružnú cestu naprieč oceánom až do prestížneho Morského akvária v Kalifornii. ► PREDFILM: **Čvirik** (Piper, USA, r. Alan Barillaro, 6 min.)

PREMIÉRA: 2. 6. 2016

Ninja korytnačky 2

(**Teenage Mutant Ninja Turtles: Out of the Shadows**, USA, 2016) DCP 2D + DCP 3D, 112 min., MP 7, SLOVENSKÉ TITULKY (2D), ČESKÝ DABING (2D A 3D), AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ

RÉŽIA: Dave Green **HRAJÚ:** Megan Fox, Stephen Amell, Laura Linney, Will Arnett, Alan Ritchson

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

New York už zase potrebuje zachrániť, a tak sa z kanálov opäť vynoria štyria zmutovaní korytnačí kamaráti. Ich hrdivé kúsky odmeňované pizzou dokumentuje reportérka April. Príbeh Michelangela, Donatella, Leonarda a Rafaela pokračuje.

PREMIÉRA: 2. 6. 2016

Hra peňazí

(**Money Monster**, USA, 2016) DCP 2D, 95 min., MP 12, 115 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, TRILER

RÉŽIA: Jodie Foster **HRAJÚ:** George Clooney, Julia Roberts, Jack O'Connell, Dominic West, Caitriona Balfe, Giancarlo Esposito

DISTRIBÚTOR: Itafilm

Moderátor TV relácie o financiách Lee Gates a jeho producentka Patty sa v priamom prenose ocitajú v ťažkostiach, keď štúdio násilím ovládne nahnevaný finančník, ktorý prišiel o majetok. Lee a Patty sa musia pred očami divákov pustiť do boja nielen s útočníkom, ale aj s časom, aby rozplietli záhadu konšpirácie na pozadí súčasných globálnych obchodných trhov.

PREMIÉRA: 9. 6. 2016

Okhwan na ceste za slobodou

(**Okhwan na ceste za slobodou**, Slovensko, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD, 68 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOKUMENTÁRNYY

RÉŽIA: Marek Mackovič

ÚČINKUJÚ: Okhwan Yoon a ďalší

DISTRIBÚTOR: ASFK

Úspešný kórejsky podnikateľ a absolvent práva Okhwan Yoon v roku 2001 zahodil oblek a kravatu, vzdal sa hľadania rodinného šťastia, vysadol na bicykel a vydal sa na cestu okolo sveta. Prešiel 192 krajín s jediným cieľom – spojiť Severnú Kóreu s Južnou. Prežil nehody, únos v Sudáne, putoval s mafiou... Je to blázon alebo hrdina? ► O dokumente čítajte na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 23. 6. 2016

Komúna

(**Kollektivet**, Dánsko/Švédsko/Holandsko, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD, 111 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KOMÉDIA

RÉŽIA: Thomas Vinterberg

HRAJÚ: Ulrich Thomsen, Trine Dyrholm, Julie Agnete Vang, Martha Sofie Wallstrøm Hansen

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Poľovica 70. rokov, akademické spoločenstvo na predmestí Kodane. Erik, Anna a ich dcéra Freja začnú uskutočňovať svoj sen o autentickej komunite plnej vzájomného porozumenia a radovánok. Idea láskyplného a rodinného spoločenstva pod strechou Erikovho domu sa však začne rozpadávať, keď sa tam pristahuje jeho milienka.

PREMIÉRA: 30. 6. 2016

Oslnení slnkom

(**A Bigger Splash**, Taliansko, 2015) DCP 2D, 124 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA/KRIMI

RÉŽIA: Luca Guadagnino **HRAJÚ:** Tilda Swinton, Matthias Schoenaerts, Ralph Fiennes

DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Slávna rocková hviezda Marianne trávi dovolenku so svojím partnerom Paulom na slnečnom ostrove v Taliansku. Ich idylku naruší nečakaný príchod jej starého priateľa Harryho a jeho očarujúcej dcéry Penelope. Radost zo stretnutia sa pomaly mení na dusivú atmosféru plnú skrytých vášní, nedôvery a žiarlivosti.

PREMIÉRA: 30. 6. 2016

Legenda o Tarzanovi

(**The Legend of Tarzan**, USA, 2016) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ

RÉŽIA: David Yates

HRAJÚ: Alexander Skarsgård, Samuel L. Jackson, Margot Robbie, Christoph Waltz, John Hurt, Ella Purnell

DISTRIBÚTOR: Continental film

Tarzana, ktorý sa už dávno aklimatizoval v Londýne, pošle parlament ako obchodného zástupcu späť do Konga. Netuší, že má byť vtiahnutý do nebezpečnej hry chamtivosti a pomsty belgického kapitána Leona Roma.

PREMIÉRA: 2. 6. 2016

Ostrí chlapi

(**The Nice Guys**, USA, 2016) DCP 2D, 116 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, KOMÉDIA

RÉŽIA: Shane Black **HRAJÚ:** Ryan Gosling, Russell Crowe, Matt Bomer, Kim Basinger, Margaret Qualley

DISTRIBÚTOR: Forum Film

Jacksona Healyho si ľudia najímajú, keď potrebujú raz a navždy vyriešiť nejaký problém. Popleteného detektíva Hollanda Marcha si väčšinou nenajíma nikto. Náhodou sa obaja zapletú do prípadu, v ktorom ide o nezvestné dievča a mŕtvu pornohviezdu. Ich svojrázne vyšetrovacie metódy ich dovedú k odhaleniu šokujúcej konšpirácie.

PREMIÉRA: 16. 6. 2016

Podfukári 2

(**Now You See Me 2**, USA, 2016) DCP 2D, 131 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÁ KOMÉDIA
RÉŽIA: Jon Chu **HRAJÚ:** Jesse Eisenberg, Mark Ruffalo, Woody Harrelson, Lizzy Caplan, Dave Franco, Morgan Freeman
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Štyria podfukári sú späť, aby predviedli ďalšie zo svojich neuveriteľných kúskov a posunuli hranice magickkej ilúzie do vyššieho levelu. Pred rokom sa im podarilo napáliť agentov FBI v štýle Robina Hooda, tentoraz bude ich cieľom odhaliť nekalé praktiky mága, ktorý ovláda modernej technológie.

PREMIÉRA: 23. 6. 2016

Prázdniny All Exclusive

(**Babysitting 2**, Francúzsko, 2015) DCP 2D, 93 min., MP 12, ČESKÝ DABING, KOMÉDIA
RÉŽIA: Nicolas Benamou, Philippe Lacheau
HRAJÚ: Philippe Lacheau, Élodie Fontan, Christian Clavier, Alice David, Vincent Desagnat, Tarek Boudali
DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Franck, jeho priateľka Soňa a ich kamaráti sa vydajú na dovolenku do Brazílie. Jedného dňa sa veselá partia, rozšírená o babičku na elektrickom invalidnom vozíku, rozhodne navštíviť jaskyňu, všetko sa však pokazí a bláznivé dobrodružstvo sa môže začať.

PREMIÉRA: 30. 6. 2016

Predtým, ako som ťa spoznala

(**Me Before You**, USA, 2016) DCP 2D, 110 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÝ
RÉŽIA: Thea Sharrock **HRAJÚ:** Emilia Clarke, Sam Claflin, Matthew Lewis, Charles Dance, Vanessa Kirby, Jenna Coleman
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Louise vie, že sa jej páči práca v bistre a že možno neľúbi svojho priateľa. Zato nevie nič o klasickej hudbe ani o tom, že príde o miesto, a keby tušila, čo ju čaká, asi by prišla o rozum. Will vie, že po dopravnej nehode stratil chuť do života. Vie, čím bol kedysi, aj to, že sa mu teraz zdá všetko nepodstatné. A presne vie, ako s tým skončiť. Zato nevie, že stretne Louise.

PREMIÉRA: 9. 6. 2016

V zajatí démonov 2

(**The Conjuring 2**, USA, 2016) DCP 2D, 134 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, HOROR
RÉŽIA: James Wan **HRAJÚ:** Vera Farmiga, Patrick Wilson, Frances O'Connor, Madison Wolfe **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Pokračovanie hororu *V zajatí démonov* sleduje manželský pár, ktorý odcestuje do severného Londýna vyšetřovať jeden z najhrôzostrašnejších paranormálnych prípadov, aby pomohol slobodnej matke so štyrmi deťmi v dome zamorenom duchmi.

PREMIÉRA: 23. 6. 2016

Všetko čo mám rád

(**Všetko čo mám rád**, ČSFR, 1992) DCP 2D, 92 min., MP 12, DRÁMA
RÉŽIA: Martin Šulík **HRAJÚ:** Juraj Nvota, Gina Bellman, Jakub Ursíny, Zdena Studenková, Anton Šulík, Viera Topinková, Jiří Menzel, Rudolf Sloboda, Olga Vronská
DISTRIBÚTOR: Garfield Film

Tridsaťosemročný Tomáš stojí pred zásadným životným rozhodnutím a popritom sa zaplieta do smiešnych konfliktov so svojou bývalou ženou, musí riešiť neriešiteľné problémy svojho dospievajúceho syna a pomoc od neho čakajú aj jeho starnúci rodičia.

► O obnovení premiéry Šulíkovho filmu čítajte na strane 16.

PREMIÉRA: 9. 6. 2016

Warcraft: Prvý stret

(**Warcraft**, USA, 2016) DCP 2D + DCP 3D + IMAX, 123 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY (2D), SLOVENSKÝ DABING (2D A 3D A IMAX 3D), DOBRODRUŽNÝ/FANTASY
RÉŽIA: Duncan Jones **HRAJÚ:** Travis Fimmel, Ben Foster, Dominic Cooper, Paula Patton, Toby Kebbe **DISTRIBÚTOR:** CinemArt SK

Mierumilovné kráľovstvo Azeroth sa ocitne vo vojne, keď sa na jeho hraniciach začnú zbíhať hroziví nepriatelia. Sú to Orkovia, kmeň, ktorý opustil svoj umierajúci domov, aby kolonizoval ďalší svet. Film o násilnom stretnutí dvoch svetov vznikol na motívy globálneho herného fenoménu spoločnosti Blizzard Entertainment.

PREMIÉRA: 23. 6. 2016

Ratchet a Clank: Strážcovia galaxie

(**Ratchet & Clank**, Hongkong/Kanada/USA, 2016) DCP 2D, 94 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ/AKČNÝ/DOBRODRUŽNÝ/KOMÉDIA/SCI-FI
RÉŽIA: Kevin Munroe, Jericca Cleland
DISTRIBÚTOR: Continental film

Film rozpráva príbeh dvoch nepravdepodobných hrdinov – Ratcheta a Clanka, ktorí narazia na zbrane schopné zničiť celú ich planétu. Aby tomu zabránili, musia spojiť svoje sily s tímom profesionálnych hrdinov, ktorí sami seba nazývajú Galaktickými strážcami. A cestou za záchranou sa toho všetci veľa naučia.

PREMIÉRA: 2. 6. 2016

Zkáza krásou

(**Zkáza krásou**, Česko, 2015) DCP 2D, 94 min., MP 12, ČESKÝ A NEMECKÝ S ČESKÝMI TITULKAMI, DOKUMENTÁRNÝ
RÉŽIA: Helena Třeštíková, Jakub Hejna
ÚČINKUJÚ: Lída Baarová a ďalší
DISTRIBÚTOR: ASFK

Dokument o Lide Baarovej, najväčšej československej filmovej hviezde, ktorá si dokázala podmaniť aj najobávanejších mužov svojej doby. Réžisérka Helena Třeštíková sa s ňou stretla v jej zahraničnom exile a na sklonku jej života s ňou natočila rozhovor, ktorý je kombinovaný s unikátnymi archívnymi materiálmi.

► Recenziu filmu čítajte na stranách 32 – 33.

PREMIÉRA: 9. 6. 2016

Short Skin

(**Short Skin: I dolori del giovane Edo**, Taliansko, 2014) DCP 2D + blu-ray + DVD, 86 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Duccio Chiarini
HRAJÚ: Matteo Creatini, Francesca Agostini, Nicola Nocchi, Miriana Raschilla, Bianca Nappi, Francesco Acquaroli
DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Sedemnástročný citlivý mladík Edoardo má problém s fimózou, teda zúženou predkožkou. To ho výrazne obmedzuje v sexuálnych dobrodružstvách, ktoré ho momentálne zaujímajú najviac. *Short Skin* má byť dôvtipnou kombináciou rodinnej drámy, klasického príbehu o dospievaní a originálnej letnej love story.

PREMIÉRA: 30. 6. 2016

Schneider vs. Bax

(**Schneider vs. Bax**, Holandsko/Belgicko, 2015) DCP 2D, 96 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, TRILER/KOMÉDIA
RÉŽIA: Alex van Warmerdam
HRAJÚ: Tom Dewispelaere, Alex van Warmerdam, Maria Kraakman, Gene Bervoets, Annet Malherbe, Pierre Bokma
DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Nájomný vrah Schneider dostáva zákazku presne v deň svojich narodenín. Cieľom má byť spisovateľ Ramon Bax. Schneider úlohu prijme po ubezpečení, že bude z akcie späť do obeda a stihne pomôcť svojej manželke s prípravou oslavy. Spúšťa sa séria lstí, bizarných náhod, zlých načasovaní a draho vykúpených omylov.

DOK.Incubator so zástupcami svetových festivalov

V dňoch 2. až 9. júla sa bude v Smoleniciach konať medzinárodný workshop DOK.Incubator. Slovenskí dokumentaristi sa budú môcť stretnúť so zástupcami prestížneho festivalu Sundance, najväčšieho európskeho festivalu dokumentárnych filmov IDFA alebo DOK Leipzig. Tí pricestujú na Slovensko, aby sa podelili o svoje skúsenosti a zároveň zoznámili s projektmi na workshope. Niektorý z nich si možno vyberú na svoj festival. Organizátori podujatia pozývajú filmových profesionálov, aby sa v utorok 5. júla zúčastnili na otvorenej časti programu DOK.Incubatora a dozvedeli sa viac o tom, ako uspieť v tvrdej medzinárodnej konkurencii. Účast' na programe je bezplatná, kapacita Smolenického zámku je však obmedzená, preto je potrebné, aby sa záujemcovia vopred zaregistrovali mailom na adrese hana@dokincubator.net. Ďalšie informácie o podujatí nájdete na www.dokincubator.net.

► Asociácia nezávislých producentov

• FOTO: Filmpark production

Cesta je cieľ

► Robert Pospíš (filmový publicista)

Prekonávanie dlhých vzdialeností, objavovanie neznámych miest našej planéty, súboj s hranicami našich schopností. Cesta fascinuje. Platí to aj pre debutový film mladého režiséra Mareka Mackoviča. Na dokumentárnej novinke *Okhwan na ceste za slobodou* spolupracoval s kameramanom Martinom Štrbom a aj jeho meno upozorňuje, že do tu najších kín sa dostáva originálny titul, ktorý má zároveň spoločenský presah.

Úspešný podnikateľ rozpustil fungujúcu firmu a v roku 2001 vyrazil na cestu okolo sveta. Kórejčan Okhwan Yoon prešiel 192 krajín s cieľom zjednotiť Kóreu. Námet, ktorý pripomína modernú oscarovú drámu, sa mladému slovenskému filmárovi doslova priplietol do cesty. „Bol som s priateľkou na cyperskom letisku a mali sme sedem hodín do odletu. Zatvoril som oči a rozhodol sa, že natočím svoj vlastný film. Potom som pustil všetky myšlienky a len tak som bol. Zrazu ma niekto poklepal po pleci s otázkou, či ho môžem odfoťiť. Bol to Okhwan Yoon. Dali sme sa do reči a po štyroch hodinách Okhwanových príbehov som mu povedal: Okhwan, spravím o tebe film,“ objasňuje prvé stretnutie s nezvyčajným hrdinom Marek Mackovič.

Na veľkom príbehu odhodlaného muža pracoval

od roku 2009. „Okhwan je inšpirujúci človek a fascinujúci námet, ale celý čas som nevedel, čo je jeho príbeh, ako ho vyrozprávať a kde sa vlastne končí. A to bolo práve to najdôležitejšie. Je to človek, ktorého nemôžete uchopiť žiadnymi slovami. Je plný protikladov. Nesmierne vytrvalý, ale ľahko dokáže vybuchnúť. Nepotrebuje na život nič, ale vie byť náročný. Chvíľu ho vnímate ako hrdinu, chvíľu ako blázna. V každom prípade to otrasie vaším pohľadom na svet a na stretnutie s ním nikdy nezabudnete,“ približuje režisér. A ako vnímal Okhwanovo donkichotovské snaženie spojiť Severnú a Južnú Kóreu? „Človeka musí napadnúť, či pred niečím neuteká, keď 11 rokov bicykluje po svete. Do akej miery je jeho motivácia zjednotenia Kórey čistá. Ja by som povedal, že sa to nevylyčuje. Rozdelenie Kórey

rozdelilo rodiny najstráženejšou hranicou sveta. Okhwan prišiel v mladom veku o rodičov. Jeho národ je nezmyselne rozdelený a pre neho je to niečo ako rozpadnutá rodina, ktorú by chcel vidieť znovu spoločne obedovať. Aspoň tak to vnímam.“

Mackovičova novinka na seba upozornila vo svete už dávnejšie. Zábery z Okhwanovej cesty po Nepále totiž použili v projekte *Life in a Day* (2011) oscarový režisér Kevin Macdonald a jeho spolupracovníčka Loressa Clisby. „To je príbeh na samostatný film. Náš materiál vybrali z viac ako 80 000 videí medzi top 15, z ktorých postavili základnú štruktúru filmu, a to aj napriek tomu, že sa nám nepodarilo natočený materiál poslať z Nepálu do uzávierky súťaže. Uvedomil som si, že robíme film o chlapíkovi, ktorý chce dokázať, že nemožné je možné, a nám sa to s filmom podarilo,“ komentuje Marek Mackovič. A zároveň si pochvaluje spoluprácu s kameramanom Martinom Štrbom: „Je to predovšetkým skvelý človek. V mnohých veciach máme podobný pohľad na svet. Je mi ľudsky blízky, preto spolupráca nemohla byť iná ako dokonalá. Martin je veľká opora a práca s ním nikdy nebola prácou, oplývala ľahkosťou, aj keď niektoré dni boli naozaj náročné.“

Autor filmu je presvedčený, že *Okhwanova cesta* sprostredkúva odkaz, ktorý divákovi dokáže osloviť.

„Tento príbeh je univerzálny a verím, že aj ľahko pochopiteľný. Každý z nás má niekedy chuť zdrhnúť a každý z nás sa zamýšľal nad vecami, ktoré rieši Okhwan. Má zmysel drieť v práci od rána do večera, aby si človek mohol kúpiť väčšie auto? Má zmysel nasledovať svoj sen? Môže jeden človek vo svete niečo zmeniť? Kde sú moje hranice? Ako byť šťastný? Okhwan si v živote vybral vždy tú cestu, ktorú by sme sa my báli čo i len zvažovať.“

Prečo by teda mali diváci zjsť do kina na slovenskú dokumentárnu novinku *Okhwan na ceste za slobodou*? „Chcel by som, aby sa o filme nehovorilo ako o dokumentárnom, v tom zmysle, že je to nuda alebo len niečo pre úzku skupinu intelektuálov. Chcel som, aby to bol film, ktorý vás vtiahne do deja a sprostredkuje silný zážitok, ako každý dobrý film. Ak chcete silný zážitok a videli ste už všetkých supermanov, máte možnosť spoznať autentického hrdinu z reálneho sveta. Tento film vás buď inšpiruje, nahnevá, alebo poteší. Určite budete o ňom hovoriť kamarátom ešte o dva týždne,“ myslí si režisér, scenárista a oduševnený rozprávač Marek Mackovič. ▲

Okhwan na ceste za slobodou (r. Marek Mackovič, Slovensko, 2016)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 320 000 eur (podpora z Audiovizuálneho fondu: 83 800 eur, podpora RTVS v rámci zmluvy so štátom: 20 000 eur; všetky sumy sú bez DPH) • POČET KÓPIÍ, V KTORÝCH SA FILM BUDE DISTRIBUOVAŤ V SLOVENSKÝCH KINÁCH: 4 DCP a 5 DVD

Nakrúcanie v Ríme: zľava Okhwan Yoon, Marek Mackovič, Martin Štrba a Michal Adamec. • FOTO: Filmpark production

Do kín sa vracia Všetko čo mám rád

► Daniel Bernát

Druhý celovečerný film Martina Šulíka *Všetko čo mám rád* vznikol už v roku 1992, no teraz prichádza na plátna kín v obnovennej premiére po tom, čo ho Slovenský filmový ústav zreštauroval a zdigitalizoval.

Otec a syn, muž a žena, voľnosť a únava, túžba a nemohúcnosť, nové podnety a staré väzby, mladosť v úvodzovkách, radostné momentky v melancholickom prežívaní... Aj takéto motívy sa vynárajú z kolážového rozprávania Šulíkovho filmu. V popredí je postava rozvedeného tridsiatnika Tomáša (Juraj Nvota) v škrípajúcich vzťahoch s anglickou partnerkou (Gina Bellman), tínedžerským synom (Jakub Ursiny), bývalou manželkou (Zdena Studenková) aj s rodičmi (Viera Topinková a Anton Šulík).

Tento titul stojí v Šulíkovej filmografii medzi debutovou *Nehou* (1991) a *Záhradou* (1995) a režisér ho označuje za svoj najosobnejší. „*Film* *Všetko čo mám rád* je pre mňa osobný preto, že v ňom hrá môj otec, a aj preto, že mnohé situácie, ktoré sa doň dostali, majú reálny základ,“ ozrejmjuje v presskíte Martin Šulík. „*So scenáristom Ondrejom Šulajom sme chceli zachytiť atmosféru zo začiatku deväťdesiatych rokov, obdobie, keď sa menila spoločnosť. Pred každým z nás sa otvorilo mnoho možností, ako naplniť život. Všetko bolo v pohybe, v spoločnosti ešte bola nádej a humor. S Ondrejom sme si chceli spraviť takú životnú bilanciu. Pokúsili sme sa pomenovať, čo z minulosti je pre nás dôležité a čo zaujímavé priniesla nová doba.*“

S odstupom rokov priznávajú veľmi blízky vzťah k tomuto filmu všetci jeho kľúčovi tvorcovia, čo platí aj pre scenáristu Ondreja Šulaja. „*Keď sme so Šulíkom začali premýšľať, akú tému by sme chceli dostať po nakrútení Nehy do nášho ďalšieho projektu, robili sme si na zdrapy papieríkov kostrbatý zoznam všetkého, čo máme radi. Počas písania*

scenára sme sa z tohto zoznamu snažili do príbehu dostať čo najviac vecí. A keby som nebodaj mal znovu napísať s Martinom Šulíkom podobný projekt, tak ako prvý na zozname všetkého, čo mám rád, by sa objavil práve tento film. Nevieťm racionálne zdôvodniť, prečo je to tak, možno som si počas písania sám pre seba odkryl, roztriedil a pomenoval mnoho dôležitých osobných vecí, o ktorých som predtým takto sústredene neuvažoval.“ A ako Šulaj dodáva, napriek tomu, že sa okolo príbehového hrdinu točí ne jeden problém, celkovo je film optimisticky, pozitívne naladený.

Nielen rozohranými motívmi je tento film živý, ale aj obrazovo-hudobným stvárnením. Kameramanom snímky je Martin Štrba, autorom hudby Vlado Godár. Prvý z nich s odstupom spomína okrem iného na to, ako dostali od producenta Rudolfa Biermanna veľkorosý časový priestor na aranžovanie záberov, aby mohli naplniť svoje predstavy o pohyboch kamery či svietení. Štrba ďalej hovorí: „*Je pre mňa dojemné z dnešného pohľadu sledovať, akými výrazovými prostriedkami sme sa vtedy vyjadrovali. Ale cez všetku tú formálnu kostrbatosť, podmienenú i vtedajšími technickými limitmi, stále na mňa z toho filmu dýcha nesmierna sloboda prejavu.*“ A Martin Šulík poznamenáva: „*Samo-zrejme, že s odstupom času vo filme vidím mnoho technických i režijných chýb a mám pocit, že je to vlastne len akási skica. Ale myslím si, že práve táto nedokončenosť a naša osobná zanietenosť dávajú filmu istú ľahkosť, ktorú moje ostatné práce nemajú.*“ ▲

• FOTO: GARFIELD FILM

Kino Lumière sa chystá na zlepšenie kondície

► Daniel Bernát

Aj projekciami kvalitných európskych filmov za euro sa Kino Lumière načas rozlúči so svojimi divákmi. Od 16. júna až do septembra sa v ňom premietat nebude. Návštevníci kina by však letnú pauzu v programe mohli oceniť, v kine sa totiž bude pracovať na tom, aby dostali vyšší komfort.

Vyšší komfort znamená aj úpravu elevácie v sálach, nové sedadlá, projekčné plátna a rad ďalších viditeľných zásahov, ktoré súvisia napríklad s foyer kina či s hygienickými zariadeniami, kde sa bude myslieť aj na vozičkárov, a pre imobilných divákov sa zabezpečí i prístup do suterénnych priestorov. Okrem toho sa bude plánovaná renovácia týkať aj menej viditeľných vecí technického charakteru, ako je úprava a doplnenie vzduchotechniky, úpravy kanalizácie či elektrickej a počítačovej siete. Nebudú to pritom prvé práce v Kine Lumière, jeho obnova prebieha na etapy vzhľadom na postupné uvoľňovanie finančných prostriedkov z Ministerstva kultúry SR. Na aktuálnu fázu opráv a výmen schválilo Slovenskému filmovému ústavu príspevok 1 150 000 eur.

Generálny riaditeľ SFÚ Peter Dubecký pripomína, že zásahy sa budú týkať všetkých štyroch sál, hoci v plánovanej letnej fáze sa položí dôraz najmä na tú najväčšiu a najvyťaženejšiu – sálu číslo 1 a na susediacu dvojku. V súvislosti so spomínanými interiérovými úpravami by sa mal riešiť aj problém zvukových prienikov alebo technické zabezpečenie štandardizovaného používania elektronických titulkov. „*Našu ambíciu je, aby bol Lumière referenčným kinom na Slovensku, čo sa týka predovšetkým sály číslo 1, ktorá je diváckej i filmárskej verejnosti najznámejšia. Mala by byť dôstojným priestorom na premiéry slovenských filmov, festivaly a podujatia, ktoré si vyžadujú kvalitnú sálu v centre mesta. V rámci aktuálnej etapy pôjde o podstatné zvýšenie komfortu pre divákov, zrealizujeme kompletnú zmenu elevácie, výmenu sedadiel, pôvodného plátna, ale aj celkovú úpravu interiéru, ktorý je v pôvodnom stave z roku 1974, keď sa kino otváralo,*“ ozrejmjuje

Peter Dubecký. Zmenou elevácie sa o niečo zmenší kapacita všetkých štyroch sál, v prípade jednotky z 207 na 182 miest (plus 2 miesta vyhradené pre vozičkárov), v sále číslo 2 klesne počet miest z 87 na 79 (plus 2 miesta pre vozičkárov), v trojke zo 48 na 35 (plus 1 miesto pre vozičkára) a v poslednej sále zo 49 na 44 miest (plus 1 miesto pre vozičkára). Celkovo by teda malo mať kino po renovácii kapacitu 340 miest a 6 miest vyhradených pre divákov na invalidnom vozíku.

Plánujú sa aj práce na technickom zabezpečení veľkého foyer, ktoré by podľa generálneho riaditeľa SFÚ mohlo v budúcnosti slúžiť aj na výstavy výtvarníkov prepojených s audiovizíou. A popri interiérových úpravách rieši SFÚ priebežne aj otázku parkovania pre návštevníkov Kina Lumière. Snahou je dospieť k dohode so susediacim Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR tak, aby mohli diváci ešte tento rok využívať prilahlé parkovisko.

Nateraz posledné projekcie v kine sa uskutočnia 15. júna. V prvej polovici mesiaca premietne okrem iného aj dvoch čerstvých národných kandidátov na Európsku filmovú cenu – hranú snímku Marka Škopa *Eva Nová* a dokument Ladislava Kaboša *Farby piesku* (oba 9. a 11. 6.). Letná renovácia kina by mala trvať najneskôr do 9. septembra, hoci vzhľadom na uvedené i ďalšie plány s najväčšou pravdepodobnosťou nepôjde o poslednú fázu prác. V spolupráci s architektmi začal celkový projekt obnovy Kina Lumière vznikáť už pred niekoľkými rokmi a podľa Petra Dubeckého je ambíciou postupovať tak, aby bolo kino kompletne renovované k 55. výročiu vzniku Slovenského filmového ústavu, ktoré spadá na apríl 2018. ▲

Kiežby sme sa mohli sústrediť len na tvorbu filmov

► Mariana Jaremková (filmová publicistka)

Barbara Harumová Hessová absolvovala štúdium produkcie a distribúcie filmového umenia a multimédií na FTF VŠMU, kde dnes pôsobí ako pedagogička a je zároveň prodekanou pre zahraničie. V roku 2007 založila produkčnú spoločnosť AH production. Vzniklo v nej niekoľko zaujímavých dokumentov – film *Tak ďaleko, tak blízko* Jara Vojteka získal tento rok cenu Slnko v sieti a *Comeback* Mira Rema bol na ňu nominovaný – a najnovšie aj road movie *Stanko*.

Po niekoľkých dokumentárnych filmoch sa vám podarilo dokončiť a uviesť do kín hraný film *Stanko*. Bolo to náročnejšie ako zvyčajne, keďže ide o debutový titul neznámeho tvorca? Aké to bolo na príklad v porovnaní s financovaním dokumentu etablovaného Jara Vojteka?

– Je to vždy veľmi individuálne a závisí to od projektu: aký má potenciál, aká je konštelácia komisii, ktoré rozhodujú o finančnej podpore, či je to dokument, alebo hraný film a tak ďalej. V prípade *Stanka* to bolo problematickejšie, keďže išlo o scenáristicko-režijný debut, navyše o dosť náročný projekt, pri ktorom možno nebolo od začiatku zrejmé, či sa ho podarí zrealizovať. Tu som sa rozhodla využiť podporňý program Minimal, kde bolo menšie riziko pre Audiovizuálny fond a väčší predpoklad, že projekt vôbec podporí. Pre mňa to bola oveľa väčšia výzva aj preto, že sa nakrúcalo v zahraničí, čo je zákonite vždy drahšie, pokiaľ cestujeme na západ. Bolo to v období, keď mali v Taliansku umrtné financovanie filmov a koprodukcija neprichádzala do úvahy. V prípade filmu *Tak ďaleko, tak blízko* sa to začalo ako koprodukcija s autistickým centrom Andreas, ktoré na pôvodne 20-minútový objednávkový film o autizme čakalo tri roky. Keď sa im nedarilo s filmom napredovať, oslovili nás a my sme sa ho ujali. Chceli sme im pomôcť a téma filmu nás naozaj veľmi zaujala. Podarilo sa mi získať dodatočnú podporu z AVF, koproducenta RTVS a po dlhých siedmich rokoch film dokončiť v dlhometrážnej podobe. Nešlo o iba s financovaním, ktoré sa skladalo postupne, ale aj s témou, ktorú nebolo jednoduché uchopiť. Som rada, že sa nakoniec distribuoval v kinách a nedávno sme vydali DVD s bonusmi.

Existuje veľa rôznych malých produkčných spoločností. Do akej miery by portfólio žiadateľa a jeho serióznosť mali pomáhať pri získavaní financií na nové projekty?

– Kredit žiadateľa je jedným z kritérií hodnotenia na AVF, ale realita je zložitejšia. Myslím si, že producentský kredit by sa mal pri hodnotení projektov zohľadňovať vo väčšej miere. No ťažko ho exaktne odmerať, niekedy kritériá fondu presne neodzrkadlia vynaložené úsilie producenta. Teraz práve takto bojujem s novým dokumentárnym projektom *Zatopené*, ktorý som podávala na fond už niekoľkokrát. Dokumentárny film, ktorý by sa dal urobiť v priebehu jedného roka, sa „rozkúskovaním“ financovania,

keď neviete, s čím môžete počítať, nakrúca komplikovanejšie, dlhšie a tým aj drahšie, hoci stále hovoríme o nízkorozpočtových podmienkach. Aj koprodukčný vklad televízie, ktorý je viazaný na koniec kalendárneho roka, sa preto musí odkladať. Koncentrácia tvorivej energie sa rozdeľuje na veciach, ktoré všetci robia, aby vyžili. Spomínaný dokument sa snažíme realizovať ako pri hranom filme. Máme scenár, všetko je premyslené vopred a nakrúcame po dňoch a po častiach. Len je to zbytočne rozložené v čase. Keďže nejde o časozberný dokument, je to škoda.

Je náročné navyšovať rozpočet počas nakrúcania, ak je to pre film nevyhnutné?

– Pokiaľ získate na časozberný dokument, ktorý sa nakrúca niekoľko rokov, s niekoľkými členmi štábu, s neistým výsledkom a koncom, v priemere 20 000 eur od AVF a po pár rokoch 20 000 eur od RTVS so záväzkom odovzdať dokončený film, nielenže idete do rizika, ale zvyšné niekoľkoročné náklady sú vaším vkladom. Keď chcem zaplatiť všetkých členov štábu a autorov, dá sa z toho ľahko odvodiť, že na príklad môj vložený čas, od samého začiatku až po distribúciu, festivaly a vydanie DVD, je len minimálne zaplatený. A to musím zastávať niekoľko pozícií súčasne – od producenta cez právnik, účtovníka, výkonného producenta so všetkými náležitými drobnosťami až po festivalového koordinátora. Takže požiadavky na navyšenie viem splniť len do existujúcich limitov a doťahujem to svojou multifunkčnosťou a vecnými vkladmi. Podobne sú na tom aj niektorí ďalší členovia tímu. Na dofinancovanie projektov majú komisie v AVF rôzne názory a v televízii majú údajne stanovenú hornú hranicu na financovanie dokumentárnych filmov. Množstvo dobrých dokumentov by bez vnútorného presvedčenia tvorivého tímu a ochoty pokračovať aj v minimalistických podmienkach asi nikdy nevzniklo. Je to najmä špecifikum časozberných projektov. Nepovažujem to však za cestu, ktorou sa dá pracovať donekonečna. Predsa len, keď má 24 hodín, a keď vám práca zaberá 18 hodín nielen nárazovo, občas, ale dlhodobo, nie je to perspektívne.

Už si tu spomenula program Minimal. Ako sa vám osvedčil?

– Pri hraných filmoch je daný scenár, naplánovaný počet natáčacích dní, ktorý sa snažíme dodržať,

ale ak nie je rozpočet zabezpečený do určitej výšky, tak ani nezačnem nakrúcať, pretože si nemôžem dovoliť ísť do rizika. Hoci pri realizácii *Stanka* cez program Minimal som do toho rizika predsa len išla. Sťažili sme si to ešte nakrúcaním v zahraničí, čo si vyžadovalo aj dôkladnú a náročnú prípravu. Nakrúcali sme ako 8-členný filmársky štáb, 2 ľudia ako sprievod a 2 hlavní účinkujúci, s množstvom presunov a nepredvídateľných okolností, 30 dní v Taliansku a 15 dní na Slovensku. Zvládli sme to, ale bolo to na hrane. Postprodukcija trvala zhruba dva a pol roka a bola veľmi náročná aj pre tvorivú metódu improvizácie v textoch a pre mnoho nehercov. Som pyšná na to, že sme to za daných okolností zvládli. Určite je to dobrý štart pre mladých tvorcov, ktorí potrebujú dokázať, že sú schopní nakrútiť film a dostať ho k divákovi doma i v zahraničí, ale, úprimne, podmienky Minimalu boli nastavené tak, že by som si to už nerada zopakovala. Robíme filmy, lebo máme radi film, nie pre peniaze. No ideálne by bolo sústrediť sa iba na svoju profesiu a nemusieť sa venovať množstvu ďalších rozličných projektov a prác, aby sme mohli nakrúcať filmy. A po náročnom projekte si môcť vydýchnuť a následne ísť s plnou koncentráciou do ďalšieho. Vtedy by to začalo pripomínať profesionálne prostredie na audiovizuálnu tvorbu a udržanie jej kontinuity.

AVF napriek určitým výhradám úspešne funguje. Väčšia podpora prichádza už aj z RTVS. Na aký problém najčastejšie narážaš z pozície producenta?

– S RTVS mám dvojakú skúsenosť. Jedna je s dokumentárnou dramaturgiou, ktorá sa už niekoľko rokov kontinuálne snaží o spoluprácu s externým prostredím a chápe jeho potreby a podmienky. Snaží sa nám vyjsť v ústrety a komunikovať s interným televíznym prostredím o našich požiadavkách. Ale čo sa týka hranej tvorby, doteraz som, žiaľ, nezistila, ako to tam funguje. Film *Stanko* televízia dvakrát odmietla. Prvý raz ešte v čase, keď vznikal Centrálny register námetov. Anonymná komisia vtedy zdôvodnila odmietnutie tým, že nevedia, prečo by do takého projektu mali ísť. No a potom v období, keď sme s filmom finišovali a potrebovali sme súrne dofinancovať niektoré náklady – po siedmich mesiacoch od opätovného zaevídovania v CRN, pripomínaní sa a komunikovaní s niekoľkými pracovníkmi a vedením, som nakoniec dostala len telefonické vyjadrenie, že sa im film aj páči, ale do projektu nevstúpia, pretože

v ňom nie sú od začiatku. A čo sa týka AVF, to je veľmi individuálne. Je dôležité, aby v komisiách sedeli ľudia, ktorí naozaj poznajú filmársku prácu, ale nie vždy to tak je. Mali by tam byť ľudia, ktorí sú sami tvorcami, distributérmi a podobne, ktorí poznajú príslušnú prax a proces vzniku filmov. Tak by mohli projekty posúdiť aj z toho realizačného hľadiska. Vedeli by presne, aký majú ich rozhodnutia vplyv na celý proces výroby alebo exploatácie filmu. Niekedy mám pocit, akoby si to neuviedomovali. Nie je to však jednoduché ani pre nich, sama som v minulosti v niekoľkých komisiách sedela a je to ťažká úloha. Peňaží nie je dostatok a vždy bude niekto, koho nepodporia, nespokojný.

Dobry producent musí vedieť čítať scenár, odkryť jeho potenciál. Zohráva v tom rolu aj intuícia?

– Áno. A aj to, či so mnou daný scenár komunikuje. Ak by ma príbeh alebo spôsob rozprávania neoslivil, môžem si len ťažko predstaviť, ako sa mu podarí komunikovať s niekým ďalším. Zamýšľam sa nad tým, či je to vhodné na televízne spracovanie, alebo pre kino. Či už boli spracované podobné témy a ako. Uvažujem aj nad cieľovou skupinou filmu, nad jeho diváckym záberom aj komerčným potenciálom. Napriek tomu sú špecifické témy, akým sme sa venovali aj v našich dokumentoch, ktoré nemajú komerčný potenciál. Jednoducho sa mi zdali zmysluplné a spoločensky dôležité. No v poslednom čase je pre mňa dôležité aj to, či mi téma stojí za niekoľko rokov života, lebo v súčasnosti si práca producenta vyžaduje veľké nasadenie na úkor osobného života.

Pri niektorých domácich tituloch sme videli, čo dokáže urobiť s návštevnosťou filmu dobrý marketing. Niekedy však nemusí pomôcť ani ten.

– Myslím si, že je to taká zvláštna alchymia. A asi jej nej marketéri, ani distributéri úplne nerozumejú. Niekedy urobíte všetko správne a na návštevnosť sa to neodrazí. A naopak, niektoré filmy dokážu prekvapiť. Producent sa, samozrejme, snaží pomôcť svojmu filmu najviac, ako vie, ale musí sa to spojiť zo všetkých strán. Záleží aj na kinách, ako budú slovenský film nasadzovať, kedy, ako často, ako dlho, ako budú film propagovať na svojich výlepových plochách, v trailerových blokoch a banneroch a do akej miery mu dajú priestor popri americkej produkcii s hviezdny obsadením. V poslednom čase vzniká veľa slovenských filmov, a aj keď si všetko naplánujete a

• FOTO: Miro Nôta

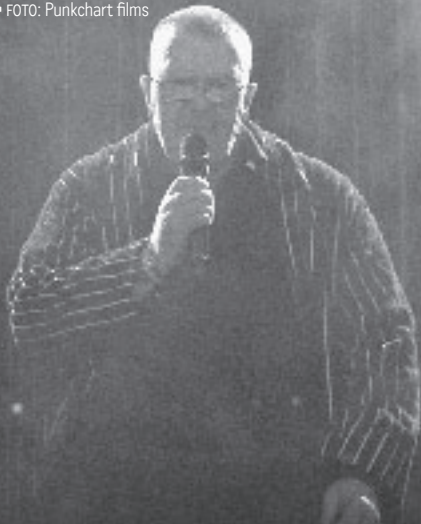
presúvate premiéru o pol roka, o rok, aby ste sa vyhli súčasnému nasadeniu s inými domácimi titulmi, nemáte záruku, že sa to nestane. Slovenský divák ledva príde na jeden slovenský film, určite nepríde na dva v krátkom čase. Svoj podiel na návštevnosti má aj herecké obsadenie. Diváci reagujú na známe tváre, mená, ktoré poznajú z televízie. Na divákov, bohužiaľ, funguje bulvár. Nie každý film má predpoklady na takúto formu zviditeľňovania. Alebo sa jeho producent jednoducho nechce vydať touto cestou. Samozrejme, pomáha aj masívna mediálna podpora vysielateľa, pokiaľ je koproducentom filmu. Vôľa neutopiť ťažko vznikajúce filmy musí byť aj zo strany filmových novinárov a kritikov. V prípade *Stanka* máme zmeraný dosah online reklamy na internete okolo milióna ľudí. Ľudia na film reagujú pozitívne, máme dobré recenzie, čomu sa veľmi tešíme, mali sme aj pomerne veľa nasadení. Stále rozmýšľame, čo by sa ešte dalo urobiť lepšie. Ale ako, keď je 8 filmových premiér týždenne a lístok do kina je pre väčšinu ľudí sviatočnou záležitosťou?

Učíš na FTF VŠMU, si aj prodekankou pre zahraničie. Aká je situácia na odbore produkcie?

– Učiť ma baví, pokiaľ vidím, že študenti prejavujú záujem. Teší ma, keď sa aj po niekoľkých rokoch na mňa obrátia a chcú radu. Vtedy viem, že to má zmysel, že aspoň čiastočne prispievam k tomu, aby sa producentské zázemie v budúcnosti ďalej budovalo a rozvíjalo. No v priemere tak jeden-dvaja z približne desiatich absolventov produkcie zostanú pri filme. Často skončia pri výkonnej produkcii, v reklamnej či eventovej agentúre alebo v televízii. Len niektorí si po škole založia vlastnú produkčnú spoločnosť, ale to je v poriadku. Viac by Slovensko ani neuživilo.

Už si tu spomenula niekoľko titulov, ktoré pripravuješ. Povedzme si o nich trochu viac.

– So Sahrou Karimi dokončujeme dokument *Parlika*, ktorý sa nakrúcal v Afganistane a je o miestnej političke bojujúcej za ženské práva. Ďalším filmom je spomínaný dokument *Zatopené*, na ktorom pracujeme s režisérkou Soňou Lutherovou. Pôjde o taký antropologický dokument o osude jednej rodiny z obce Parížovce, ktorá bola zatopená pri výstavbe Liptovskej Mary, a o osude kaštieľa premiestneného do Pribyliny. Popritom čítam námety a knihy, takže uvidíme, čo bude ďalšie. ◀

Budeme mať opäť trezorové filmy?

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

„S Mirom Remom sme dokončili dva dokumenty, ktoré však pre nevôľu zúčastnených zrejme nakoniec skončia v šuplíku,“ povedal v minulom čísle Film.sk Remov spoluscenárista Juraj Šlauka. Čo znamená „nevôľa zúčastnených“? Môže sa dnes vôbec stať, aby film niekto „zakázal“? Aký je vlastne vzťah medzi protagonistami dokumentárneho filmu a jeho režisérom?

Remova *Cooltúra* je úsmevný, ironický i vážny film o zmysle a stave slovenskej cooltúry a *Nespoznáný* zasa intímny rez do života speváka Richarda Müllera. Režisérovi spôsobuje vrásky na čele najmä ten prvý, kde sa ukazuje ako problémová účasť Rytmu-sa, Majka Spirita a Vily Rozborila, hoci Remo zachytával verejné podujatia. „Išlo o masové záležitosti bez skrytého významu. Chceli sme ich vidieť nie z pohľadu diváka, ale zo zákulisia a zrazu vznikla mozaika prazvláštnych situácií, ktorá vypovedá o súčasnom stave kultúry,“ hovorí Remo. „Je to séria reportáží pospájaných v určitom slede a podľa informácií, ktoré sa ku mne dostali, sa niektorým protagonistom ten kontext nepáči.“ Je ich účinko-

vanie vo filme zmluvne podchytené? „Na základe dohovoru sme vždy prišli na pľac a natáčali sme 3 až 5 hodín. Neprichádzalo do úvahy uzatvárať rozsiahlu autorskú zmluvu, to by nikto nepodpísal. Cooltúra je taký pankový projekt, a keby sme vyťahovali zmluvy, polovicu tých akcií nenatočíme, lebo nikto by nedal súhlas dopredu. Inak to bolo v prípade Nespoznáného, tam sme natáčali 60 dní a bolo by nemysliteľné robiť to bez zmlúv, ktoré pokrývajú samotné účinkovanie aj umelecký výkon.“

Ide o česť aj o peniaze

Ako Remo naznačil, účasť protagonistov má dva

aspekty. Potvrďuje to aj Matej Kačaljak z Právnickej fakulty UK. Ak protagonista podáva vo filme umelecký výkon, do hry vstupuje autorský zákon. „Autorské právo je koncipované tak, aby chránilo osobnosť a majetkové práva autora. Keď sa vo filme zjaví autorské dielo alebo jeho podstatná časť, mal by autor dostať primeranú odmenu. Zákon však uvádza široký rozsah výnimiek. Vo vzťahu k filmovej tvorbe považujem za najrelevantnejšie dve z nich: citáciu pre potreby komentára a použitie diela na účely pastiša a paródie.“ Podľa Kačaljaka Remo vo filme *Cooltúra* komentuje kultúrne fenomény tým, že ich dáva do určitého kontextu (komentár teda nemusí byť slovný). Druhým aspektom je ochrana osobnosti, ktorú rieši Občiansky zákonník. „Súhlas na zhotovenie obrazových a zvukových záznamov sa nevyžaduje, ak sa zhotovujú na umelecké a spravodajské účely,“ hovorí Kačaljak. „Zároveň však ich použitie nesmie byť v rozpore s oprávnenými záujmami fyzickej osoby.“ Podľa právnika ani uzatvorená zmluva nezabavuje účinkujúceho práva odvolať súhlas, ak by mohli byť poškodené jeho oprávnené záujmy. V rovine autorskoprávnej i občianskoprávnej môže dotknutý vyjadriť svoj postoj, ale je na režisérovi a producentovi filmu, či ho budú rešpektovať, alebo nie. Ďalším krokom je potom už len súdna cesta. Dokazovanie je však náročné a navyše je u nás málo komentárov a precedensov, z ktorých by sa dalo vychádzať.

Robia dobré zmluvy dobrých priateľov?

Hoci by sa zdalo, že uzavrieť s účinkujúcimi zmluvy je najčistejším riešením, nie je to také jednoduché. Dokumentaristka Zuzana Piussi zmluvy v podstate nepotrebuje, a ak ich inštitúcia (televízia) vyžaduje, nechá to na produkciu. Prináša to rôzne výsledky. V prípade jej študentského filmu *Výmet* o nepodarenom zásahu kukláčov sa bol v škole sťažovať ich veliteľ a podľa jej slov škola tento film doteraz odmieta zverejňovať. Pri podobne kontroverznej snímke *Anjeli plačú*, sonde do života gejev, to bolo inak. „Ten film sme tvorili spoločne s protagonistami. Iste, dokument je chúlостivý v tom, že pri hľadaní pravdy nastavíte ľuďom zrkadlo a oni môžu potom vo výsledku vidieť niečo, čo sa ich dotkne. Ak aj protagonisti prežili pri vnímaní filmu určitý šok, rozdychali to a žiadny problém nevznikol.“ Naopak, sudkyňa Helena Kožíková nerozdycha-

la svoje „účinkovanie“ vo filme *Nemoc tretej moci* a podala trestné oznámenie (neskôr odložené) pre porušenie dôvernosti ústneho prejavu. Piussi k tomu poznamenáva: „Celý ten film je natáčaný na miestach, kde sa natáčať nesmie. Niektoré veci proste nenatočíte inak ako skrytou kamerou.“

Na rozdiel od Zuzany Piussi má Robert Kirchoff vo veciach radšej poriadok. „Ústny súhlas protagonistov je riskantný. Ľudia očakávajú, že vo filme budú vyzeráť lepší, než v skutočnosti sú,“ hovorí režisér. „Preto sa vždy snažím získať súhlas protagonistu – ústny pred kamerou alebo písomný, teda zmluvný. Ten, kto vo filme vystupuje, dáva súhlas so samotným vystupovaním aj s výsledkom, s použitím a šírením diela.“

Právo a etika

Právne a etické aspekty sa zaujímavosť spájajú v názore Jara Vojteka. „Dôležitý je ľudský aspekt. V zmluve je zakotvené, že všetko, čo natočím, môžem použiť, ale nestojí mi to za to. Je pre mňa dôležité, aby protagonisti nemali pocit, že sú znevážení, zneužití. Keď idem do filmu, poviem im na rovinu: Film bude o tom a o tom, chcem, aby ste povedali toto a toto – vtedy má ten film zmysel. Keď povedia, že do toho nejdú, ani nezačnem točiť. Nikdy sa mi nestalo, že by tí ľudia odskočili, nedodržali sľub.“

V návale úprimnosti či pod vplyvom alkoholu môže protagonista pred kamerou povedať alebo urobiť niečo, čo mu neskôr nie je príjemné. Kde je hranica medzi právom tvorcu použiť natočený materiál a právom protagonistu nesúhlasíť s tým? Počas vlaňajšieho Týždňa slovenského filmu obvinil autor koreferátu o dokumentárnej tvorbe roku 2014 Miroslav Tížik dokumentaristov zo zneužívania protagonistov, používajúc výrazy ako „porušovanie etických noriem“, „morálna nadradenosť“, „zneužívanie vzťahov dôvery“. Z pléna vtedy zaznelo, že ak by sa postupovalo podľa jeho predstáv, nevznikol by nikdy žiadny dokument. Je schodnou cestou predviesť protagonistom hotový film a dať si ho „odsúhlasiť“?

„Tak sa súd, chlapče!“

„Do výslednej podoby filmu by každý strašne rád rozprával,“ hovorí Zuzana Piussi. „Ale akú pravdu by som ukázala, keby každý povedal: Tento záber vystrihni, lebo sa mi nepáči? To sa proste nedá, a keby ma do toho niekto tlačil, prestala by som ro-

biť filmy.“Niekedy na tom však trvá producent. „Pri filme *Babička som tri dni nakrúcala s chalanom, ktorý potom povedal, že vo filme nechce byť. Musela som vystrihnúť, lebo dotýčný nepodpísal zmluvu. Keby to záviselo od mňa, tie zábery by som vo filme nechala a povedala: ‚Tak sa súd, chlapče.‘“ Podobne to vidí Miro Remo: „V dokumentárnom filme môže byť aj 10 hlavných postáv, a keby doň každý zasahoval, znamenalo by to 10 rôznych úprav filmu, takže by sa možno nikdy nedokončil. Vo filme sa pracuje so živým materiálom a málokto strávi, keď sa vidí v obraze, najmä keď to neklápe po povrchu, keď je to intímne. Ale sociálni vydedenci, ktorí prežili ťažké životné situácie, to zoberú ľahšie ako ľudia, ktorí o sebe vytvárajú istý mediálny obraz,“ hovorí Remo v narážke na svoje filmy. Má on sám nejaký etický blok, čo by vo filme nepoužil? „Ak povedzme niekto vracia po alkoholovom excese, to by som bol schopný dať von, aj keď to môže byť dôležité, lebo to vytvára šok, čo je veľmi zaujímavý výrazový prostriedok. Ale keby to malo ohroziť samotný dej, som ochotný aj v rámci etiky prizmúriť oči – keď je poslanstvo toho filmu silnejšie ako menší etický problém vnútri. Je to možno egoistický autorský pohľad, ale v tomto zmysle sa film nedá robiť kolektívne.“*

Opatrnosť i ohľaduplnosť

Robert Kirchhoff je o niečo opatrnejší. „V prípade problematických situácií a scén sa snažím dobre pripraviť a zavolám účinkujúcich do strižne. Presvedčam ich, prečo je to alebo ono dôležité a prečo to musí vo filme ostať. No zvažujem aj ich hľadiská a v naozaj zložitých prípadoch scénu upravím, obrúsím hrany.“ Podobný postup sa osvedčuje aj Jarovi Vojtekovi, ktorý hovorí: „Aj keď si myslím, že zobrazujem veci pravdivo, je to relatívne. Odkiaľ mám patent na to, že toto je pravda, ktorú musí každý prijať? Aj protagonista môže mať svoju pravdu a svoju predstavu. Ja otvárať otázky, ale nemôžem nič tvrdiť, a teda nemôžem ani ľudí vo filme kompromitovať. Režisér má obrovskú moc v tom, že ich môže dať do nejakého kontextu, a tam sa môže vyskytnúť zrada.“ Vo filme *Cigáni idú do voľieb* je scéna, ktorá ukazuje, že protagonistu Vlada Sendreia oklamal jeho najlepší kamarát Jaro Berky. „Bolo to zachytené autenticky a nemal som čas to s ním riešiť. Najprv som to zostrihal, až potom som zavolať Sendreia aj Berkyho, film som im

pustil a čakal som na reakciu. Berky len poznamenal: ‚My Rómovia sme takí.‘ A scéna vo filme ostala.“ V dokumente o autistických deťoch *Tak ďaleko, tak blízko* sa matka jedného z nich vyjadri, že otec odišiel od rodiny, lebo nezvládol dcérin autizmus. „Jej výpoveď som natočil, otcovi som o tom nepovedal a dal som to do filmu. Pred jeho uvedením do distribúcie som mu to pustil. Ten muž výrok svojej manželky akceptoval a povedal: ‚Je to dobrý film, môžete to tam nechať.“

Minirezor už máme

Účinkovanie autentických ľudí v dokumentárnom filme skrýva rôzne úskalía. Marek Kuboš použil v študentskom filme *Hlas 98* telefonické nahrávky, v ktorých respondenti reagovali na nekalú predvotrebú ponuku fiktívneho človeka. Keďže niektorí z nich so zverejnením nahrávok spätne nesúhlasili, tento film sa nemôže verejne uvádzať. Televízny dokument Dušana Hudeca *Miluj bližného svojho* o povojnovom pogrome v Topolčanoch mohol byť uvedený iba ako súčasť diskusnej relácie *Pod lampou*, ako samostatné umelecké dielo ho RTVS dodnes neodvysielala. Dôvodom sú rasistické vyjadrenia jedného z účinkujúcich. A samotný Remo musel „stopiť“ dokument *Pohoda*, v ktorom odkrýva návštevníkom zákulisie hudobného festivalu. V tomto prípade s jeho uvedením nesúhlasil obidvaja režiséri filmu a zároveň jeho protagonista Michal Kaščák.

Určite nie je žiaduce, aby sa natočené diela z jakýchkoľvek príčin nedostali k divákovi. Nejde pritom len o investované finančné prostriedky, ale najmä o to, že by sa tým ochudobnil slovenský film. Na druhej strane by žiadny film nemal nikomu bezdôvodne ublížiť či porušiť jeho práva. Skvele to vystihol Jaro Vojtek: „Čo je dôležitejšie, film alebo ľudia? Pre mňa sú dôležitejší ľudia. Najväčším šťastím pre mňa ako dokumentaristu je, že ľudia, ktorí vystupujú v mojom filme, nemajú problém prísť na premiéru a povedať: ‚Toto sme my.‘ Vtedy si poviem, že je to okej.“

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Kancelária Creative Europe Desk Slovensko v spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Komenského organizuje v Bratislave medzinárodnú konferenciu pod názvom *Kreatívne dedičstvo*, ktorá sa bude venovať otázkam motivácií občanov a organizácií zaoberajúcich sa reštaurovaním, záchranou a podporou kultúrneho dedičstva. Kritizovať dnešný stav nie je problém, dôležitejšie je hľadať východiská a ponúkať riešenia. Aká je však súčasná prax a jej možné dôsledky? Ako sa na Slovensku staráme o naše hodnoty a ich udržateľné uchovanie? Aké sú hrozby? Počas konferencie sa pokúsime hľadať limity kvality ochrany kultúrneho dedičstva a možnosti zlepšenia podpory kultúrneho dedičstva a jej financovania nielen na Slovensku. Konferencia sa uskutoční 8. júna v priestoroch Café Berlinka v SNG.

Kancelária Creative Europe Desk vydala *Správu o stave slovenskej audiovizívie v roku 2015*. Obsahuje množstvo rozličných dát zo všetkých oblastí slovenského audiovizuálneho priemyslu: z legislatívy, filmového školstva, produkcie, podporných programov a fondov, kinodistribúcie, videodistribúcie, kín, festivalov, televízie, informácie o domácich a zahraničných oceneniach slovenských filmov a tvorcov aj o aktivitách Slovenského filmového ústavu. Rok 2015 bol mimoriadne úspešný, keď okrem iného narástol počet divákov v kinách a zvýšili sa aj tržby. Správa slúži zahraničným a slovenským inštitúciám, organizáciám a celkovo zástupcom audiovizuálneho priemyslu. Jej autorom je Miroslav Ulman, redaktormi Rastislav Steranka a Vladimír Štric. Správu v slovenskej a anglickej verzii je možné nájsť na webovej stránke kancelárie www.cedslovakia.eu. Vybrané informácie z nej si môžete prečítať aj v prílohe tohto čísla *Film.sk* na stranách 47 – 52.

Aktuálne uzávierky podprogramu MEDIA: Výzva EACEA/13/2015, Výberová podpora kinodistribúcie, uzávierka je 14. júna. Výzva EACEA/11/2016, Online distribúcia, uzávierka je 21. júna.

Študentské konfrontácie 2

Na pôde FTF VŠMU sa 29. apríla konala druhá časť študentských konfrontácií, venovaná animovanej a hranej tvorbe. Zúčastnil sa na nej pomerne slušný počet tvorcov, obhajovali sa piati, čo je takmer polovica z tých, ktorých filmy sa analyzovali. Zahanbiť sa však dali animátori, keďže prišla len Zuzana Žiaková a analýzy zvyšných štyroch filmov nemali oponenta dokonca ani v osobách pedagógov.

Najaktívnejším diskutujúcim bol už tradične Martin Šulík, ktorý bez problémov zastúpil chýbajúcich študentov a často privádzal do rozpakov autorov príspevkov. Tak ako v prípade dokumentárnych konfrontácií aj tentoraz stojí za vyzdvihnutie predovšetkým text Jakuba Lenčéša, ktorý veľmi presne zasadil Gomolčakov film *Yolo* do kontextu jeho tvorby a preukázal výborné argumentačné schopnosti. Martin Adam Pavlík zase dokázal pomerne výstižne pomenovať kvality filmu *Prvá operácia* Daniela Riháka, hoci v úvode azda až príliš artikuloval svoje fanúšikovské nadšenie, čím vlastnému textu tak trochu ubral na prekvapivosti či údernosti. Zvyšné texty, žiaľ, sprekvádzala buď prílišná opisnosť, alebo neschopnosť pomenovať základný konflikt či tému filmu, prípadne nespravodlivé výhrady vyplývajúce z nedostatočnej znalosti kontextu, na čo výstižne upozorňoval aj Martin Šulík a pedagogicky katedry audiovizuálnych štúdií. Spomedzi filmov treba vyzdvihnúť invenčnú a na symboly bohatú aktualizáciu Dobšinského rozprávky *Braček Jelenček* Zuzany Žiakovej, feministickú a dôsledne dramaticky budovanú žánrovku *Prvá operácia*, enigmatičky *Chronos* Martina Kazimíra a hravé pixelartové dielo *4n1m4ws* Kataríny Geffertovej.

Konfrontácie sa skončili ambivalentne nielen pre dosť kolísavú kvalitu jednotlivých titulov, ale aj textov, ktoré mali v porovnaní s dokumentárnymi konfrontáciami výrazne zostupnú tendenciu. Diskusie síce prebiehali v pomerne plodnom duchu, ale aj tu by bolo v niektorých prípadoch vhodné pripomenúť: Hovoriť striebro, mlčať zlato.

► Marcel Šedo

(poslucháč audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU)

► vs

Jazz ako étos

► Pavel Smejkal (filmový publicista)

Para nad riekou je názov autorského dokumentárneho filmu, ktorý dlhé roky a pod rozličnými pracovnými titulmi producentsky a režijne pripravovali Robert Kirchhoff a Filip Remunda. Dvojica spriaznených dokumentaristov už v minulosti spolupracovala na vydarenom televíznom cykle *Burianův den žen* či Kirchhoffovom filme *Kauza Cervanová*. V prípade ich prvého skutočne spoločného filmu im ako prvotný impulz poslúžila neautorizovaná biografía Laca Decziho *Na plný plyn* z pera Jiřího Šebánka.

Očarenie muzikantskými historkami svojrázneho trubkára, ktorý v polovici 80. rokov opustil Československo, aby napokon zakotvil v Spojených štátoch, na film nakoniec nevystačilo. Decziho teda doplnili generačne blízki hudobníci Ján Jankeje a Ľubo Tamaškovič a bujarú náladu Decziho linky obohatili o iné, často divergentné tóny.

Historici povojnovej československej kultúry – nech sa už venujú ktorejkoľvek z jej oblastí – vo svojich prácach zvyčajne vyčlenia problému emigrácie a exilovej tvorby samostatnú kapitolu. Vynútené odchody a úteky množstva talentovaných ľudí, ktorých štát vypudil za svoje hranice, predstavujú neprehliadnuteľnú vývinovú ruptúru. Sú ako trhliny, ktoré prerušili slubne rozbehnuté kariéry a poznačili individuálne ľudské osudy. Tie príbehy sú zdrojom kolektívnej traumy, ale aj akejsi zvláštnej mytológie, napájajúcej sa z tradície, ktorej súčasťou je rozprávkový obraz zakliatej krajiny a zľudovená predstava, že šťastie čaká „tam vonku“. Tých niekoľko prípadov svetového úspechu našincov v exile, ktorý by zjavne nenastal, nebyť ich odchodu, poľahky prekryje príbehy všetkých tých, ktorí sa v novom prostredí nepresadili. Je to práve motív emigrácie, čo spája životné príbehy trojice jazzmanov v Remundovom a Kirchhoffovom filme. *Para nad riekou* mo-

tivačne bája o hudobných „self-made“ hviezdach, našťastie, nereprodukuje.

Laco a jeho seladónsky kamarát, harmonikár Chris, na dvore Decziho domu trávia rozmarne leto, lenivo muzicírujú, zatiaľ čo na nedojedené zvyšky grilovaných rýb a ohryzky z melónov sadajú muchy. Dokumentaristi sledujú ich priateľské prekážanie a ochotne prístupujú na hry a performance, ktoré im Deczi podhadzuje. To on udáva tón vlastného portrétu.

Ján Jankeje v rodnej Bratislave zažiaril ako talentovaný kontrabasista v tanečných kapelách, no už ako osemnásťročný po augustových udalostiach roku 1968 odišiel do Grazu a neskôr do Weinsbergu, kde ho spoznáваме ako usadlého nemeckého dôchodcu, ktorý si v kostýme Weihnachtsmanna pripravuje hraním kolied v dixielandových aranžmánoch. Časy zašlej slávy a muzikantských vrcholov, podobne ako v portrétoch ďalších dvoch protagonistov, tu pripomínajú efektívne využité koncertné záznamy z televíznych archívov. Na veľké hudobnícke sny a ambície už dôjde akurát tak pri pivnom táraní.

S postavou Ľuba Tamaškoviča film nadobúda tragický rozmer a aj svoje najsilnejšie momenty. „Vyzerá ako agronóm a hrá ako Coltrane,“ hovo-

rievali o ňom spoluhráči. Tamaškovič na prelome 60. a 70. rokov pôsobil v Paríži, kde pričuchol k free jazzu, k africkým hudobným vplyvom, ale aj k látkam rozširujúcim vedomie. Po návrate do vlasti seba-znižujúco zápasil s vnútornými démonmi, aby sa nakoniec primkol ku kresťanskej viere. Vo filme spomalene blúdi Parížom, navštevuje miesta, kde kedysi hrával, a bezvýsledne pátra po kapelníkovi menom Ray Stephen Oche, ktorý pokojne môže byť len jeho preludom. Pôsobí nerežirovateľne, a predsa priťahuje skvelé situácie a nebanálne dialogické výmeny. „How you've been?“ pýta sa ho niekdajší spoluhráč, ktorého saxofonista stretáva na svojich potulkách. „I was,“ odpovedá Tamaškovič a nič nemôže lepšie vyjadriť jeho zlomenosť a uväznenie v minulosti.

Filmové rozprávanie sa v *Para nad riekou* skladá z nespojitých epizód, jeho štruktúra a materiál prezrádzajú, že tvorcovia sledovali trio postáv roky. Minimálne v prípade Ľuba Tamaškoviča sa im aj vďaka tomu podarilo vystavať pôsobivý dramatický oblúk. Dynamika filmu je skutočne zaujímavá: pomerne ostro sa v ňom strieda humor a melanchólia, jeho

vyznenie osciluje medzi rozmarom a zmarom. Len nemecká linka trochu kríva a popri výraznom Deczim a tragickom Tamaškovičovi pôsobí akosi nevýrazne. Zdá sa, že to v strižni cítili aj režiséri so strihačkou Janou Vlčkovou a vo výslednej kompozícii ju s blížiacim sa záverom filmu potlačili do úzadia v prospech priestoru pre dvoch kľúčových protagonistov.

Jazz má vo svojom genetickom kóde vpísaný útlak a túžbu po slobode. A hoci normalizačnej kultúrnej politike neprekážal tak ako niektoré iné „imperialistické“ hudobné žánre, predsa naň hľadela s apriórnou podozrievavosťou. Synkopované rytmy už dávno nikoho nepoburovali, a pokiaľ to šlo bez spievaného textu, inštrumentálna improvizácia bola takisto neškodná. Nakoniec, socialistická popkultúra si niektoré prvky žánru bez väčšieho vzpierania sa materiálu privlastnila a prezentovala vo forme estrádnej „slováčkovskej“ virtuozity. Jazz ako étos je nekompromisnejší než formálne charakteristiky žánru. To on nedovolil hrdinom *Pary nad riekou* žiť v neslobode a nútil ich hľadať šťastie inde. No sloboda je nedosiahnuteľný ideál a šťastie je nestále. ▲

Para nad riekou (Pára nad řekou), Česko/Slovensko, 2015)

SCÉNÁR A RÉŽIA: Robert Kirchhoff, Filip Remunda **KAMERA:** Martin Matišek, Jakub Halousek, Tomáš Stanek **STRICH:** Jana Vlčková **HUDBA:** Laco Deczi, Lubomír Tamaškovič, Ján Jankeje **MINUTÁŽ:** 90 min. **HODNOTENIE:** ●●●●

Porumboiov účet Rumunsku

► Eva Vženteková (filmová publicistka)

Významný predstaviteľ rumunskej novej vlny Corneliu Porumboiu plánoval svoj nateraz posledný film nakrúcať ako dokumentárny príbeh o priateľovi filmárovi, ktorý hľadal poklad zakopaný na pozemku starých rodičov. Z nefiktívnej verzie nakoniec zišlo a vznikol jedinečný autorský hraný projekt, v ktorom si režisérovi priateľ zahral totožnú postavu. Film *Poklad* je ďalší presvedčivý dôkaz o úvahovom i štýlotvornom prvenstve súčasnej rumunskej kinematografie v rámci východného postkomunistického teritória.

V *Poklade* našla štýlisticky dôsledné uplatnenie observačná metóda. Používanie veľkých celkov, celkov alebo polocelkových kompozíciou a pohybom simuluje pohľad vedľa či neďaleko sa nachádzajúcej osoby v úlohe priameho, avšak nezasahujúceho svedka. Zámerne ohraničený rozsah a možnosti záberovania neboli zvolené len kvôli výsostnej vierohodnosti, až dokumentárnej autenticite diela. Výrazová úspornosť a civilnosť má svoj druhý plán. Abstrahuje a cieľi k sústredeniu sa na podstatné – významy a výpoved'. Zintenzívňuje dôležitosť replík spätých s hercom skôr vo funkcii nositeľa než tradičného prežívateľa či stvárnovateľa postavy. Preto je aj herecký výkon v *Poklade* mimicky a gesticky úsporný vrátane mobility postáv. Vo filme nie je nič zbytočné, okrajové, hierarchické, nič, čo by odvádžalo či delilo pozornosť, aj keď jeho navonok neatraktívna „pomalosť“ si pýta svoj čas a pozornosť diváka.

Bez akejkoľvek doslovnosti, s účelným dávkovaním informácií potrebných na porozumenie deja balansuje táto sociálna abstrakcia na hranici žánrov. Opakovane sa vo filme schyluje k ťažko riešiteľnému problému, ktorý je však vždy zažehnaný. Otvárajúci sa dramatický konflikt tak sklzáne späť do komediálnej škály, kde sa kolízie urovnávajú a nevyhrocujú. Cyklické obraty k lepšiemu sú súčasťou dominan-

tnej tenzie filmu, očakávania, kam táto tragikomédia o poklade speje. Veľkolepý klimax zavŕši vnútorné rozpätie medzi dramatickým konfliktom a komediálnym posmeškom. Posledná replika filmu („Ty máš toho veľa a ja nemám nič.“) predloží zásadnú konfrontáciu odvekej sociálnej drámy sveta. Dovtedy čisto dialógový film s analogickými ruchmi vzápätí prekryje industriálnometalová verzia popového hitu *Life Is Life* a v ironickom zacielení „kozmickeho“ záberu prinesie gigantické odľahčenie, úšklabok hlavného „observátora“ – autora, ktorý sa rozhodol sledovať, ako biedny človek prišiel k majetku.

Aj keď sa dej filmu viaže na rumunskú súčasnosť, predstavuje ju ako nahromadenie a vyústenie minulosti. Osobné dejiny, generačné návraty sa tu v replikách prelínajú s národnou históriou. Zápletká s hľadaním pokladu nesie ústrednú metaforu o hľadaní toho, čo je skryté v hĺbke. Kopanie v zemi a snaha nájsť to cenné tak predstavuje obrazné pátranie po minulosti, podporené vo filme „kótami“ národných historických dejov a zvrátov. Figurovanie minulosti v postavách a ich replikách, vrátane výstupu z reálnej televíznej diskusie, je podložené kvalitnou dramaturgicko-scenáriskickou stavbou diela. Nenesie žiadny tieň konštruktu či tézovitého uchopenia postáv a situácií. Dôsledne zvládnutá metóda observá-

cie vrátane hereckého prejavu štýlotvorne vypointovala výpoveď o dejinnom pohybe a ľudskej komédii.

Poklad zaujal aj permanentným „numerikom“, ekonomicko-matematickým rozmerom, čomu sa väčšina filmov s falošným ostychom vyhýba ako niečomu nenáležitému. Vo filme sa používa sústavné číselné spredmetňovanie vecí s takým výrazným nasadením, s akým je ono súčasťou každodenného života. Množstvo numerických údajov vyvrcholil veľkým detailom na vyčíslenie pokladu kalkulačkou. Finančné zhodnotenie pokladu a jeho robinhoodovská materializácia na „poklad“ rámcuje film, na ktorého začiatku figuruje Robin Hood ako dôležitý rozprávkový hrdina protagonistovho vzťahu so synom.

K ekonomike čísel sa v replikách pridávajú „čísla“ dejinné. Numerické kóty národnej histórie sa odvíjajú od revolučnej Proklamácie roku 1848 cez vyhlásenie národnoštátnej nezávislosti roku 1877 (aj s vyhnaním cudzincov z krajiny) k pomerne nedávnej komunistickej perióde, ktorej príznak, nastolený roku 1947, podmieňuje aj postkomunistickú éru súčasnosti. Tak sa vo filme priestory materskej školy po zmene režimu stali areálom striptízového baru

(inou obdobou honu za „pokladom“) a zdevastovanie tohto miesta mala odčiniť málo funkčná reštitúcia v roku 1998, keď sa majetok vrátil inak sformovanej a demotivovanej generácii. Demaskovaný je sociálny program totalitného štátu, keď škôlka, ktorú „komunisti“ zriadili v dome Adrianových rodičov a prarodičov, fungovala na základe odňatia majetku a deportácie rodiny. Deportácie, viazané väčšinou na židovskú vojnovú tragédiu, sa tu používajú v analogickom význame diskurzu o komunistickej skúsenosti. Prostredníctvom televíznej relácie o území s ťažbou síry, kde dvesto rokov nič neporastie, zaznie aj pomenovanie skutočnosti „svetovým holokaustom“. Podiel jedinca a kolektívneho záujmu – preoblečeného za štátny – na spálenej krajine je tak rovnako vzdialený robinhoodovskej legende, ako sú akcie Mercedesu z roku 1969 vzdialené rumunskému národnému dedičstvu.

Porumboiu v *Poklade* so sarkazmom rafinovane stoickej observácie vystavil svojej rodnej krajine riadny účet. V mnohom aj za ďalšie krajiny vrátane tej našej. ▲

Poklad (Comoara, Francúzsko/Rumunsko, 2015)

_SCENÁR A RÉŽIA: Corneliu Porumboiu _KAMERA: Tudor Mircea _STRIH: Roxana Szal

_HRAJÚ: Cuzin Toma, Adrian Purcareaescu, Corneliu Cozmei, Cristina Toma _MINUTÁŽ: 89 min. _HODNOTENIE: ●●●●●

Mikrób a Gasoil alebo Gondry bez Gondryho

► Monika Lošťáková (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Michel Gondry patrí medzi veľmi špecifických autorov, ktorých tvorbu ľudia buď milujú, alebo zatracujú. Jeho nedávny film *Pena dní* (2013) podľa rovnomennej predlohy Borisa Viana mal prinajmenšom také kontroverzné prijatie ako samotná kniha. Jeho novinku *Mikrób a Gasoil* pritom najlepšie vystihuje spojenie Gondry bez Gondryho napriek tomu, že je režisérom i scenáristom filmu. Možno je to jeden z dôvodov, prečo sa Gondry stráca vo svojom vlastnom filme (svete) – pri sústredení sa na scenár ostáva jeho réžia v úzadí.

Mikrób a Gasoil sú dvaja outsideri. Daniel získal prezývku Mikrób pre svoj menší vzrast, navyše ho ľudia pre jeho dlhé vlasy často považujú za dievča. Mikróbova až príliš starostlivá mama (Audrey Tautou v úplne netypickej úlohe) sa snaží byť správnou, „modernou“ matkou, no syna tým privádza do rozpakov. Jeho problematický tínedžerský vek a súrodenecký vzťah s bratom, stále hľadajúcim svoju identitu, nehovoriac o Mikróbovej prebúdajúcej sa sexualite, sú príčinami nielen jeho introvertnosti, ale predovšetkým absencie sebavedomia. Nemá skoro žiadnych kamarátov a jeho jediným osobnostným prejavom sú kresby. Zaujímavým paradoxom však je, že Mikrób maľuje len to, čo (a koho) pozná. Napriek veľkému talentu nemá dostatok fantázie, čo môže byť do istej miery spôsobené práve jeho nedostatočným sebavedomím.

Jedného dňa prichádza do Mikróbovej triedy nový žiak Theo, ktorého učiteľka automaticky posadí na jediné voľné miesto – k Mikróbovi. Dá sa povedať,

že Theo je jeho presným opakom, navonok pôsobí veľmi sebavedome a bezprostredne, je plný myšlienok a nápadov, ktorých sa nemieni vzdať a nemá problém ich aj vyjadriť či priamo realizovať. Práve preto nezapadne do kolektívu spolužiakov a aj jemu zákonite prischne prezývka – Gasoil, lebo má neustále zašpinené ruky od oleja. Pre problematické rodinné vzťahy sú jeho nápady jediným únikom z reality. Gasoil ako typický Gondryho hrdina – rojko, idealista s nerealistickými predstavami – je naozaj jedným z mála prvkov, ktoré predsa len pripomínajú Gondryho známy rukopis.

Súhrou osudu sa z chlapcov stávajú nerozluční kamaráti. Gasoil je Mikróbovou oporou, jediným, na koho sa môže obrátiť aj s tými najchúlostivejšími otázkami, a zároveň si Mikrób postupne buduje sebavedomie. Škola sa končí, prázdniny sú na obzore a v Gasoilovi skrse myšlienka, že by mohli s Mikróbom precestovať Francúzsko – na vlastnom dopravnom prostriedku. V tomto momente sa Mi-

chel Gondry nezaprie a chlapci sa vydávajú na dobrodružnú cestu v „dome na kolieskach“. Do istej miery konvenčná dráma z tínedžerského prostredia sa vďaka tomu mení na nekonvenčné, vtipné road movie, na konci ktorého, tak ako to v žánri road movie býva, čaká každého z chlapcov čiastočná premena osobnosti.

Ich cesta naprieč Francúzskom je skôr únikom ako hľadaním dobrodružstva. Únikom od reality a predovšetkým od neúprosne sa približujúceho sveta dospelých. Symbolom snahy Mikróba a Gasoilu predĺžiť si detstvo je už samotný dopravný prostriedok. „Dom na kolieskach“ vyzerá presne ako prístrešky, ktoré si deti bežne stavajú na stromoch ako svoje útočisko. Lenže čas človek neoklame a utiecť sa pred ním takisto nedá.

Film *Mikrób a Gasoil* je v kontexte Gondryho tvor-

by umiernenější, civilnejší, no napriek tomu nestráca hravosť a ľahkosť. V niektorých absurdných situáciách sa síce Gondry približuje skôr k výrazovosti svojho kolegu Wesa Andersona než k svojmu vlastnému typickému rukopisu, no veľmi výstižne a vtipne reaguje na problémy dospievajúcich a práve vďaka tomu sa jeho novinka odlišuje od tucta ďalších filmov s príbuznou témou a z podobného prostredia.

Za jedinú menšiu negatívum snímky sa dá považovať inštrumentálna hudba, ktorá je do veľkej miery opisná a jednoznačná (s rozprávkovým nádychom). Film o detskej fantázii tým čiastočne pripravuje diváka o možnosť použiť pri jeho sledovaní svoju vlastnú fantáziu. Ale napriek tejto drobnej výhrade zostáva Gondryho netypický film veľmi príjemným (a do istej miery aj poučným) pohľadom do duše dospievajúcich chlapcov. ▲

Mikrób a Gasoil (Microbe et Gasoil, Francúzsko, 2015)

SCENÁR A RÉŽIA: Michel Gondry_KAMERA: Laurent Brunet_STRIH: Elise Fievet_HUDBA: Jean-Claude Vannier_HRAJÚ: Ange Dargent, Théophile Baquet, Diane Besnier, Audrey Tautou_MINUTÁŽ: 88 min._HODNOTENIE: ●●●●

Za krásu sa trpí

► Zuzana Štefanková (filmová publicistka)

Bola krásna, úspešná, ale i naivná a nerozvážna. Reč je o jednej z popredných herečiek československého filmu, ktorej hviezda zažiarila i za hranicami malej stredoeurópskej krajiny. Ludmila Babková, známa pod menom Lída Baarová, spolupracovala s veľkými československými, ale aj európskymi režisérmi a hrala po boku mužov, o ktorých vtedy potajme snila nejedna žena. No napriek všetkému zostane jej osud naveky spojený s najtemnejšou stránkou dejín 20. storočia.

O živote Lídy Baarovej sa toho napísalo, natočilo i narozprávalo veľa. Kdekoľvek by sme našli jej verných obdivovateľov aj zarytých odporcov. Dokumentaristka Helena Třeštíková mala ako jedna z mála možnosť vypovedať pred kamerami hereckú hviezdzu temer na konci jej života v rakúskom exilovom príbytku. Ospevovaná krása i sláva sú preč, namiesto toho sa divákovi prihovára žena poznačená nemilosrdným tokom času. No elegantne učesané strieborné vlasy a výrazné líčenie (kontrastujúce s vekom) napovedajú, že Lída Baarová chce zostať upravenou dámou do poslednej chvíle.

Úvodnou scénou nás dokument zavedie na ples v pražskej Lucerne. Na pozadí bujarej zábavy rozpráva Baarová svoj príbeh o stratenom briliante, aby vzápätí oľutovala jeho nález. Druhá strata šperku bola totiž omnoho bolestivejšia. Od reminiscencie sa vraciame k zrodu veľkej hviezdy, do medzivojnového obdobia. Třeštíková nahrádza časozberné zábery, pre jej tvorbu príznačné, archívnymi materiálmi. Z výňatkov z Baarovej filmov a z dobových záznamov skladá obraz jej kariéry, doplnený bezpros-

tredným rozhovorom v Salzburgu. Herečka často mimo obrazu spomína na svoj prvý konkurz, na ponuku nemeckých ateliérov UFA, ako aj na nenávisť a odvrhnutie zo strany spoločnosti. Rozochveným hlasom a neraz so slzami v očiach bilancuje svoj život plný zvrátov a nečakaných stretnutí. Leitmotívom dokumentu je pieseň *Milujem to, čo ztrácime*, ktorú do filmu *Ohnivě léto* (1939) Františka Čápa a Václava Kršku naspievala samotná Baarová. Začínajúci režisér K. M. Walló akoby pieseň napísal priamo na telo vtedy 25-ročnej herečke a predznamenal tak jej životnú dráhu.

Třeštíková so spolurežisérmi Jakubom Hejnom prezentujú veľkú hviezdzu v nelichotivom svetle pri popíjaní alkoholu priamo z fľaše a so silnou závislosťou od cigariet. V celkovom kontexte zvyrazňujú kontrast medzi niekdajšou oslnivou krásou superhviezdy a jej zostarnutím. Nie je žiadnym tajomstvom, že za úspechom Lídy Baarovej bola jej pekná tvár, ktorá sa dobre vynímala na obraze, aj konexie a vzťahy s tými správnymi mužmi. Z hereckej stránky mala výrazné nedostatky, čo sa od nedoštudo-

vanej poslucháčky konzervatória dalo očakávať. Časom a skúsenosťami sa však dokázala vypracovať na skutočnú herečku. Ako sama prezrádza, všetko, čo robila, aj cítila a inak to nie je ani v jej poslednej veľkej úlohe pred kamerou Heleny Třeštíkovovej. Prežíva a prehráva svoj život s plným nasadením a nevedomky odhaľuje svoju prostotu, ale aj (nikdy) nepriznanú vypočítavosť. O vzťahu s ríšskym ministrom propagandy rozpráva s naivnou zaslepenosťou. Hoci sa ich láska zrodila pred nástupom nacistov k moci, ťažko pochopiť jej náklonnosť k fyzicky postihnutému mužovi, ktorý navôkol šíril nenávisť a zlo. Nebyť tohto osudového stretnutia, dvere európskeho Hollywoodu by sa pred neárijskou herečkou pravdepodobne rýchlo zabuchli a nezostali by pootvorené ani v jej domovskej krajine. Krajine, ktorá sa zanedlho stala protektorátom ríše, kde bola hviezdou. Po veľkej sláve prišiel pád až na samé dno, väzenie, strata blízkych... Baarová to všetko prekonala a ako

bájnny fénix povstala z popola, dokázala sa vrátiť na strieborné plátno a nadviazať na svoju filmovú kariéru.

O výpovednej hodnote snímky *Zkáza krásou* je možné polemizovať. Dokumentaristka Helena Třeštíková a Jakub Hejna predstavujú veľkú československú hviezdzu v jej reálnej podobe prostredníctvom jej vlastných slov a spomienok, no vo výsledku neprekračujú povrchnú a mnohokrát obohranú štruktúru. Výnimkou je len niekoľko doposiaľ nepublikovaných záberov. Pre neznanca života Lídy Baarovej bude dokument istotne pútavý, rýchlo sa však môže stratiť v kontexte nedopovedaných a nedostatočne vysvetlených faktov (napríklad reklama na automobil značky Praga či archívne materiály s absentujúcimi popismi). Pre znalcov života Lídy Baarovej dokument, žiaľ, neprináša nič nové. ▲

Zkáza krásou (Česko, 2015)

SCENÁR A RÉŽIA: Helena Třeštíková, Jakub Hejna _KAMERA: Martin Kubala, Jan Malif, Jiří Chod, Jaromír Nekuda _STRIH: Jakub Hejna _HODBA: Tadeáš Věřčák _MINUTÁŽ: 94 min. _HODNOTENIE: ●●●

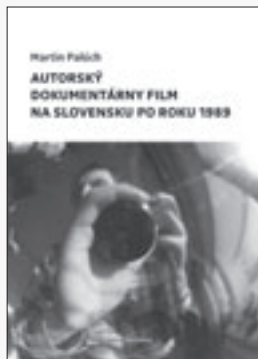
Generácia 90 od hlavy po päty

► Peter Ulman (filmový publicista)

Generácia 90, tak nazval Pavel Branko zvučnú skupinu dokumentaristov, ktorí absolvovali Katedru dokumentárnej tvorby FTF VŠMU koncom 90. rokov, v období produkčnej, estetickej a technologickej transformácie. Vlna ich autorsky koncipovaných dokumentárnych projektov vyplňala pri dočasne kolabujúcej hranej tvorbe hroziacu filmografickú prázdnotu, pričom sa načiahla aj za medzinárodným festivalovým ohlasom. Martin Palúch sa do jej výskumu pustil už dávnejšie, a to dôkladne a systematicky. V monografickej publikácii teraz syntetizoval štúdie, ktoré publikoval v časopisoch **Kino-Ikon**, **Slovenské divadlo** a **Vlna**, na vedeckých konferenciách a v zborníkoch z nich.

Starostlivo našťudovaný fond skúmaných diel a s nimi súvisiaceho teoretického a spoločenského diskurzu sa cez racionálne a prehľadne zvolenú štruktúru pretavil do kompozične a formulačne precízneho textu. Kniha prichádza aj ako aktuálne obzretie sa, lebo jedna nebývalo výrazná etapa slovenského dokumentárneho filmu sa pozvoľna uzatvára (o generáčnej obmene referuje záverečná kapitola *Nové perspektívy*), práve tak ako dlhodobá, úspešná resuscitácia domácej hranej kinematografie. Je príznačné, že v posledných troch rokoch sa autorskí dokumentaristi – jeden, druhý, tretí, štvrtý – napokon sami dostali na pôdu hraného filmu, kde si s pozitívnym ohlasom overili účinky „dokumentárnych postupov v medziach hraného naratívu“.

Palúch preskúmal, čo sa dalo: vymedzenie problematického pojmu „dokumentárny film“, príslušné koncepcie svetových aj domácich teoretikov, typy autorskej angažovanosti v sociálnom dokumentárnom filme (Vigo, cinéma vérité, direct cinema, Álvarez, Moore), autorské stratégie v dokumentoch zo začiatku 90. rokov (*Papierové hlavy*, časť produkcie spoločnosti FEBIO)... A potom už ťažiskový okruh dokumentaristov a pestrú škálu ich autorských postupov a metód, potenciálu aj limitov. Z objavujúcich sa otázok ho obzvlášť zaujíma problém fun-

Martin Palúch: Autorský dokumentárny film na Slovensku po roku 1989

(Vlna/Drewo a srd/Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV, Bratislava, 2015)

kcie a miery prepájania reality a fikcie. Pri uvádzaní estetických, sociálnych a historicko-spoločenských súvislostí sa mu osvedčuje zakomponovanie historiografických explikácií s dokumentárnymi pasážami a citátmi. Akoby mimochodom tak vystupuje z textov obraz stavu krajiny po páde komunizmu, rozpade federácie a bašovaní mečiarizmu. Pozorovaniu dištanciu prekračuje v rámci polemickéj argumentácie, niekedy až v akoby „trúfalom“ rozpore so sebareflexiou predmetného filmára. Občas úsečne artikuluje vlastný občiansky postoj.

Rozbor jednotlivých diel poukazuje aj na koncepcné rozdiely pri infiltrovaní inscenačných postupov alebo dramaturgických prvkov hranej kinematografie do dokumentárneho filmu, kde pôsobia mnohorakými spôsobmi: ako prejav dômyselnej autorskej manieri (*Ako sa varia dejiny*), ako inklinácia k latentne prítomnej hranej rekonštrukcii (*Slépé lásky*), ako narušenie formálnej čistoty a autenticity reportáže (*My zdes*) aj ako „prevrátenie“ dokumentu na hru na autentickú skutočnosť, upozorňujú na vnímanie obmedzení dokumentárnej tvorby (*Iné svetly*). Ako zvlášť zložitá sa javí cesta tvorcov angažovaného autorského dokumentu (Piussi, Kirchoff).

V erudovane vyznievajúcej práci uplatnil Martin Palúch akademicky teoretické parametre, kritickú analýzu aj kľúčový kulturologický, historicko-politologický a sociologický kontext. Vytvoril podnetnú teoretickú oporu pre reflexiu slovenského autorského dokumentárneho filmu ako jadra jednej etapy slovenskej kinematografie. ▲

Daniel Bird, Michael Brooke: Borov abecedár

(Asociácia slovenských filmových klubov, Slovenský filmový ústav, Bratislava 2016, 86 strán)

Útla knižka autorskej dvojice Daniel Bird a Michael Brooke je prvým titulom novej knižnej edície časopisu *Kino-Ikon* s názvom Cinestézia a ambíciou prinášať texty „otvárajúce nové horizonty uvažovania o kinematografii“. Formou 26 hesiel, priradených k jednotlivým písmenám abecedy, predstavuje *Borov abecedár* tvorbu Waleriana Borowczyka, pôvodcom poľského výtvarníka a tvorca animovaných i hraných filmov, ktorý v roku 1959 opustil rodnú krajinu a usadil sa v Paríži. Aj preto, že jedným z predmetov jeho záujmu boli slovníky a encyklopédie ako prostriedok zbaavenia sa chronologického reťazenia príčin a dôsledkov, je zvolená forma zaujímavým spôsobom priblíženia sa k mysleniu filmára. Jeho kariéra je na základe neskorších hraných filmov často vnímaná ako zostupná, ale Bird a Brooke ju aj so všetkými odbočkami vnímajú ako prejav jednotnej umeleckej vízie.

Jadwiga Hučková, Jan Křipač, Iwona Lyko (Ed.): Český a polský dokumentární film v éře evropeizace

(Národní filmový archiv, Praha 2015, 240 strán)

Dvojazyčný zborník prináša texty šiestich českých a šiestich poľských autorov, venované problematike českej a poľskej dokumentárnej tvorby po roku 1989 a zmenám v chápaní úlohy filmu i v postavení režiséra a jeho diela nielen v novej politickej situácii, ale aj v ére nových médií. Medzi autormi publikácie sú okrem teoretikov a historikov dokumentárneho filmu aj dramaturgovia a režiséri. Všímajú si napríklad spôsob financovania dokumentárnych filmov a úlohu, ktorú v ňom zohrávajú národné filmové inštitúcie a verejnoprávne televízie, angažovanosť tvorcov vo vzťahu ku globálnym problémom alebo v prípade poľských dokumentaristov snahu o zachovanie špecificky poľskej národnej kultúry či poľský fenomén pravových propagandistických dokumentov, ktorých spoločnosť Open Group, blízka politickej strane Právo a spravodlivosť, vyprodukovala už takmer sto.

Petr Ingerle, Lucie Česálková: Brněnský Devětsil a multimediální přesahy umělecké avantgardy

(Moravská galerie v Brně, Brno 2014, 276 strán)

Publikácia, ktorá vyšla pri príležitosti rovnomennej výstavy v Moravskej galérii v Brne, predstavuje dva texty približujúce postavenie brnianskej vetvy spolku avantgardných umelcov Devětsil v kontexte medzinárodnej avantgardy a takisto v kontexte umeleckom, politikom a filmovopriemyselnom. Kniha obsahuje aj rozsiahlu obrazovú prílohu, v ktorej je viac ako 140 fotografií, časopiseckých obálok a titulných strán a nesmierne zaujímavých archiválií, ako sú súkromné aj úradné listy, pohľadnice či policajné správy. Aj prvý z textov, venovaný medzinárodnému kontextu spolku Devětsil, čerpá predovšetkým z dobovej korešpondencie a archívnych materiálov, druhý text potom na základe konkrétnych príkladov polemizuje so všeobecne rozšíreným názorom o neexistencii reálnej avantgardnej filmovej produkcie v rámci českej kinematografie.

Comeback

(AH production)

Dokument *Comeback* (2014) začal vznikať v roku 2008 ako absolventský film režiséra Mira Rema v Ateliéri dokumentárnej tvorby Filmovej a televíznej fakulty VŠMU. Postupne sa menila téma a projekt sa rozrástol na Remov dlhometrážny debut. Vďaka koprodukcii s AH production a RTVS bol dokončený v roku 2014. Svetovú premiéru mal na prestížnom festivale v Karlových Varoch a tohto roku bol nominovaný na národnú filmovú cenu Slnko v sieti. Film má podtitul *Recidivisti v bludnom kruhu* a zaoberá sa zo sociálneho pohľadu najväčším problémom väzenského systému – recidívou. Podstatná časť prepustených znova pácha trestnú činnosť. Čaká to isté aj Zlatka a Mira po prepustení z jednej z najstráženejších väzníc na Slovensku? Budú schopní začať na slobode odznovu? Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1 a DD2.0 a s voľiteľnými českými, anglickými, gruzínskymi, chorvátskymi, maďarskými a rumunskými titulkami. A s bonusmi, ktoré nie sú uvedené na obale – trailerom, fotografiami z nakrúcania, explikáciou režiséra i producentky a profilmi tvorcov.

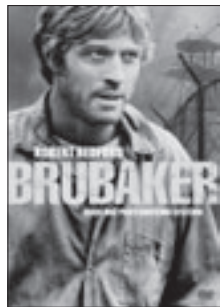

Malý pán

(Česká televízie)

Česko-slovenský animovaný film *Malý pán* (2015) mal premiéru v našich kinách pred rokom a prišlo naň 2 309 divákov. Dúfajme, že po vydaní na DVD bude tých divákov oveľa viac. Režisér Radek Beran vrátil po rokoch klasické bábky na filmové plátno. Snímka vznikla podľa knižnej predlohy Lenky Uhlířovej a Jiřího Stacha *Velká cesta Malého pána*. Rozpráva príbeh dobrodružského chlapíka, ktorý každému rád pomôže a nič ho nezasťaká. Raz sa mu však prísni zvláštny sen o domčeku, ktorý má nad dverami nápis Tu nájdeš všetko, čo ti chýba. A tak sa Malý pán vydáva na cestu, podobnú tej z rozprávky o kohútikovi a sliepočke, aby našiel domček zo sna, v ktorom azda nájde, čo mu chýba. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, s českým dabingom DD5.1, DD2.0 a so zvukovým opisom v češtine aj so slovenským dabingom DD5.1 s hlasmi Roba Rotha, Táne Pauhofovej, Richarda Stankeho či Zuzany Kronerovej. Ako bonusy sú na DVD Minútky z plácu a videoklip *Malý pán*.

► Miro Ulman

Brubaker

(Magic Box)

Väznica je pre filmárov vďačnou kulisou na rozohranie takmer akejkolvek žánrovej hry. Dvojica Redford – Rosenberg sa v prípade *Brubaker* (1980) rozhodla pre drámu. Roberta Redforda zlákala do úlohy nekonvenčného riaditeľa nápravnovo-výchovného zariadenia možnosť akcentovať svoje rastúce osobné ambície poukazovať na spoločensko-politické neduhy. Atraktivitu snímky znásobila aj skutočnosť, že jej námet vychádzal zo skutočných udalostí. Film sa začína obligátnym nástupom nových „prírastkov“ do výkonu trestu. Je medzi nimi aj Henry Brubaker. No ako sa vzápätí ukáže, Brubaker je novým riaditeľom väznice, ktorý chce takto netradične spoznať svoje nové pôsobisko. A je rozhodnutý od základov zmeniť podmienky, v ktorých si odsúdení odpykávajú svoju „paletu“. Jeho neortodoxné metódy zákonite narazia na neochotu nadriadených, bariéru korupcie a nezákonných machinácií, ako aj na hradbu byrokraticky prebujneného aparátu, urputne sa brániaceho akýmkoľvek zmenám. Distribútor vydal tento film, vo svojom žánri už klasický, na oboch typoch nosičov, s kompletnou českou podporou a remastovaným obrazom. Ani jeden typ nosiča, žiaľ, neobsahuje žiadny bonus, pokiaľ zaň nebudeme pokladať vydarený dobový český dabing z roku 1986.

► Jaroslav Procházka

Halloween II

(Magic Box)

„Vymražďovačka“ (resp. slasher) Johna Carpentera *Halloween* (v našej VHS distribúcii známy aj pod názvom *Predvečer Sviatku všetkých svätých*) z roku 1978 patrí k prelomovým dielam hororového subžánru i nezávislej mimoštúdiovej autorskej tvorby ako takej. Charakterizuje ju formálny minimalizmus, budovanie napätia prostredníctvom kombinácie hitchcockovských ingrediencií i explicitného násillia. Plus výrazný hudobný motív dotvárajúci atmosféru strachu. Kým prvá časť sa k nám na DVD či blu-ray médiu zatiaľ nedostala, bezprostredné pokračovanie *Halloweenu* distribútor vydal na oboch typoch všetkých „dvojok“ (znásobenie „diváckych“ prvkov na úkor kvality príbehu) je prekvapivo zaujímavá bonusová výbava, ktorá túto snímku sprevádza. Popri materiáloch súvisiacich priamo s filmom (nepoužitá scéna, alternatívny záver) totiž disk obsahuje aj celovečerný strihový film *Hrôza v temných uličkách* (*Terror in the Aisles*) z roku 1985. Donald Pleasence a Nancy Allen v ňom (nielen) hororových fanúšikov pomerne nekonvenčnou formou s ironickými komentármi prevedú všetkými kľúčovými hollywoodskymi filmami hrôzy a napätia od ich prvo počiatkov. Všetky bonusy navyše disponujú podporou v podobe českých titulok.

VYRAZDVAČKA

režisér

Jonáš Karásek

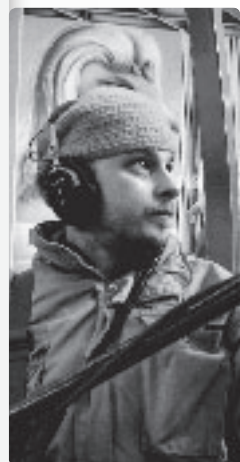
Mal som pracovne náročné obdobie s množstvom komerčných projektov. Najzaujímavejším a jedným z posledných bola séria retrolekám pre pivnú značku, ktorú som realizoval v spolupráci s kameramanskou legendou Dodom Šimončičom. Zároveň v postprodukcii konečne finalizujeme krátky film *Die Game* z projektu *Strach*. Leto by som rád venoval predovšetkým rodine a strávim ho, dúfam, prevažne na Liptove na chalupe.

scénický a kostýmový výtvarník

Peter Canecký

Môj profesionálny život je sústredený na divadlo, školu a prípravu filmu. V SND budeme v tomto čase premiérovať Verdiho *Simona Boccanegra* v réžii Mariána Chudovského a Klimáčkovu *Sissi* v réžii Eszter Novak z Maďarska. Zároveň pripravujem s režisérom Romanom Polákom inscenovanie hry Pétera Eszterházyho *Mercedes Benz* v činohre SND a Pucciniho trojaktovku *Trittico* v opere SND. Na Katedre scénografie DF VŠMU vrcholila semestrálne a záverečné práce študentov, ktoré vediem a podporujem. Súbežne vstupujem do prípravných prác na filmovom projekte s Jurajom Kukurom. V neposlednom rade sa venujem svojej vzácnnej rodine.

zvukový majster

Tobiáš Potočný

Aktuálne pracujem s Martinom Kollárom na ruchoch a mixe filmu *5. október*. S Vandou Raýmanovou dokončujeme 5. diel večerníčka *Drobci* a chystám sa na postprodukcii celovečerného filmu *Piata loď* s Ivetou Grófovou. V júni sa teším na nakrúcanie dokumentárneho filmu *Iná hudba* o Experimentálnom štúdiu Slovenského rozhlasu v réžii Pavla Smejkal a Petra Zákutanského. Popritom pripravujem kolekciu nahrávok z vlastnej tvorby, ktorá by mala vyjsť tento rok na MC kazete, a nezanebatelnú časť voľného času venujem field recordingu a pestovaniu čili papričiek.

Treba poznať cieľové publikum filmu

► **Pavla Rachelová** (absolventka audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Vznik filmu je náročný proces, o tom niet pochyb. Dá sa to stroho skonštatovať, ale čo sa za tým skrýva? Ak je niečo náročné, žiada si to podrobnejší pohľad, ktorý môže byť o to zaujímavejší. V mesačníku **Film.sk** prinášame seriál, v ktorom počas roka prevedieme čitateľov rôznymi fázami tvorby a výroby filmu až po jeho verejnú prezentáciu. V minuloročnom júnovom čísle sme v tejto rubrike predstavili profesiu producenta z pohľadu získavania finančných zdrojov. Tentoraz sme sa na prácu producenta pozreli predovšetkým z hľadiska distribúcie filmu.

Práca producenta si vyžaduje veľa rozličných skúseností – obchodných, diplomatických, spoločenských – a medzi tie základné nepochybne patrí najmä znalosť filmárčiny. Pozrime sa najskôr v krátkosti na princípy vzťahu producenta s režisérom filmu, čo je kľúčové pre výslednú podobu diela a ovplyvňuje to, prirodzene, aj proces jeho distribúcie.

Režisér Marko Škop s kameramanom Jánom Melišom tvoria producentско-autorské duo a okrem vlastných projektov zastrešujú aj projekty iných tvorcov. „Dobrá spolupráca medzi režisérom a producentom stojí na dôvere. A na vzájomnom porozumení, že robíme to isté a nepúšťame si v hlavách rozdielne filmy. To isté je kľúčové aj medzi koprodukčnými partnermi a distribútormi. Ak v už rozbehnutom procese začne niekto pretláčať niečo iné, je to cesta k veľkým problémom pre všetkých zainteresovaných,“ vysvetľuje Marko Škop.

Viacere produkčné spoločnosti si v zmluvách vo vzťahu k režisérovi uplatňujú požiadavku producentského zostrihu. To znamená, že ak majú režisér a producent na dielo odlišné názory, posledné slovo má producent. Patrik Pašš rozdeľuje svoje projekty do dvoch kategórií – autorský typ filmov, ktoré sú artovejšie, a produkty s mainstreamovým diváckym dosahom. „Dlhšie som hľadal cestu, ako k tomu pristupovať. Zažil som producentov, ktorí boli príliš autoritatívni a panovační, znásilňovali nás tvorcov. Ja som si povedal, že taký nebudem.

Na druhej strane, keď sa dá tvorcom príliš veľká miera slobody, nemusí to dopadnúť dobre, pretože autor filmu zväčša stratí odstup a ťažšie posudzuje komunikatívnosť filmu smerom k divákovi. Nastavil som si základný prístup – ak ide o silného režiséra a prinesie silnú látku, ktorá je schopná na seba upútať investičné peniaze a pozornosť divákov, tak mu nechávam priestor, aby naplnil svoju predstavu, a usmerňujem ho len čiastočne. Ak ide o film, pri ktorom nájdem tému, zadám napísanie scenára a nájdem si režiséra, aby tú látku pretavil do filmovej podoby, v takom prípade pomerne dôrazne uplatňujem producentské usmernenia.“

Aké to však je, ak ste zároveň producent i tvorca? Dá sa to oddeliť? Nie je to zradné? Ján Meliš si myslí, že to síce nie je úplne štandardné, ale má to aj svoje výhody. A to najmä v tom, že tvorca a producent v jednej osobe vie flexibilne prispôbiť veľkosť štábu alebo triedzu a racionálne zhodnotiť nevyhnutnosť použitia istej techniky a spôsob natáčania. Dá sa tak vyhnúť zbytočne drahým záberom, ktoré by sa napokon ani nemuseli použiť.

Meliš ďalej zdôrazňuje, že je nevyhnutné, aby boli tvorca a producent nastavení na rovnakej vlne. A to platí vo vzťahu aj vtedy, keď si film hľadá distribútora. Patrik Pašš vysvetľuje: „Na trhu sa spájajú subjekty, ktoré sú si mentálne aj ekonomicky bližšie. Voľba distribučnej spoločnosti závisí aj od

charakteru filmu, lebo jedna spoločnosť má skúsenosti s istým typom filmov, ďalšia zase s iným.“ Podľa Marka Škopa je dôležité, aby pri distribúcii filmov ladila propagácia čo najviac s typom a obsahom samotného filmu. Ak sa film ponúka divákovi štýlom, ktorý nie je v súlade s jeho naozajstnou podobou, nakoniec sa to obráti proti producentovi. Škop je presvedčený, že napríklad dielu pre náročnejšieho diváka sa nejakým bombastickým tónom reklamy skôr uľahčí, lebo sa sklamá očakávania. Neraz zažil, ako divák namiesto toho, aby priateľovi alebo susedovi hovoril o zážitku z toho, čo videl, opisuje, čo očakával a čo bolo iné. A to šíreniu dobrej mienky o filme medzi ľuďmi nepomáha.

Dôležité je vedieť, aká je cieľová skupina divákov daného filmu, čo sa určuje už pri písaní scenára. Posledné konštruktívne poznámky zbierajú producenti na skúšobných projekciách pred finálnou obrazovou prostprodukciiou. „Ide o známych, kamarátov. Pripomienky sa snažíme zohľadniť a film vylepšiť. Dnes nie je nič jednoduchšie, ako poslať niekomu link. V predfinálnej časti oslovujeme zahraničných agentov, sales agentov, ktorí si film pozrú len raz a dajú nám nejaký feedback. Sú to ľudia celoeurópskeho, ak nie svetového významu. Pri Eve Novej nás zaujímalo, ako film s pani Milkou Vášáryovou odčíta a odvíja Francúz, Talian alebo Nemeč, ktorý k nej na rozdiel od Slováka nemá vybudovaný žiaden vzťah,“ vysvetľuje Ján Meliš.

Ideálna cesta hotovej snímky sa začína premiérou na zahraničnom festivale. Platí, že čím významnejší a zaujímavejší, tým lepšie pre film a jeho propagáciu. Následne je zvykom urobiť slovenskú premiéru, či už na festivale, alebo film pustí rovno do kinodistribúcie. Propagácia diela, ktorá má pritiahnúť divákov do kín, tvorí zložitá sústava rôznych premenných. Jedným z najzásadnejších rozhodnutí je načasovanie nasadenia filmu. Nasadenie do kín si stráži distribútor, ktorý má prehľad o domácich a zahraničných premiérových tituloch. Ak hotový film nezačína svoju cestu medzinárodnou premiérou, jeho vstup do tunajších kín sa môže flexibilne posúvať aj o niekoľko mesiacov. „Trh je liberálny, slovenský film za pol milióna veľmi ťažko konkuruje filmu, ktorý stojí 150 miliónov dolárov, keď sú oba dostupné publiku v tom istom čase. Divák je naučený na isté hodnoty, kvality, a preto musí byť slovenský film lepší v naplnení kultúrnych kontextov, poslanstve, odkaze. Zahraničné filmy sú bravúr-

ne v príbehu, vo filmárčine, ale myšlienkové poslanstvo alebo lokálne myšlienkové poslanstvo, ktoré zaujíma našu kultúru, tam nachádzate zriedka,“ hovorí Pašš.

Za veľmi dôležitú sa považuje včasnosť kampane. Stáva sa bežnou praxou, že producent začne propagovať film rok pred jeho uvedením do kín. Kampaň by mala byť primeraná a mala by zaujať, priniesť niečo obohacujúce. K tradičným metódam propagácie, akými sú outdoorová reklama a články alebo rozhovory v printových médiách, sa pridáva internetová reklama a sociálne siete. Aj v tomto prípade sa kládie dôraz na dobré načasovanie – nedávať tri informácie za deň, ale informovať pravidelne povedzme každé dva dni. Za veľmi výhodnú pokladá Ján Meliš koprodukciiu s verejnoprávnou televíziou, ktorá môže reklamou v dobrom vysielacom čase upozorniť na to, že daný film koprodukovala a neskôr sa objaví aj na jej obrazovke. „Takisto sa ukázalo ako veľmi dobré, keď štáb cestuje so svojim filmom. Pri Eve Novej sme chodili po Slovensku aj s pani Milkou. Po každom premietaní bola diskusia a to ľudia veľmi oceňujú. Zároveň bola pani Milka pre divákov veľkým ťahákom. A podobne to bolo pri Osadnom, správy o filme sa šírili bezprostredne medzi ľuďmi.“

To, či sa film predá aj do zahraničia, do veľkej miery zaisťuje koprodukcii. Prirodzeným partnerom pre slovenských tvorcov je Česko, ale bývajú to aj iné okolité štáty. Minoritné postavenie zabezpečuje koproducentovi v projekte isté slovo; do akej miery je vypočítané, to je ukotvené v zmluvných podmienkach. Vo všeobecnosti však platí, že ak je názor užitočný, akceptuje sa, aj keď má rozhodujúce slovo majoritný producent.

Patrik Pašš uzatvára, že producent musí za každých podmienok a okolností zabezpečiť, aby sa projekt, ktorému sa venuje, stále rozvíjal a aby si vytvorené dielo napokon našlo svojich divákov. Svet obchodu a svet umenia sú však podľa neho dve absolútne rozdielne krajiny s odlišnými axiómami, a ak sa uplatňujú zákonitosti z oblasti umenia v oblasti obchodu, dôjde ku krachu. Naopak, ak sa dogmaticky uplatňujú obchodné axiomy v kreatívnej oblasti, vznikne kliše – čosi, na čo sa nedá pozeráť. ▲

Veľké filmy Cannes

► Radovan Holub (filmový publicista)

Šesťdesiaty deviaty ročník MFF v Cannes (11. – 22. 5.) prebehlo v znamení prísnych bezpečnostných opatrení, no umelecky išiel festival v tradičných stopách. Predovšetkým sa na ňom kombinovali filmy tvorcov slávnych mien s filmami začínajúcich režisérov, ktoré sa objavili najmä v štyroch mimosúťažných programových sekciách.

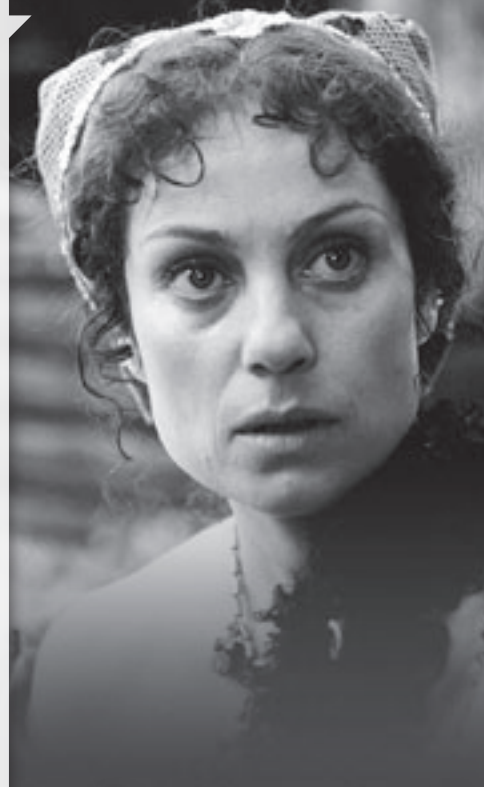
Vekové rozpätie režisérov medzinárodnej súťaže bolo pozoruhodné – od 77-ročného Paula Verhoevena po 27-ročného Xaviera Dolana. Väčšina súťažných filmov sa týkala všeobecných ľudských hodnôt. Niektoré z nich balansovali na pomedzí žánrov a rezignovali na klasickú rozprávaciu štruktúru a kresbu charakterov. Bol to napríklad provokatívny film *Zostať vertikálny* (Rester Vertical) francúzskeho režiséra Alaina Guiraudieho, ktorý ho zo začiatku stylizuje ako sociálnu sondou, aby prešiel k bizarnému tónu sodomie a eutanázie. Hrdinom príbehu je mladík Léo, ktorý v horskej oblasti južného Francúzska robí údajne štúdiu k scenáru a pritom privedie do druhého stavu pastierku oviec, žijúcu s otcom a dvomi deťmi. Podobne symbolický, hoci zďaleka nie taký provokatívny bol ďalší francúzsky súťažný film *Lenivá zátoka* (Ma Loute) majstra „vyprázdnenej narácie“ Bruna Dumonta. Odohráva sa v severnom Francúzsku v roku 1910, žánrovo zbieha do komédie, v skutočnosti ide o skeče zjednotené podivným policajným vyšetrovaním kanibalizmu a výletom zdegenerovanej bohatej rodiny do prírody, kde žijú chudobní zberači mušiel. Medzi filmové provokácie patrili i britsko-americký film Andrey Arnold *American Honey* (Cena poroty).

Spoločný menovateľ súťažných filmov by sa dal nazvať „rodinné tajomstvá“. Vysoko pozitívnym prekvapením súťaže bol nemecký film *Toni Erdmann* režisérky Maren Ade. Odohráva sa v Rumunsku, kde má medzinárodná outsourcingová firma zaistiť racionalizáciu v rumunskej naftárskej spoločnosti, ale konzultantka firmy je konfrontovaná s absurdnými kúskami svojho otca, ktorý nevie, čo je ani outsourcing, ani medzinárodný kapitál. Francúzsko-belgický film režisérky Nicole Garcia *Z mesačnej krajiny* (Mal de Pierres) patrilo takisto k smotane súťaže. Jar-muschov film *Paterson* o vodičovi autobusu Paterso-

novi v meste Paterson bol najčistejším príspevkom súťaže spolu s bravúrnou drámou *Julieta* Pedra Almodóvara. K tomu najlepšiemu patrila aj film Cristiana Mungia *Maturita* (Bacalureat, cena za réžiu ex aequo) a premyslená moralita iránskeho režiséra Asghara Farhadiho *Obchodný cestujúci* (Forushande, cena za scenár a pre najlepšieho herca). Zlatú palmu napokon získal Ken Loach so snímkou *Ja, Daniel Blake* (I, Daniel Blake).

Slovenská a česká stopa bola v Cannes zachovaná vďaka spoločnému stánku v rámci filmového trhu Marché du Film. Krátky maďarsko-česko-slovenský film *Superbia* bežal v rámci sekcie Týždeň kritiky. Stále však chýba koncovka – okrem filmov *Koza*, *Čistič* alebo *Eva Nová*, ktoré svoj festivalový úspech už zažili, existuje v tejto chvíli zrejme jediný slovenský hraný titul, ktorý by svojou zvláštnosťou a zároveň zrozumiteľnosťou mohol zaujať – *Stanko* Raša Boroša. Ale snaha tu je. Zástupcovia slovenských produkčných spoločností MPhilms, SiLVERaRT a Wandal Production sa zúčastnili na stretnutiach v rámci programu Producers Network, ktorý má napomôcť dokončeniu nových projektov. V medzinárodnom tréningovom programe ScripTeast účinkovali tento rok Michal Kollár a Tereza Olhová za produkčnú spoločnosť Sokol Kollar, ktorá vyvíja projekt trpkéj komédie *Samko Tále: Kniha o cintoríne*. „Tento film vzniká podobne ako Červený kapitán na motívy kultovej literárnej predlohy a podobne ako pri mojom predošlom filme nám konzultácie so zahraničnými dramaturgmi a script editormi pomáhajú priblížiť projekt k realizácii. Látka sa tak stane zrozumiteľnejšou pre možných zahraničných partnerov aj publikum. V Cannes sme okrem toho rokovali o minoritných koprodukciami iných projektov,“ ozrejmil Michal Kollár. ▲

PROFIL

SOŇA VALENTOVÁ

► Petra Macháliková (scenáristka a dramaturgička)

Jedna z najvýraznejších slovenských hereckých osobností, ktorá je známa aj na českej scéne, oslavuje tento mesiac okrúhle, sedemdesiate narodeniny.

Už od detstva ju to ťahalo k umeniu. Venovala sa baletu, hrala na klavíri a nakoniec si ju získalo herectvo, ktoré vyštudovala na Vysokej škole múzických umení v Bratislave (1967). Od začiatku mala šťastie na úlohy, či už filmové, televízne, alebo divadelné. Režiséri jej zverovali zložité psychologické postavy, účinkovala v drámach, tragédiách, no vďaka svojmu pohybovému talentu aj v muzikáloch.

Medzi jej prvé kontakty s (netelevíznym) filmom patrilo nahovorenie postavy stvárnenej Magdou

Vášáryovou v Jakubiskovej snímke *Vtáčkovia, sirotky a blázni*. Svoj plnohodnotný a veľmi náročný herecký debut pred filmovou kamerou absolvovala pod vedením českého režiséra Otakara Vávru v temnej historickej dráme *Kladivo na čarodějnice* (1969), v ktorej sa dajú vystopovať analógie s politickými procesmi 50. rokov. Za zmienku určite stojí aj jej filmové úlohy v *Palete lásky* (1976) režiséra Josefa Macha, v *Nočných jazdcoch* (1981) Martina Hollého, v Jakubiskovej *Perinbabe* (1985) alebo v debutovej snímke Filipa Renča *Requiem pro panenku* (1991), kde stvárnila sadistickú vychovávateľku Volfóvú. Čiastočne podobnú rolu vrchnej sestry si neskôr zahrala aj na divadelných doskách v hre Daša Wassermana *Prelet nad kukučkiným hniezdom*.

Do Slovenského národného divadla nastúpila hneď po skončení školy, takže v ňom pôsobí už takmer päťdesiat rokov. Medzi jej nezabudnuteľné úlohy patrí napríklad Salomé vo *Hviezdoslavovej hre Herodes a Herodias* alebo *Smrť v muzikáli Na skle maľované*. Rovnakú úlohu si zahrala aj v jeho televíznej verzii, takisto v réžii Karola L. Zachara.

Popri divadelných inscenáciách sa veľmi často objavovala aj v televíznych. Frekventovane ju obsadzoval manžel Pavol Haspra – okrem iných *Tma* (1969), *Katarína* (1970), *Sulamit* (1971), *Mizantrop* (1981), *Chrobák v hlave* (1983) –, ale zahrala si aj v televíznych projektoch Stanislava Párnického (*Americká tragédia*), Franeka Chmiela (*Útek zo zlatej krajiny*), Miloslava Luthera (*Nebezpečné známosti*) a ďalších tvorcov. Sama dokonca postgraduálne vyštudovala réžiu a natočila televíznu inscenáciu *Plánka* (1986). Je aj autorkou knižnej autobiografie *Prelet nad životom*, ktorú napísala po manželovej smrti.

Všestranná umelkyňa získala mnoho ocenení vrátane vyznamenania Rad Ľudovíta Štúra II. triedy za výnimočný prínos v oblasti kultúry, ktoré jej udelili v roku 2006.

„Ja si myslím, že neviem nič lepšie ako herectvo. A možno práve divadlo má byť odrazom života. Navyše, keď sa okrem rozumu robí aj srdcom, dopadne to tam, kam má, a pohne to človekom. Slovo je zbraň, rovnako ako hudba. A ten Najvyšší nám tie zbrane dal, aby sme dobýjali ľudské srdcia,“ povedala herečka pre denník *Košický večer* v roku 1999. ▲

KAROL MACHATA (13. 1. 1928 – 3. 5. 2016)

► Daniel Bernát

Vlani prišla slovenská kultúra o Ladislava Chudíka a minulý mesiac stratila ďalšieho výnimočného herca, Chudíkovho generačného spolupútника Karola Machatu, ktorý zomrel vo veku 88 rokov.

Rodák z Malaciek sa netajil tým, že má bližšie k divadlu ako k filmu či televízii. A miloval rozhlasovú tvorbu, na ktorú ho predurčovali jeho hlasové dispozície. Rozhlas a divadlo pritom stáli aj v počiatočkoch jeho hereckej kariéry. Rodičia ho pôvodne chceli nasmerovať k iným profesiám, dokonca sa pustil do štúdia vysokej obchodnej školy, prešiel však na konzervatórium. Už predtým sa zoznámil s rozhlasovým mikrofónom a onedlho objavil aj čaro divadla. Najprv len z pozície šepkára na ochotníckej scéne, no zakrátko sa dostal aj na javisko. „*Hoci som mal sedemnášť rokov, hrával som najmä starcov. Pri znám sa, odkukával som najmä Karola Zachara. Moja ochotnícka kariéra bola dosť rýchla, lebo tých starcov nechcel nikto hrať,*“ uviedol Machata v roz-

hovore pre *Nové slovo*. V roku 1949 nastúpil ako elév do činohry SND, kde bol umeleckým šéfom Jozef Budský. Práve jeho Machata menoval, keď sa ho pýtali, kto priniesol do jeho herectva najväčší vklad. Nebolo to len vďaka výrazným úlohám, ktoré mu Budský neskôr ponúkol, ale hlavne pre prítomnosť, s akou ho profesionálne formoval. Počas vojenskej služby pôsobil Machata na doskách Armádného divadla v Martine, kde sa presadil v inscenácii *Gela Sebechlebského* či v Mahenovom *Jánošíkovi*, aby neskôr na dlhé desaťročia zakotvil v SND.

„*Cez svoj bohatý hlasový fond a telesnú kreatívnosť sa prirodzene dostal na divadelné javiská, do rozhlasových dramatických relácií a potom aj do filmu a televízie. Psychofyzické danosti ho dovedli najprv k romantickým postavám – Dáždňik svätého Petra –, neskôr k charakterovým – Polnočná omša, Hriech Kataríny Padychovej a ďalšie,*“ hovorí filmový historik Richard Blech. Prvým Machatovým filmom boli *Vítězná křídla* (r. Čeněk Doba, 1950), kde stvárnil epizodnú rolu, k spomínanej veselohre *Dáždňik svätého Petra* (1958), v ktorej účinkoval po boku Mari Töröcsik, sa dostal cez sériu filmov, ako boli *Pole neorané, Drevená dedina, Posledná bosorka* alebo *Zemianska česť*. A po *Dáždňiku* prišla detektívka *Muž, ktorý sa nevrátil* v réžii Petra Solana, onedlho Barabášova *Pieseň o sivom holubovi...* Machata čoraz viac preukazoval schopnosť pohybovať sa na širokom žánrovom a charakterovom území, podobne ako to bolo pri jeho divadelných úlohách. V mnohých rozhlasových hrách a reláciách, ale špeciálne v rozprávkach sa jeho hlas vyznačoval upokojujúcou mäkkosťou, nevšednou mierou autentickej prívetivosti. Neznamená to však, že nedostával úlohy odlišného naturelu a že v nich nebol presvedčivý. Stačí sa pozrieť hoci na filmy, ktoré nakrútil s Martinom Hollým. V *Prípade pre obhajcu* (1964) stvárnil ambiciózneho prokurátora, v ktorom pulzujú spodné prúdy, vyplavujúce sa na povrch pri zvyšovaní vonkajšieho tlaku, v *Hriechu Kataríny Padychovej* (1973) bol majetníckym dedinským krčmárom, ktorý je pánom svojho územia, no a v rozprávke *Sol' nad zlato* (1982) sa pod ťarchou výčítiek a hnevu mení zo silnej a hrdej osobnosti kráľa, ktorý je zároveň milujúci otcom, na zlomeného starca. Je škoda, že sa tie filmové premeny Karola Machatu skončili už v prvej polovici 90. rokov a krátko nato odišiel aj z divadla. ▲

K. Machata vo filme *Prípade pre obhajcu*.
 ■ FOTO: archív SFÚ/Anton Podstraský

Machata? Dokonalý v lakovkách i krpcoch

Mária Kráľovičová, herečka

S Karolom som na javisku SND strávila celú jeho kariéru a odžila si tam s ním všetky možné vzťahy: zaľúbencov, milencov, priateľov, odporcov, manželov. Vždy sme si výborne rozumeli a hrali sme na tej istej vlne. Najviac som si cenila, že sa na neho mohol človek na javisku i pomimo vždy na sto percent spoľahnúť. S ním by som sa nebála zahrať hoc aj telefónny zoznam. Karol prichádzal vždy dokonale pripravený. Bol herecká extratrieda. Nielen pre ten nádherný zamatový hlas, veď narábať a kresliť hlasom vedeli všetci chlapi mojej generácie. Ale Karolovi stačil pohľad alebo gesto a tým bolo všetko povedané. Výnimočný bol v tom, že nebol herec jedinej roly či typ, bravúrne hral všetko: dokonalý v lakovkách i v krpcoch. Hral intuitívne a s ľahkosťou. Patril k tým nemnohým, o ktorých veľký režisérsky mág Jozef Budský tvrdil, že sú to svetiví ľuhári. Karola pokladám za najväčšieho herca, akého kedy Slovensko malo.

Marián Geišberg, herec

Karol Machata určite ovládal pojem sebareflexia, cit pre mieru a hrdosť, ktorú si aj dnes ľudia zamieňajú s pýchou. Stal sa národným umelcom a pochybujem, že preto, že na to tlačila strana alebo odbory. Rešpekt k jeho osobe vznikol prirodzene a bol výsledkom jeho talentu a práce. Miláčik žien a to sa neodpúšťa. Majiteľ modrého hlasu, dnes by robil asi väčšinu reklám, a možno aj nie. Ktovie, ako by sa pohyboval v našom priestore, v našich súvislostiach, keď tipujem, že mu boli hneď na začiatku podozrivé. Najväčší spomedzi nesmierne veľkých hercov Slovenska. Hlavne v divadle. Vedel si na javisku nájsť miesto, z ktorého hlasom rozvibroval veci živé aj neživé. Mal zmysel pre humor a vedel chytiť pod krk provokatéra. Vyhybal sa takej spoločnosti a vedel, kedy odísť. Strojca môjho pokoja v hľadisku, keď som ho sledoval. Priadol a omotal vľavo dušu. Chcete byť tam, kde je on. V divadle, kde sa takí herci nachádzajú a vy ste adept herectva, je bezpečnejšie. Zdá sa vám, že sa vás má kto zastať, keby dačo.

Martin Huba, herec a divadelný režisér

Vieme, že to bol kráľ slovenských hercov aj mimoriadne láskavý kolega. Ale ak by som mal povedať, čím ma zaujal, povedal by som jednu zvláštnu vec. Proti Machatovi bolo všetko: jeho krásny hlas, obrovský talent, krásna vizáž. A to sú veľké nebezpečenstvá, ktoré číhajú na všetkých ľuď, čo sú takto výnimočne obdarení. Machata bol jeden z tých, ktorí na to nedoplatili. Pretože bol mimoriadne pokorný k svojej profesii a myslím si, že aj vďačný za tie dary, ktorých sa mu dostalo. Snažil sa osvojiť si ich neobyčajnou usilovnosťou. Bol to človek, ktorý prvý vedel text, bol prvý na skúške, prvý podal kolegovi ruku, keď bolo treba. Mal veľký zmysel vycítiť, keď to človek potreboval. Úskaliam, ktoré číhajú na Bohom obdarených ľuď, sa vďaka svojej skromnosti a usilovnosti úspešne vyhol. V tom by mohol byť veľkým vzorom a príkladom.

Ľubomír Vajdička, divadelný a televízny režisér

Najprv som ako žiak základnej školy videl pri organizovaných návštevách kina *Pole neorané, Drevenú dedinu, Zemiansku česť, Poslednú bosorku a Dáždňik svätého Petra*. Strednú a vysokú školu som absolvoval v Bratislave a sedel som v divadle, kedy sa len dalo. Takže to bol Ivanov, Hamlet, Cyrano, alebo aj Viktor z *Príbehu na brehu rieky* (Arbuzovova ideovo progresívna limonáda nadobudla v réžii Jozefa Budského a v hereckej interpretácii pána Machatu a jeho kolegov sugestívnu ľudskú dimenziu, údajne bol prekvapený aj samotný autor, že napísal takú dobrú hru). Po absolvovaní fakulty som nastúpil do martinského divadla a tam pretrvávala legenda Machatovho Jánošíka a Gela Sebechlebského. No a potom som dostal ponuku na hostovanie v SND. Henrik Ibsen: *Pani z mora*. Doktor Wangel – Karol Machata. Pán Machata potvrdil, čo sa o veľkých hercoch vie: mimoriadna osobnosť nepotrebuje robiť okolo seba prievan, je náročná predovšetkým voči sebe, odovzdáva postavu, hru, dramatikovi veľa alebo všetko zo svojich hereckých hrivien. A pri tom sa ujde aj režisérovi. ▲

TOP 10 SLOVENSKO (1. 1. – 31. 3. 2016)

	POČET DIVÁKOV
1. <i>Deadpool</i>	134 770
2. <i>Revenant: Zmŕtvychvstanie</i>	117 954
3. <i>Zootropolis</i>	104 490
4. <i>Červený kapitán</i>	73 534
5. <i>Lída Baarová</i>	72 186
6. <i>Kung Fu Panda 3</i>	55 252
7. <i>Ako byť single</i>	53 784
8. <i>Batman vs. Superman: Úsvit</i>	50 837
9. <i>Alvin a Chipmunkovia: Čiperná jazda</i>	49 647
10. <i>50 odtieňov čiernej</i>	43 806

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

Od 1. januára do 31. marca 2016 prišlo do slovenských kín 1 444 506 divákov, ktorí zaplatili za vstupenky dovedna 7 485 133,75 eura. Tieto čísla za prvý štvrtok predstavujú podiel 31,3 % zo všetkých divákov a 31,5 % z hrubých tržieb v slovenských kinách počas celého roka 2015. V porovnaní s rokom 2015 vzrástla priemerná cena vstupenky z 5,14 na 5,18 eura a priemerná návštevnosť na predstavenie z 29,15 na 32,12 diváka. Až tri filmy sa dostali cez hranicu 100 000 divákov. Potešiteľné je, že hneď za nimi je domáci *Červený kapitán*, ktorý mal premiéru 10. marca 2016 a už po troch týždňoch v kinách sa priblížil k TOP 10 divácky najúspešnejších domácich filmov v ére samostatnosti. V čase uzávierky tohto čísla mu v ňom patrila už ôsma priečka.

► Miro

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

TELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 2016

6. 6. ▶ 22.00 ▶ *Postav dom, zasaď strom*
► J. Jakubisko, 1979, 88 min.

13. 6. ▶ 22.00 ▶ *Chod' a nelúč sa* ▶ J. Režucha, 1979, 86 min.

20. 6. ▶ 22.00 ▶ *Kára plná bolesti* ▶ S. Párnický, 1985, 90 min.

27. 6. ▶ 22.00 ▶ *Námestie svätej Alžbety*
► V. Bahna, 1965, 85 min.

Zmena programu vyhradená!

VÝROČIA

JÚN 2016

- 1. 6. 1959 **Ján Kroner ml.** – herec
- 2. 6. 1946 **Peter Glocko** – spisovateľ, scenárista
- 3. 6. 1946 **Soňa Valentová** – herečka
- 6. 6. 1911 **Anton Michalička** – herec (zomrel 7. 8. 1977)
- 6. 6. 1936 **Peter Kováčik** – scenárista, dramaturg
- 6. 6. 1946 **Milan Pribiš** – režisér, dokumentarista
- 7. 6. 1931 **Magda Paveľková** – herečka (zomrela 20. 7. 2015)
- 8. 6. 1921 **Ján Klimo** – herec (zomrel 15. 11. 2001)
- 8. 6. 1941 **Eduard Klenovský** – strihač
- 10. 6. 1921 **František Trutz** – kameraman (zomrel 15. 12. 1997)
- 10. 6. 1926 **Anton Trón** – herec (zomrel 26. 10. 1996)
- 10. 6. 1941 **Peter Mikulík** – televízny a divadelný režisér, herec
- 11. 6. 1911 **Jozef Budský** – režisér, herec (zomrel 31. 1. 1989)
- 14. 6. 1926 **Michal Rábek** – režisér dokumentárnych filmov (zomrel 2. 8. 2008)
- 14. 6. 1931 **Ondrej Polomský** – zvukový majster (zomrel 20. 12. 2004)
- 21. 6. 1951 **Vladimír Černý** – herec
- 23. 6. 1946 **Peter Opálený** – televízny režisér
- 24. 6. 1941 **Dušan Skokan** – herec (zomrel 20. 3. 2012)
- 25. 6. 1966 **Petra Kolečská** – herečka, producentka
- 26. 6. 1921 **Vladimír Zimmer** – režisér, herec (zomrel 20. 1. 1990)

zdroj: Kalendár filmových výročí 2016

- Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFÚ)
- zostavila **Renáta Šmatlíková**

Čo radí Štúr súčasníkom

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

„Keby národ náš len k tomu poznaniu prišiel, že keď je jedným dobre, dobre je aj druhým a dobre sa vedie celku, tak by sme ustavične nepočúvali tie reči: Čo ma do toho? Mňa po tom nič! Nech sa ten o to stará, kto z toho niečo má atď. atď., bo toto všetko ukazuje na veľkú nevzdelanosť,“ cituje týždenník Ľudovíta Štúra v šote k 150. výročiu jeho narodenia – aké aktuálne. V týždenníku (č. 44) boli iba témy z kultúry a zo športu – pre divákov oddychové vydanie. Keď veľmajster slovenského filmu Paľo Bielik nakrúcal svoj desiaty film *Majster kat*, bolo samozrejme to zaznamenať. V redakcii sme dlho nerozmyšľali, koho tím poveriť. Paľo Bielik bol pri svojej jánošíkovskej výške známy tým, že sa nerád pozerá na partnerov príliš zvysoka, takže jedinou voľbou bol kameraman Rudolf Ferko. Bol z nás najvyšší (a Paľo Bielik si ho obľúbil)...

V žurnálovej tvorbe sa čoraz viac presadzoval odklon od potreby iba aktuálne informovať – to prevzalo televízne spravodajstvo, ktoré už bolo všeobecne dostupné – k publicistickým formám a širším, bohatším tematickým celkom. Tak sa napríklad v č. 46 zišli viaceré zahraničnopolitické témy, ktorých konfrontácia so stavom po päťdesiatich rokoch je veľmi zaujímavá (Grécko, problematická svadba holandskej princeznej, donedávna kráľovnej Beatrix, palácová revolúcia v Kongu, nepokoje v Indonézii).

Na domácej scéne bolo stále čo kritizovať: neplnenie plánu výstavby (potravínarský kombinát v Rimavskej Sobote, č. 45), neriešiteľné problémy pri vykladaní vagónov na železnici (č. 47), nezamestnanosť, najmä žien, v okrese Krupina (č. 50) či problémy dislokácie vysokých škôl a ubytovania študentov v Bratislave (č. 51). Na druhej strane bolo aj čo „pochváliť“: zahraniční poľovníci u nás poľujú za dolára – ale zastrelená zverina ostáva doma! A do zahraničia predávame, takisto za valuty, hlavátky z oravských riek a potokov (č. 48).

Na plátne sa objavili prvé mikrovlnky v Anglicku ako revolučná forma úpravy jedál či konštruovanie nového superlietadla Concorde (č. 49), ktoré malo preletieť Atlantik za tri hodiny.

Začiatkom decembra sa prvýkrát rozsvietili reflektory na futbalovom ihrisku bratislavského Slovana (č. 49). Dnes niet reflektorov, ba ani štadióna. Progres má aj spätočku... ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – JÚN 2016

- 4. 6. – 16.30 hod. – *Týždeň vo filme 44/1965 a 45/1965* (repríza 5. 6. o 13.30 hod.)
- 11. 6. – 16.30 hod. – *Týždeň vo filme 46/1965 a 47/1965* (repríza 12. 6. o 13.30 hod.)
- 18. 6. – 16.30 hod. – *Týždeň vo filme 48/1965 a 49/1965* (repríza 19. 6. o 13.30 hod.)
- 25. 6. – 16.30 hod. – *Týždeň vo filme 50/1965 a 51/1965* (repríza 26. 6. o 13.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

► V piatok 29. 4. sa konala predpremiéra nového slovenského zážitkového dokumentu *Tatry, nový príbeh* (r. M. Romeo Dvořák). Oficiálnu premiéru bude mať v júni v rámci predsedníctva Slovenska v Rade EÚ.

► Cenu mladého publika – European Film Academy Young Audience Award získal tento rok film *Jamais contente* francúzskej režisérky Emilie Deleuze. Rozhodli o tom 8. 5. detskí diváci z európskych krajín vrátane Slovenska.

► V utorok 10. 5. sa v Kine Lumière uskutočnilo slávnostné uvedenie publikácie Mariána Pauera *Karol Plicka*, ktorú vydal Slovart s podporou Slovenského filmového ústavu a Slovenského národného múzea v Martine. Na podujatí sa okrem autora zúčastnil aj syn Karola Plicku Ivan. Výpravná monografia venovaná významnému etnografovi, folkloristovi, fotografovi a filmárovi ponúka široký výber z jeho fotografickej tvorby aj obsahu textovú časť. Po uvedení premietlo kino Plickov dokument *Zem spieva* (1933).

► Vo štvrtok 12. 5. sa otvorila prvá 4DX kinosála na Slovensku, ktorú prevádzkuje Cinema City v bratislavskom Auparku.

► V Bratislave zomrel 14. mája vo veku 72 rokov režisér a scenárista Július Matula. Rodák z Piešťan už počas štúdia dokumentárnej réžie na pražskej FAMU nakrútil pre Štúdio krátkych filmov Bratislava dokumenty *Som prekliaty fotograf* (1969) a *Moja teta Vincencia* (1969). Neskôr pracoval prevažne na Barrandove (napríklad hrané filmy *Řeknem si to příští léto*, *Indiáni z Větrova*, *Poslední vlak*, *Kariéra*, *Volná noha*). V roku 1989 nakrútil filmovú rozprávku *Nebojsa*, ktorá vznikla v spolupráci Slovenskej filmovej tvorby Bratislava a Filmového studia Gottwaldov.

► V piatok 20. 5. uviedol newyorský festival Panorama Europe v severoamerickej premiére slovenský film *Čistič* režiséra Petra Bebjaka.

► V dňoch 25. až 27. 5. sa v Banskej Bystrici konal prvý ročník filmového festivalu Pocta Ivanovi Palúchovi, na ktorom sa premietli snímky *Markéta Lazarová* (r. F. Vlášil), *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák) a *Zabitá neděle* (r. D. Vihanová).

► ZS

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► MÁJ 2016

► PUBLIKÁCIE

1. Václav Macek: *Ján Kadár* (SFÚ v spolupráci s VŠMU, Bratislava)
2. A. A. Tarkovskij: *Kráska je symbolem pravdy* (Camera obscura, Praha)
3. Helena Třeštková, Michael Třeštík: *Časozběrný dokumentární film* (NAMU, Praha)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. DVD *3x Juraj Jakubisko* (SFÚ, Bratislava)
2. DVD *Comeback* (AH production, Bratislava)
3. DVD *Obrazy starého sveta* (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumière ponúkajú v júni túto akciu:

Ak si kúpite júnové vydanie Film.sk, dostanete k nemu DVD s filmom *Červené víno* (r. Andrej Lettrich).

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► APRÍL 2016

1. *Ja, Olga Hepnarová* (r. Petr Kazda, Tomáš Weinreb, Česko/Poľsko/Slovensko/Francúzsko, ASFK)
2. *Agáva* (r. Ondrej Šulaj, Slovensko, Continental film)
3. *Spotlight* (r. Thomas McCarthy, USA, CinemArt SK)
4. *Můj král* (r. Maiwenn, Francúzsko, Film Europe Media Company)
5. *Červený kapitán* (r. Michal Kollár, Slovensko/Česko/Poľsko, Forum Film)

Slovenská kinematografia v roku 2015

Dvadsaťsedem vyrobených dlhometrážnych slovenských filmov pre kiná, najvyššie tržby tunajších kín v ére samostatnosti a návštevnosť presahujúca 4,6 milióna divákov. To je len zopár informácií zo **Správy o stave slovenskej audiovizie**, ktorá vyšla už po trinásty raz a jej anglickú verziu prezentovala kancelária Creative Europe Desk Slovensko na májovom MFF v Cannes. Vo **Film.sk** ju publikujeme v skratenej verzii, v kompletnej podobe ju nájdete na webovej stránke www.cedslovakia.eu.

Legislatíva

V roku 2015 bol prijatý zákon č. 40/2015 Z. z. o audiovizii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2015. Upravuje okrem iného povinnosti fyzických a právnických osôb pôsobiacich v oblasti audiovizie, evidenciu slovenských audiovizuálnych diel, evidenciu osôb pôsobiacich v audiovizii a evidenciu nezávislých producentov, jednotný systém označovania, postavenie a pôsobnosť Slovenského filmového ústavu a podmienky na odborné uchovávanie originálnych nosičov audiovizuálnych diel a zvukovo-obrazových záznamov tvoriacich audiovizuálne dedičstvo Slovenskej republiky.

Zásadnou zmenou prešlo v roku 2015 slovenské autorské právo, keďže bol prijatý úplne nový autorský zákon, zákon č. 185/2015 Z. z., účinný od 1. januára 2016.

Zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. nadobudol účinnosť 1. januára 2015. Fond ako verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu nahradil podstatnú časť dotačného systému ministerstva kultúry. Fond na podporu umenia nepodporuje aktivity v oblasti audiovizuálnej kultúry a priemyslu, ktoré spadajú do pôsobnosti Audiovizuálneho fondu.

Od 1. januára 2016 je účinný zákon č. 278/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Finančná podpora

Audiovizuálny fond. AVF vykonáva podpornú činnosť od roku 2010. Vlni rozdelil na podpornú činnosť o 57 840 eur viac než v predchádzajúcom roku (6 542 900 eur v roku 2015 a 6 485 060 eur v roku 2014). Minulý rok bolo podaných 548 žiadostí s celkovými nákladmi 85 312 821 eur a objemom požadovaných prostriedkov 28 763 870 eur. Počet podporených žiadostí bol rovnaký ako v roku 2014 (334). Ich podiel v pomere k celkovému počtu doručených žiadostí vzrástol (60,90 % v roku 2015, 55,48 % v roku 2014). Uvádzaná štatistika za rok 2015 mapuje stav k 2. máju 2016.

Vďaka novelizácii zákona č. 516/2008 Z. z. o Audiovizuálnom fonde a Vyhláske Ministerstva kultúry Slovenskej republiky o filmovom projekte vznikli podmienky na fungovanie ďalšieho systémového opatrenia, ktorým je podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike, a AVF mohol od roku 2015 poskytovať finančné prostriedky určené na túto podporu z osobitného príspevku zo štátneho rozpočtu. Finančné zabezpečenie nového programu tak nebude mať žiaden negatívny vplyv na doterajšiu činnosť fondu v jej dominantnom zameraní na podporu audiovizuálnej kultúry. Prvým úspešným filmovým projektom, ktorý sa ako zahraničná produkcia sčasti zrealizoval aj na Slovensku, bol televízny seriál *Marco Polo 2*.

Rada Audiovizuálneho fondu na svojom zasadnutí 30. júna 2015 schválila návrh rozšírenia štruktúry podpornej činnosti na rok 2015 o nový podprogram 2.3 – podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel. Následne preň vznikla aj výzva č. 8/2015, ktorá bola otvorená od 11. januára do 29. februára 2016.

Literárny fond: Výbor sekcie pre tvorivú činnosť v oblasti televízie, filmu a videotvorby podporil v roku 2015 prostredníctvom programu ALFA vznik nových pôvodných literárnych predlôh pre hrané, dokumentárne a animované filmy. Výbor sekcie pracoval aj na vyhodnotení filmovej a televíznej produkcie za rok 2014 a prostredníctvom cien Igric a premií Literárneho fondu ocenil úspešných tvorcov. Výbor sekcie mal vlni rozpočet v celkovej sume 121 000 eur, z toho poskytol na starostlivosť o tvorivých pracovníkov a umelcov 120 843 eur. Takmer polovica tejto sumy (51 000 eur) bola vyplatená 55 tvorcom vo forme tvorivého štipendia.

Podprogram MEDIA: Od 1. januára 2014 je MEDIA súčasťou programu Kreatívna Európa (s programom Kultúra) a to isté platí aj pre kanceláriu MEDIA Desk Slovensko, ktorá sa v roku 2014 transformovala na kanceláriu Creative Europe Desk Slovensko. Z podprogramu MEDIA vlni získali slovenské subjekty finančnú podporu v celkovej výške 571 537 eur, z toho v jednotlivých schémach: Podpora vývoja jednotlivých projektov – 25 000 eur, Výberová podpora kinodistribúcie – 88 700 eur, Podpora filmových festivalov – 25 000 eur, Automatická podpora kinodistribúcie – 282 837 eur a Podpora práce s publikom (slovenská spoločnosť bola jedným z partnerov podporeného projektu) – 150 000 eur.

Nepriama podpora v rámci siete Europa Cinemas pre 19 slovenských kín, ktoré sú jej členmi, bola 119 421 eur, čiže celková suma podpory za rok 2015 pre slovenské subjekty predstavovala 690 958 eur. Ak k tomu ešte prirátame podporu v podprograme Kultúra – 4 61 101 eur, predstavuje podpora pre slovenské spoločnosti v roku 2015 v rámci programu Kreatívna Európa 1 015 059 eur.

Fond EURIMAGES: Kinematografický fond Rady Európy je jediný európsky fond podporujúci nadnárodné koprodukcie celovečerných filmových diel. V roku 2015 fond podporil počas štyroch zasadnutí 77 hraných, 10 dokumentárnych a 5 animovaných filmov celkovou sumou 22 619 895 eur. Vlni sa uchádzali o podporu EURIMAGES dva slovenské projekty a oba ju získali. Hraný film *Piata loď* (SK/HU/CZ) slovenskej režisérky Ivety Grófovej, ktorý je podľa účasti Slovenska majoritný, získal podporu vo výške 150 000 eur. Hraný film *Bába z ledu* (CZ/FR/SK) českého režiséra Bohdana Slámu, ktorý je podľa účasti Slovenska minoritný, získal podporu vo výške 200 000 eur. Vklad Slovenska do fondu bol 119 274 eur.

Filmové školstvo

Hoci je v súčasnosti na Slovensku niekoľko vysokých škôl umeleckého smeru, výučba na nich sa audiovizuálnemu umeniu venuje stále len okrajovo – napríklad Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Katedra intermédií Vysoké školy výtvarných umení v Bratislave či Katedra výtvarných umení a intermédií Fakulty umení Technickej univerzity v Košiciach. V septembri 2014 bol založený vzdelávací program pod názvom Akadémia filmovej tvorby a multimédií v Bratislave. Tento neakreditovaný a certifikovaný vzdelávací program nenahrádza bakalárske štúdium, nekončí sa akademickým titulom, ale jeho absolventi sú schopní riešiť praktické animačné, graficko-výtvarné úlohy v oblasti filmového, reklamného a dizajnérskeho priemyslu.

Na Akadémii umení v Banskej Bystrici je možné študovať na dvoch fakultách. Na Fakulte výtvarných umení je katedra intermédií a digitálnych médií. Na Fakulte dramatických umení sa študujú odbory divadelné umenie a filmové umenie a multimédiá. Filmovú dokumentárnu tvorbu študovalo v školskom roku 2014/2015 v bakalárskom a magisterskom stupni štúdia 43 poslucháčov a filmovú dramaturgiu a scenáristiku v bakalárskom stupni štúdia 20 poslucháčov. Študenti katedry dokumentárnej tvorby vytvorili vlni 64 filmov a získali 13 ocenení.

Hlavná časť prípravy nových tvorcov a producentov však i naďalej spočíva na Filmovej a televíznej fakulte Vysoké školy múzických umení v Bratislave. FTF VŠMU je členom medzinárodnej organizácie vysokých filmových škôl celého sveta CILECT aj jej európskej odnože GEECT. Od 1. 10. 2014 je jej dekanom prof. Ondrej Šulaj.

V súčasnosti prebieha výučba v šiestich študijných programoch na všetkých stupňoch štúdia: scenáristika a réžia hraného a dokumentárneho filmu (zabezpečuje ateliér scenáristickej tvorby, ateliér filmovej a televíznej réžie, ateliér dokumentárnej tvorby), kameramanská tvorba a vizuálne efekty (ateliér kameramanskej tvorby, ateliér vizuálnych efektov), animovaná tvorba (ateliér animovanej tvorby), strihová a zvuková skladba (ateliér strihovej skladby, ateliér zvukovej skladby), produkcia audiovizuálneho umenia (katedra produkcie a distribúcie), audiovizuálne štúdiá (katedra audiovizuálnych štúdií). K 31. 10. 2015 študovalo na FTF VŠMU 308 študentov – z toho 10 zahraničných –, 189 študentov na bakalárskom, 98 na magisterskom a 21 na doktorandskom stupni. V školskom roku 2014/2015 skončilo štúdium na FTF VŠMU 112 absolventov (47 bakalárov, 60 magistrôv a 5 doktorov umenia) a bolo dokončených 294 filmových projektov a cvičení – z toho 22 bakalárskych a 17 magisterských absolventských filmov. Filmy študentov FTF VŠMU získali v roku 2015 dovedna 46 ocenení – 24 v zahraničí a 22 na domácich festivaloch. K najúspešnejším patrili s 9 cenami krátky animovaný film *Rosso papavero* (r. Martin Smatana).

FTF VŠMU sa aj v roku 2015 podieľala na organizovaní viacerých workshopov, masterclassov a sérií prednášok. Poslucháči audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU pripravujú časopis *Frame*, ktorý je súčasťou časopisu *Kino-Ikon*. Od konca novembra 2015 sídli v kinosále FTF VŠMU kino Klap.

V roku 2015 sa uskutočnil 19. ročník festivalu študentských filmov Áčko. Všetky hlavné ocenenia si odniesli snímky študentov FTF VŠMU. Cenu za najlepší film, za najlepší dokumentárny film a Cenu LITA za najlepšiu réžiu získal titul *Ahoj láska* (r. Lena Kušnieriková), Cenu za najlepší hraný film a Cenu LITA za najlepší scenár si odniesol *Strach* (r. Michal Blaško). Najlepším animovaným filmom bolo *Kovbojsko* (r. Dávid Štumpf).

Filmová produkcia

Od roku 2012 vzniká na Slovensku každoročne vyše 20 dlhometrážnych filmov pre kiná. Po rekordných 27 slovenských a koprodukčných filmoch v roku 2014 sa situácia vlni zopakovala: z 27 snímok vzniklo 11 so 100-percentným slovenským podielom, tie doplnilo 5 majoritných a 8 minoritných koprodukcii a v troch prípadoch bol podiel nákladov 50/50. Až pre 11 režisérov boli nakrútené filmy ich samostatným dlhometrážnym debutom.

Z 12 hraných filmov pre kiná patrili k najúspešnejším *Koza* a *Eva Nová*. Hraný debut Ivana Ostrochovského *Koza* o návrate bývalého olympijského boxera do ringu mal svetovú premiéru na MFF Berlín a následne získal viac než tucet festivalových cien po celom svete, bol slovenskou národnou nomináciou na Oscara a jediným slovenským filmom, ktorý sa dostal do výberu na Európske filmové ceny. Hraný debut úspešného dokumentaristu Marka Škopa *Eva Nová*, príbeh bývalej herečky a alkoholicky, ktorá hľadá cestu k svojmu synovi, získal Cenu FIPRESCI na 40. MFF v Toronte. Festivaly mali záujem aj o komorný dramatický príbeh z mestského prostredia *Čistič* (r. Peter Bebjak). Domácich divákov prilákal do kín detský muzikál *Spievankovo 5: O povolaniach* (r. Diana Novotná) či mestská komédia o štyridsiatnikovi v kríze stredného veku *Vojtech* (r. Viktor Csudaj). Pár dní pred vianočnou televíznou premiérou sa do kín dostala aj rozprávka *Johankino tajomstvo* (r. Juraj Nvota). Road movie *Stanko*, debut režiséra Rasta Boroša, sa po svetovej premiére v októbri 2015 na MFF Varšava dostal v apríli 2016 aj do slovenských kín. Výpravná komédia *Wilsonov* (r. Tomáš Mašín) o plánoch z roku 1919 pripojiť Bratislavu k USA a premenovať ju na Wilsonov aj rozprávka Alice Nellis *Sedem zhavraných bratov* vznikli ako paritné slovensko-české koprodukcie. Tri hrané filmy (päť v roku 2014) vznikli v minoritnej koprodukcii.

V roku 2015 vzniklo i 12 dlhometrážnych dokumentov pre kiná (15 v roku 2014). Životnebezpečný prechod na lyžiach cez 23 dolín a 18 sediel Vysokých Tatier zaznamenáva *Akceptácia* (r. Jaroslav Matoušek), slovenského rímskokatolíckeho kňaza a saleziána, spisovateľa a charitatívneho pracovníka portretuje film *Anton Srholec* (r. Alena Čermáková), cez rôzne možnosti čakania zachytáva kolobeh jedného života *Čakáreň* (r. Palo Korec), život v Líbyi za vlády Muammara al-Kaddáfího, v čase občianskej vojny a po nej zobrazujú prostredníctvom osudov slovenskej zdravotnej sestry *Farby piesku* (r. Ladislav Kaboš). Ďalej sa nakrútil časozberný dokument o slovenskom raperovi *Rytmus: Sidliskový sen* (r. Miro Drobny), dobrodružná cesta po neznámej africkej rieke k unikátnemu prírodnému kmeňu *Suri* (r. Pavol Barabáš), pohľad do života niekoľkých dôchodcov *Zalmy staroby* (r. Marek Kuboš), a film *Očami fotografky* (r. Matej Mináč), ktorý zobrazuje životný príbeh fotografky filmových hviezd Zuzany Mináčovej, ktorý je poznačený zásadnými zvratmi 20. storočia. Domácu dokumentárnu tvorbu roku 2015 dopĺňajú 4 minoritné koprodukcie.

Rok 2015 bol rekordný v oblasti animovaného filmu. Veď posledným slovenským dlhometrážnym filmom bola *Krvavá pani* Viktora Kubala (1980). V roku 2015 vznikli až tri dlhometrážne filmy: minoritné koprodukcie *Malá z rybnáre* (CZ/SK/DE, r. Jan Balej), *Malý pán* (CZ/SK, r. Radek Beran), ale najmä domáca novinka *Lokalfilmis* (SK, r. Jakub Kroner). (Kompletný zoznam slovenských dlhometrážnych filmov vyrobených v roku 2015 a určených pre kiná uvádzame v tabuľke na nasledujúcej strane.)

V roku 2015 vznikol i dlhometrážny hraný film *Osudový okamih* (r. Gabriel Hoštaj) a dlhometrážne dokumenty *Exkurzia – História súčasnosti* (r. Jan Gogola), *Garda* (r. Ivan Ostrochovský) a *Krasňanský zelovec* (r. Miroslav Hájek).

Na výrobe 7 hraných a 5 dokumentárnych dlhometrážnych filmov pre kiná sa podieľala aj verejnoprávna televízia, ktorá je naďalej najväčším producentom v oblasti dokumentárnej tvorby, či už vlastnej, alebo v spolupráci s nezávislými producentmi.

Dlhometrážne slovenské a koprodukčné filmy pre kiná vyrobené v roku 2015*

FILM	RÉŽIA	KRAJINA PÔVODU	PREMIÉRA	DISTRIBÚTOR
Akceptácia	Jaroslav Matoušek	SK	5. 4. 2016	JM film
Anton Srholec	Alena Čermáková	SK	8. 10. 2015	ASFK
Červený pavúk	Marcin Koszalka	PL/CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Čakáreň	Palo Korec	SK	29. 10. 2015	ASFK
Čistič	Peter Bebjak	SK	15. 10. 2015	Bontonfilm
Domáci péče	Slávek Horák	CZ/SK	22. 10. 2015	Forum Film
Eva Nová	Marko Škop	SK/CZ	19. 11. 2015	ASFK
Farby piesku	Ladislav Kaboš	SK/CZ	16. 9. 2015	MEDIA FILM
Johankino tajomstvo	Juraj Nvota	SK/CZ	18. 12. 2015	ALEF FILM & MEDIA
Koza	Ivan Ostrochovský	SK/CZ	10. 9. 2015	ASFK
Kupónová privatizácia	Martin Kohout	CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Lokalfilmis	Jakub Kroner	SK	18. 6. 2015	Continental film
Malá z rybárne	Jan Balej	CZ/SK/DE	3. 9. 2015	Continental film
Malý pán	Radek Beran	CZ/SK	30. 4. 2015	Itafilm
Očami fotografky	Matej Mináč	SK/CZ	17. 9. 2015	Itafilm
Opustený vesmír	Peter Hledík	CZ/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Para nad riekou	Robert Kirchhoff, Filip Remunda	CZ/SK	19. 5. 2016	ASFK
Posledný portrét	Katya Krausova	GB/SK/CA	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Rodinný film	Olmo Omerzu	CZ/DE/FR/SI/SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	
Rytmus: Sídľiskový sen	Miro Drobný	SK/CZ	20. 8. 2015	Itafilm
Sedem zhavraných bratov	Alice Nellis	SK/CZ	28. 5. 2015	Magic Box Slovakia
Spievankovo 5:	Diana Novotná	SK	29. 10. 2015	TONADA
O povolaniach				
Stanko	Rasto Boroš	SK	14. 4. 2016	Continental film
Suri	Pavol Barabáš	SK	21. 5. 2015	ASFK
Vojtech	Viktor Csudai	SK	17. 12. 2015	Continental film
Wilsonov	Tomáš Mašín	CZ/SK	1. 10. 2015	Forum Film
Žalmy staroby	Marek Kuboš	SK	FILM NEMAL DISTRIBUČNÚ PREMIÉRU	

* Filmy sú zoradené abecedne.

Kinodistribúcia

V roku 2015 prišlo do slovenských kín 4 614 507 divákov. Je to o 11,77 % viac než v roku 2014 (4 128 584 divákov) a druhá najvyššia návštevnosť od roku 1996. Hrubé tržby medziročne vzrástli o 13,70 %. Diváci zaplatili za vstupenky spolu 23 727 092,05 eura (20 868 783,32 eura v roku 2014), čo je najvyššia suma v ére samostatného Slovenska. V roku 2015 stúpol na Slovensku aj počet predstavení o 16,77 % zo 135 553 v roku 2014 na 158 280 – čo je historicky najvyšší počet v ére samostatnosti – a priemerná cena vstupenky vzrástla z 5,05 eura na 5,14. Klesla však priemerná návštevnosť na jedno predstavenie o 4,28 % z 30,46 diváka v roku 2014 na 29,15.

Vlani malo v slovenských kinách premiéru 244 novínok, teda o tri menej ako rok predtým. Tieto snímky uviedlo do kín 12 spoločností a 5 slovenských filmov – *Johankino tajomstvo* (r. Juraj Nvota), *Návrat do horiaceho domu* (r. Anna Grusková), *Zmenil tvár Šanghaja* (r. Ladislav Kaboš), *Farby piesku* (r. Ladislav Kaboš) a *Spievankovo 5: O povolaniach* (r. Diana Novotná) – si distribuovali producenti sami. Podľa krajiny pôvodu bolo najviac novínok z USA (106), na druhej priečke bolo Francúzsko (26) a na tretej Česko (19). Najúspešnejšou distribučnou spoločnosťou roku 2015 na Slovensku sa stala spoločnosť Barracuda Movie (od 1. 1. 2016 CinemArt SK), ktorá mala 35,24-percentný podiel na počte divákov a 36,07-percentný podiel na hrubých tržbách. Druhá priečka patrila spoločnosti Continental film (15,94 % / 16,27 %), tretia spoločnosti Saturn Entertainment (12,77 % / 13,45 %).

Už tretí rok za sebou bol divácky najúspešnejší animovaný film – mentoraz *Mimoni* s 365 184 divákmi. Do prvej desiatky v rebríčku návštevnosti sa nedostal ani jeden domáci film, *Rytmus: Sídľiskový sen* (r. Miro Drobný) skončil jedenásty.

V roku 2015 sa dostalo do kín rekordných 25 slovenských a koprodukčných filmov. Dokument debutujúceho režiséra Mira Drobného videlo 81 597 divákov a stal sa tak deviatym divácky najúspešnejším domácim filmom a druhým najnavštevovanejším dokumentom v ére slovenskej samostatnosti. Všetky slovenské filmy vrátane minoritných koprodukcí videlo vlani 309 886 divákov, čo je 6,72-percentný podiel na celkovej návštevnosti. Na porovnanie, v roku 2014 bol tento podiel 5,71 %. Podiel 100-percentných slovenských filmov a majoritných koprodukcí bol 6,51 %, keď na tieto filmy prišlo 300 224 divákov.

Vo výsledkoch za rok 2015 nie je zarátaná napríklad návštevnosť projektu Bažant Kinematograf (ktorý prilákal na projekcie v 33 slovenských mestách, na filmových a hudobných festivaloch a bratislavskej Magio pláži 46 000 divákov), festivalových projekcií nedistribučných titulov (s výnimkou Febiofestu), projektu KineDok a rovnako ani návštevnosť čoraz populárnejšieho alternatívneho obsahu (záznamy divadelných, operných či baletných predstavení, koncertov, športové prenosy...).

TOP 10 divácky najúspešnejších filmov v kinách (za obdobie 1. 1. – 31. 12. 2015)

FILM	KRAJINA PÔVODU	DISTRIBÚTOR	PREMIÉRA	POČET DIVÁKOV
1. Mimoni	US	Barracuda Movie	25. 6. 2015	365 184
2. Päťdesiat odtieňov sivej	US	Barracuda Movie	12. 2. 2015	239 521
3. Hotel Transylvánia 2	US	Itafilm	1. 10. 2015	161 466
4. Spectre	GB/US	Forum Film	5. 11. 2015	149 312
5. Rýchlo a zbesilo 7	US/JP	Barracuda Movie	2. 4. 2015	144 468
6. Star Wars: Sila sa prebúdzá	US	Saturn Entertainment	17. 12. 2015	130 976
7. V hlave	US	Saturn Entertainment	13. 8. 2015	122 521
8. Jurský svet	US	Barracuda Movie	11. 6. 2015	115 059
9. Hry o život: Drozdajka 2. časť	US	Forum Film	19. 11. 2015	102 526
10. Avengers 2: Vek Ultrona	US	Saturn Entertainment	30. 4. 2015	90 344

zdroj: Únia filmových distribútorov SR

Videodistribúcia

Bohužiaľ, ani za rok 2015 nie sú k dispozícii údaje o celkovom počte vydaných a predaných DVD a blu-ray (BD) nosičov ani o jeho medziročnom vývoji.

Vydaných bolo 48 DVD alebo BD so slovenskými a koprodukčnými audiovizuálnymi dielami, z toho bolo 30 DVD s dlhometrážnymi filmami pre kiná (v roku 2014 bolo vydaných 46 DVD alebo BD so slovenskými a koprodukčnými dielami, z toho s 28 dlhometrážnymi filmami pre kiná).

V polovici júla 2014 začal svoju činnosť internetový VoD portál Kinocola (www.kinocola.sk), za ktorým stojí produkčná spoločnosť Filmpark. Špecializuje sa na slovenské a české snímky. Filmy je možné zapožičať si aj prostredníctvom digitálnych televízií – napríklad Magio od T-Comu a Fiber TV od Orangeu. Obe majú v ponuke i archív odvysielaných programov. Spoločnosť CME spustila v roku 2011 na Slovensku portál Voyo, video-on-demand platformu dostupnú nielen v PC, ale aj na vybraných televíziách, tabletoch, BD prehrávačoch či smartfónoch. Od roku 2013 je k dispozícii služba HBO GO, ktorá poskytuje predplatiteľom HBO neobmedzený prístup k filmom, seriálom a dokumentom najmä z pôvodnej produkcie HBO, ale aj k najnovším filmovým hitom hollywoodskych štúdií na počítači, mobile, tablete či v televízii s pripojením na internet.

Kiná

K 31. decembru 2015 bolo na Slovensku v prevádzke 140 kín s 235 plátnami (123 kín so 197 plátnami v roku 2014). Z toho bolo 88 jednosálových kín, 20 miniplexov (kiná s 2 až 7 sálami) s dovedna 79 sálami a 12 395 sedadlami a 4 multiplexy (kiná s 8 a viac sálami) so 40 kinosálami a 6 989 sedadlami. Ďalej to bolo 17 letných kín, 1 autokino a 10 alternatívnych priestorov.

Digitalizovaných bolo 175 kinosál v 82 kinách a 2 letné kiná (139 kinosál v 67 kinách a 3 letné kiná v roku 2014). V 102 digitalizovaných kinosálach – z toho 33 v jednosálových kinách – bolo možné premietť aj v 3D formáte. Digitalizáciu kín technológiou D-cinema od roku 2010 finančne podporuje Audiovizuálny fond, vlani bolo podporených 9 žiadostí celkovou sumou 247 000 eur. V roku 2013 AVF otvoril aj nový podprogram, v ktorom žiadatelia môžu získať dotáciu na modernizáciu kina finančne menej náročnou digitálnou technológiou E-cinema HD. Vďaka tomu bolo v rokoch

2013 a 2014 podporených ďalších 21 žiadostí na digitalizáciu sumou 251 500 eur. Vlani nebola podaná ani jedna žiadosť, kino Film Europe bolo digitalizované technológiou E-cinema bez podpory AVF. Keďže žiadosti väčšiny kín, ktoré mali záujem aj finančné prostriedky na digitalizáciu, už boli podporené v roku 2014, pribudol do programu AVF Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike podprogram 4.3 Modernizácia vybavenia digitalizovaných jednosálových kín. V rokoch 2014 až 2015 bolo podporených 12 žiadostí celkovou sumou 200 000 eur.

K 31. 12. 2015 bolo v prevádzke autokino Shopping Palace v Bratislave a 17 letných kín. Dňa 26. 10. 2015 bolo pri nákupnom stredisku Bory Mall v Bratislave otvorené kino IMAX s kapacitou 476 divákov, technológiou IMAX 3D a plátnom 23 x 13 metrov. Je jediné svojho druhu na Slovensku.

Súčastou siete európskych kín Europa Cinemas (2 350 kinosál v 977 kinách 596 miest a 42 krajín) bolo na Slovensku ku koncu minulého roku 23 kín v 19 mestách (19 kín v 17 mestách v roku 2014).

Filmové kluby

Filmové kluby sú na Slovensku združené v Asociácii slovenských filmových klubov (ASFK). K 31. 12. 2015 pôsilo na Slovensku celkovo 54 filmových klubov s 5 569 členmi (v roku 2014 to bolo 48 filmových klubov so 6 102 členmi). Väčšina filmových klubov funguje v priestoroch klasických kín, 34 z nich, teda 62,96 %, je v digitalizovaných kinách.

Po 20-percentnom medziročnom náraste počtu divákov v roku 2014 prišlo vlani na predstavenia klubových filmov vo všetkých kinách na Slovensku (nielen vo FK) 136 616 divákov, čo znamená medziročný nárast 11 %. Klubové tituly sa v roku 2015 podieľali na celkovej návštevnosti kín 2,92 % (3,02 % v roku 2014). Priemerné vstupné na predstavenie klubového filmu vo všetkých kinách bolo 2,58 eura (2,99 eura v roku 2014).

ASFK vlani uviedla do kín 34 novínok, z toho 3 obnovené premiéry digitalizovaných filmov, ktoré predtým uviedli v kinách ine spoločnosti. Najnavštevovanejším klubovým titulom roku 2015 sa stali *Divoké historky* (AR/ES, r. Damián Szifron) s 13 227 divákmi.

Domáce festivaly a prehliadky

Dvadsať tretí ročník medzinárodného filmového festivalu Art Film Fest v Trenčianskych Tepliciach a Trenčíne sa konal v dňoch 19. až 26. júna 2015. V programe bolo 126 filmov z 50 krajín. Hlavnú cenu, Modrého anjela za najlepší film, získala *Sopka Ixcanul* (*Ixcanul*, GT/FR) guatemalského režiséra Jayra Bustamanteho. V medzinárodnej súťaži krátkych filmov zvíťazil hraný film *Umenie* (*Arta*, RO, r. Adrian Sitaru). Udelené boli i tradičné ocenenia Hercova misia (Anna Geislerová, Juraj Kukura) a Zlatá kamera (Ján Ďuriš, Peter Hledík).

V dňoch 10. až 15. septembra 2015 sa v Piešťanoch konal 10. MFF Cinematik. V programe bolo 97 filmov. Hlavnú cenu festivalu Meeting Point Europe Award, určenú pre najlepší európsky film vyrobený v rokoch 2014 a 2015, získali *Motýle* (*The Duke of Burgundy*, GB, r. Peter Strickland). V súťažnej sekcii Cinematik.doc, ktorá je určená celovečerným slovenským dokumentom, získal Cinematik.doc – Cenu Literárneho fondu film *Vlna vs. breh* (SK/CZ, r. Martin Štrba).

Sedemnásť Medzinárodný filmový festival Bratislava sa uskutočnil v dňoch 12. až 17. novembra 2015. Zo súťaže prvých a druhých hraných filmov si Grand Prix a Cenu FIPRESCI odniesol film *Pôda a tieň* (*La tierra y la sombra*, CO, r. César Augusto Acevedo). Cena za najlepší dokument patrí snímke *Nemecká mládež* (*Une Jeunesse Allemande*, FR/CH/DE, r. Jean-Gabriel Périot) a v súťaži krátkych filmov zvíťazila *Washingtonia* (GR, r. Konstantina Kotzamani). Laureátkou ocenenia a držiteľkou pamätnej dlaždice na Filmovom chodníku slávy sa za dlhoročnú umeleckú tvorbu stala významná slovenská herečka Emília Vášáryová.

Dvadsať druhý medzinárodný filmový festival Febiofest sa konal od 20. marca do 16. apríla 2015 v 10 mestách (Bratislava, Banská Bystrica, Kežmarok, Košice, Levice, Martin, Prešov, Prievidza, Trenčín, Trnava). V programe bolo 126 filmov. Hlavnú cenu v Súťaži krátkych filmov krajín V4 získal hraný film *Mliečny brat* (*Mleczny brat*, PL/AM, r. Vahram Mchitarjan).

Na 8. medzinárodnom festivale animovaného filmu Fest Anča v Žiline (24. – 28. júna 2015) získal Hlavnú cenu Anča Award film *Nemôžeme žiť bez kozmu* (*Mi ne možem žit bez kosmosa*, RU, r. Konstantin Bronzit). Anča Slovak Award získal film *Half Báбка* (SK/BE, r. Jasmine Elsen) a Anča Slovak Special Mention *Nina* (SK, r. Veronika Obertová, Michaela Čopíková). Dávid Štumpf bol za *Kovbojsko* (SK) odmenený distribučnou cenou Anča D Award.

Vlani sa po prvý raz uskutočnila bilančná prehliadka Týždeň slovenského filmu (od 13. do 19. 4.).

► Miroslav Ulman